

მუცლად ჭანჭიჭი

მ მ მ მ მ

მურად ჭანტურია

დ ა თ ვ ი

(საბი ბიოტეხნოლოგია)

გამომცემლობა „ზენაარი“
2015

uak (UDC) 821.353.1-32
W-236

მწერლის ადრესატები ამჯერადაც „მკითხველი-ინტელექტუ-
ალები“ არიან. ტექსტის „კოდირება“, მინიშნება, ალეგორია და ასე
შემდეგ შემოქმედებითი მიზნის მიღწევის უმთავრეს ხერხად რჩება
კვლავ. თვით ეროტიკულ სცენებსაც კი, ზოგიერთ მკითხველს თავი-
დან შიშველ პორნოგრაფიადაც რომ შეიძლება მოეჩვენოს, მკაცრად
განსაზღვრული ფუნქცია აქვს და ნაწარმოების „ფსიქოლოგიურ“ ნი-
უანსებში წვდომას, იდეის „გახსნას“ ემსახურება.

მხატვრული რედაქტორი **ალეკო გაბელაია**

გამოცემის რედაქტორი **ზურაბ ქობალია**

მხატვარი **მურმან დემურია**

© „ზენაარი“, თბილისი, ზანდუკელის 1.
ტელ.: 599 343 727; ელ-ფოსტა: zurkob@gmail.com

ISBN 978-9941-9440-2-4

၉

၂

၈

၃

၀

ბიჭს ჯერ თვალთ არ ენახა უზარმაზარი,
ბანჯგვლიანი ბებერი დათვი, მაგრამ ისე მიიღო
იგი, როგორც მემკვიდრეობას იღებენ ხოლმე...

უ. ფოლკანერი, „დათვი“.

არა, დრო ზუსტად არ მახსოვს. ყველაფერი ეს ბაბუაჩემისა-
გან ვიცი. იმან კიდევე – მისი მამისგან თუ ბაბუასგან, იმ ბაბუამ
კიდევე, ალბათ – თავის მამისგან თუ ბაბუასგან და ასე... მაგრამ
ეს ამბავი რომ ჭეშმარიტი და ნამდვილია, წყალი არ გაუვა. შე-
მიძლია ხვალვე, აი, როგორც კი პირველი მამალი იყივლებს ან,
თუნდაც მაშინ, მთვარიანი ღამის ბაც ფერს ოდნავ რომ შეეპარე-
ბა დილის ნათელი, ყოველივე ამის კვალი თვალნათლივ გაჩვენოთ
და გათქმევინოთ: „კი, ბატონო კეთილი და პატიოსანი, უტყუარი
და ცხადზე უცხადესია, რასაც ბრძანებ და რასაც, შეიძლება, ცო-
ტას მაინც რომ ამატებ, ისიცო; ნუ გვიწყენთ და, ხომ იცით, ადა-
მიანის, თუნდაც ყველაზე ბრძენისა და დინჯის, ბუნებაო“.

გინადირიათ თქვენ, ბატონო, როდისმე ხელში გჭერიათ თო-
ფი?.. ოჰ, არა, ღმერთმა გვაშოროს! მე სულ სხვა რამეზე მოგახ-
სენეთ. ეს იმიტომ ვთქვი, რომ ის, ვისაც, მთაში ნადირის მოლო-
დინში ჩასაფრებულს, თავზე დასთენებია, ადვილად მიხვდება,
რატომ ვახსენე მამლის ყვილი და... უფრო სწორად – „თუნდაც
მთვარიანი ღამის ბაცი ფერი“ და „დილის ნათელი“...

მონუცი ოდნავ გვერდულად, წინ წამოხრილი ზის. ცალი
ხელით ჯოხს დაყრდნობია, მეორე ხელში სიგარეტი „კოსმოსი“
უჭირავს. ჩვეულებრივ, თითებს შორის კი არა აქვს გაჩრილი,
არამედ ცერა და სალოკი თითებით პეშუმი მოუქცევია. გვერ-
დით, სკამზე, ბროლის საფერფლე უდევს და, რომ აფერფლებს,
იმასაც ცოტა უცნაურად: სიგარეტის ლულას თითს კი არ ნაჰკ-

რავს, არამედ საფერფლის კიდეს ისეთნაირად დაჰკრავს, თითქოს უკაკუნებდეს და მის იდუმალ, ჩვეულებრივი ადამიანისათვის ყურმიუნვდომელ ხმას უსმენდეს.

სუფთად გაპარსული პირისახის დახვეწილი ნაოჭები მოწინებებს ინვევს. ამ განცდას კიდევ უფრო ამძაფრებს წინა მხარეს აკეცილი კოლხური ფართო თეთრი ქუდი, რომლის ქვემოდანაც ღრმად ჩამჯდარი კუმტი თვალები იმზირება. ხანდახან მათში, თითქოს, მწველი მოგონების ალი აკიაფდაო, რალაც ნაპერწკალი გაკვესავს.

ტანზე კოხტად მორგებული პიჟამა, რომელსაც გულის ჯიბესთან უცხოური წარწერა აქვს ამოქარგული, უნებურად გაფიქრებინებს, თითქოს აქ, ტიპიურ კოლხურ ეზოში მდგარი ორსართულიანი სახლის პირველ სართულზე ბუხართან კი არ სხედხართ, არამედ სადღაც, საზაფხულო დასასვენებელ სახლში იმყოფებით. მაგრამ განწყობას მყის უკუაგდება ბუხარში დანთებული ცეცხლი (გვიანი შემოდგომაა და ოდნავ ცივა) და იქვე ანტიკვარული ნივთივით მდგარი ძველებური, დაბალი მაგიდა – ტაბაკი. ზედ დგას: დოქით ღვინო, მომცრო გრაფინით – ჭაჭის ორნახადი არაყი, ფართო ლანგარი, რომელზეც დალაგებულია ჩურჩხელა, ტკბილისკვერი, ჩირი, სხვადასხვა ტკბილეული და ხილი. ირგვლივ შემონწყობილია რამდენიმე თევში, დანა-ჩანგალი და სხვადასხვა ზომის ჭიქები.

– ჰოდა, ჩემო ბატონო, – ხრინწიანი ხმით განაგრძობს მოხუცი და ჩაახველებს: ხმას ინმენდს. – იმას ვამბობდი, ეს ამბავი ისევე ნამდვილია, როგორც ა, ეს ცეცხლი, ბუხარში რომ ანთია, ანდა ეს ღვინო, ე მაგ დოქში რომ ასხია. შენ, შეიძლება, დღევანდელი ცხოვრების შემყურეს, ცოტა უცნაურად მოგეჩვენოს, მაგრამ ეს ჩვენი ქალაქი ადრე, როცა ჯერ კიდევ სოფლად მოიხსენიებოდა, უფრო დიდი და ვრცელი ყოფილა. 1875 წელს, როგორც ამას ცამეტი წლის შემდეგ ქართული ჟურნალი „მწყემსი“ იუნყებოდა, მაშინდელმა რუსულმა ხელისუფლებამ ჩვენი დასახლება ორად გაყო: მდინარის გაღმა – ჭალეს საზოგადოებად და აქეთ – ჯვარის საზოგადოებად (რასაც, სხვათა შორის, როგორც „მწყემსის“ პუბლიკაციიდან ჩანს, ჭალელთა უკმაყოფილება მოჰყვა). ხოლო მაშინ, როცა ჯვარი ქალაქად გამოცხადდა, ჩქვალერის თემი ცალკე შეიქმნა და ჯვარს, ბუნებრივია, ეს ნაწილიც

ჩამოშორდა. ამას იმიტომ გიყვებით, რომ ყველაფერზე, რამდენადაც შესაძლებელია, ზუსტი წარმოდგენა შეგექმნათ. უფრო სწორად – იმიტომ, რომ კარგად გაიცნობიეროთ ის ადგილები, სადაც ის ამბავი მოხდა, რომლითაც დაინტერესებულხართ და რის გამოც მოსულხართ აქ, ჩემთან. ისე კი, როგორც თავში მოგახსენეთ, ეს ამბავი ბევრად უსწრებს და ბევრად უფრო ადრინდელია, ვიდრე ჩემს მიერ მოხმობილი თარიღი.

საიდან დავიწყო ან რითი დავიწყო, მართალი გითხრათ, ვერ გადამიწყვეტია, რადგან ამბავი, რომელიც უნდა მოგიტხროთ, ანდა, უფრო ზუსტი იქნება, თუ ვიტყვით – რომელიც წინ უსწრებდა შემდგომ დატრიალებულ ტრაგედიას, ერთბაშად რომელიმე წელს, რომელიმე დღეს ან საათს არც დაწყებულა, არც რომელიმე დღეს ან წელს დამთავრებულა ერთბაშად, თუკი, რა თქმა უნდა, შეგვიძლია ვთქვათ: „დაიწყო“ ან „დამთავრდაო“. არც მხოლოდ ის ადამიანები ყოფილან მისი მონაწილენი, რომელთა დროსაც მომხდარა ასე ავადმოსაგონარი წყალდიდობა, წარღვნა, რომლის გახსენებაზეც უნებურად მყის დაგეძაგრება სხეული და, შუალამეც რომ იყოს, ზეზე წამოგაგდებს, ძილს გაგიტყხს, თავს აგატკიებს და შუბლს ერთი-ორჯერ მაინც მოგასრესინებს.

საოცრად მოულოდნელად და უცნაურად დაატყდა სოფელს ის უბედურება. ძლიერი, ხანგრძლივი წვიმების შემდეგ ერთიანად მონწმენდილ ცაზე უცაბედად ელვა რომ გაკრთება ან მეხი რომ გავარდება, ისე. თანაც, სწორედ მაშინ, როდესაც ყველას ეგონა, უფრო ზუსტად – ყველამ რომ ირწმუნა: რაც შიში და ვაი-უი, რაც ჭირ-ვარამი გამოვიარეთ, როგორც იქნა, წარსულს ჩაბარდაო, როგორც იქნა, დადგა დრო, მშვიდად ვხნათ და მშვიდად ვთესოთ, მშვიდად ვთიბოთ და მშვიდად ვმწყემსოთ, მშვიდად ვსვათ და ვჭამოთ, უზრუნველად ვიძინოთო და ასე შემდეგ. ანდა, ვინ იფიქრებდა, რომ მდინარე, რომლისთვისაც განგებას სოფლის სიცოცხლის მთავარი არტერიის როლი დასაბამითგანვე დაეკისრებინა, ასეთ საშინელ, თანაც, თითქოსდა მოულოდნელ, ტრაგედიას დაატყხდა თავს ამ სოფელს და, მასასადამე – საკუთარ შვილთ; სხვათა შორის, ის დათვიც ასე მოულოდნელად და უცნაურად მოადგებოდა სოფელს. თუმცა, შეიძლება ვთქვათ:

ნაადგებოდა თავზე, ანდა: შემოვიდოდა, ან: წამოეპარებოდა თუ კიდევ სხვა რამ. როგორადაც უნდა ვთქვათ, მაინც მართალი იქნება. მართალი იქნება იმიტომ, რომ მართლაც ხან ასე იყო და ხან ისე, ხან კიდევ – ღმერთმა უწყის, როგორ. ახვიდოდი, მაგალითად, ერთ მშვენიერ დღეს ყანაში და თავიდან ბოლომდე მიწასთან გასწორებული დაგხვდებოდა. ის ღმერთგამწყვრალი ჭამით ხომ იმდენს ჭამდა, ერთ კარგა მოზრდილ ურემზე რომ არ დაეტეოდა, მაგრამ მერე მიდგებოდა გორაობა-გორაობით მთელ ყანას გადაბულრავდა, გადათელავდა.

ფარეში თუ შეიპარებოდა და ფარას თუ დაეცემოდა, ან, უკეთ რომ ვთქვათ, რისხვასავით დაატყდებოდა თავს, ყოველ სულს სათითაოდ ხერხემალს ჩაუმტვრევდა, ისე აკაფ-აკუწნავდა და ათლოხნიდა, იფიქრებდი სადოქე-საქვევრე თიხა აუზელიაო. ყველაზე დიდსა და საუკეთესოს კი ზურგზე მოიგდებდა და ისეთი ნელი, მშვიდი ძუნძულ-ბაჯბაჯით აუყვებოდა ფერდობს, თითქოს სოფლის წინაშე უაღრესად კეთილშობილური ვალი მოეხადოს.

ანდა, აგერ, ჰა, სალამოს ბინდბუნდში გაიხედავდი და შუა მდინარეში უზარმაზარ ტკილს შეამჩნევდი. გაიკვირვებდი: ამხელა ლოდი როდის ან როგორ ჩამოაგორა მდინარეში. კარგად დააკვირდებოდი და შიშისაგან მუხლები აგიკანკალდებოდა ამხელა, მთასავით უზარმაზარი დათვის დანახვაზე. ჩამავალი მზისა თუ ახალამოსული მთვარის შუქზე თათებში ასხმარტალეებულ თევზის გაკვესების დანახვასაც მოასწრებდი...

მართლაც უცნაური დათვი იყო. მაინცდამაინც აქ უნდა ჩამოსულიყო და სოფლის შუაგულში აეტეხა დგაფუნი – თითქოს ეს მდინარე იმ მთებიდან და იმ ტყეებიდან არ ჩამოედინებოდა, სადაც თავად გაჩენილიყო, ამდაგვარი გამხდარიყო და საიდანაც ისე კი არ გამოდიოდა, როგორც ამ მთებისა და ამ შიშისმომგვრელი, იდუმალებით მოსილი ტყეების შვილი, არამედ, თითქოსდა, გამოეყოფოდა მას, როგორც ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილი. თუ ვინმეს ენერა, რომ ლაჯებში სიმწრის ოფლი სწორედ მაშინ უნდა გამოეყოფოდა, ეს სწორედ მაშინ ხდებოდა, როცა დათვი ტყიდან გამოაბიჯებდა და ორ ფეხზე წამომართული სოფელს აღმაცერად და გვერდულად გახედავდა. ის კი არ მოეჩვენებოდა, ტყიდან ვინმე ან რამე გამოვიდაო, არამედ იფიქრებდა, ამ მთას ნაწილი მოსწყდა თავის ტყიან-ბალახიან-ლოდებიანად

და ახლა ზე აზვირთებული, საშინელი გრუხუნით დაეშვება სოფლისკენ, რათა თან ჩაიტანოს და გასრისოს ყოველივეო.

დათვი ყველაფრით უცნაური იყო, აგებულებითაც, იერთაც, საქციელითაც – დათვი იყო და არც იყო დათვი: რაღაც მანამდე არნახულ ურჩხულს უფრო ჰგავდა: ფერთაც – ჟანგისფერი ბენვითაც და ხასიათითაც. თითქოს, სოფელში იმიტომ კი არ მოდიოდა, რომ ცხოველური ცხოვრების კანონი აღესრულებინა – შიმშილი მოეკლა და თავი გაეტანა, ანდა, თუნდაც, ემსუნაგა, არამედ იფიქრებდი, რაღაც დაუოკებელ სურვილს აუტანია და ჟინს იკლავსო.

დათვის გამოჩენის ამბავი ელვის სისწრაფით მოედებოდა ხოლმე მთელ სოფელს. სოფლელი მამაკაცები და ქაბუკები, ვისაც ოდნავ მაინც ერჩოდა გული და ძალა, რითაც შეეძლო, იმით იარაღდებოდა. ცოტაც და, ყველანი მთისკენ ამავალ ბილიკებთან, ფერდობზე, მოიყრიდნენ თავს, სადაც უკვე ადრე გამოჩენილ ძაღლებს საშინელი გნიასი აეტეხათ. ყურთასმენა აღარ იყო, სიბრაზისა და გახელებისაგან ლამის ცა ჩამოეხიათ, მაგრამ ახლოს მისვლას, აბა, რომელი გაბედავდა?! შორიდან ისე ჩანდა, თითქოს, ერთი მთა მეორეს უახლოვდებოდა. ერთიც ჟანგისფერი იყო და მეორეც, რადგან ამ დროისთვის, როგორც წესი, შემოდგომა იდგა. თუ რომელიმე ახალბედა ძაღლი თავისი გამოუცდელიობით წინ გადაუდგებოდა დათვის, ის არც შეჩერდებოდა, ტორის ერთი მოქნევით ჩვარივით მოისროდა ძირს ხერხემალ და ნეკნებჩამტვრეულს. ძაღლის პატრონს კი მხოლოდ ისლა დარჩენოდა, ხელახლა გადაეტენა თოფი და ამჯერად ძაღლისთვის, უკვე შედეგიანად, დაეხალა.

დათვისთვის, ყველა უჩვეულობასთან ერთად, კანიც უჩვეულოდ სქელი ებოძებინა ბუნებას. მარტო ამ სოფელში კი არა, მთელ ამ კუთხეში განთქმულ მონადირეებს სულ რაღაც რამდენიმე ნაბიჯიდანაც უსვრიათ მისთვის, მაგრამ ან ტყვია სხლტებოდა, ან ვერ ატანდა ტყავში. ოღონდ ეგ იყო, სიმწრისგან ერთს ისეთს დაიღმუილებდა, მთის ფერდებს ლოდები სწყდებოდა. ასეთ დროს საკმაოდ მაგარ ვაჟკაცებსაც კი უსკდებოდათ გული და, ვაი იმას, ვინც ახლოს იდგა და გაქცევას ვერ მოასწრებდა!..

რამდენჯერ ყოფილა, სხეულის რა ნაწილი რომლისა იყო, ვერ გაურჩევიათ და ხმლის ერთი მოქნევით ტანმსხვილ ხეებს სიმინდის ღეროსავით რომ სხებდნენ, ისეთი ვაჟკაცები ერთ საძმო საფლავში ჩაუსვენებიათ. დადევნება არ იცოდა: თითქოს, სხვა გზა არ იყო, იძულებული ხდებოდა, თორემ ადმიანის ცოდვის დადება არ უნდოდა, მყის უკან მიტრიალდებოდა და ისევ ჩვეულის, ნელი ძუნძულით გაუდგებოდა ტყისკენ.

ერთადერთი საშველი ისლა რჩებოდა, რომ მამაკაცები საგზალ და ტყვია-ნამალ ჩანყობილ აბგებს გადაიკიდებდნენ მხარზე და თოფების ბათქაბუთქით ნელ-ნელა, დიდი სიფრთხილით შევიდოდნენ ტყეში, კვალში ჩამდგარნი მიჰყვებოდნენ დათვს და დევნიდნენ მალლა, რაც შეიძლება შორს, შორს, საიდანაც, გაისამდე თუ არა, კარგა გვარიან ხანს უნდა დაზარებოდა ჩამოსვლა.

როგორც უკვე ვთქვი, თუ რამე გამოუვალი მდგომარეობა არ შეიქმნებოდა, დათვი ერიდებოდა ადამიანებს და მათთან შებმას გაურბოდა. მაგრამ კაცებს ღამით კი არა, მეორე დღესაც, მზისითაც, დიდი სიფრთხილე სჭირდებოდათ, რათა ქარაფებსა და ორნოხებში სადმე არ გადაჩეხილიყვნენ.

მესამე თუ მეოთხე დღეს, ნაშუადღევის შემდეგ, მდინარის პირას შეგროვილი და მოდარაჯე ყმანვილები ერთ ყივილ-ხივილსა და ალიაქოთს ასტეხდნენ: „ნამოვიდა, ნამოვიდაო!“

არა, დათვის გამო კი არ ატყდებოდა ეს ალიაქოთი, არამედ მდინარეზე მოტივტივე ხის მორების გამოჩენით, – ინყებოდა ხეების დაცურება. გაზაფხულიდან შემოდგომამდე მალლა მთებში, მდინარისა და მისი შენაკადების ნაპირებზე, აგრეთვე შესართავებთან, წყალდიდობებისა თუ ღვარცოფების შედეგად უამრავი ხე-ტყე გროვდებოდა. სოფლელი კაცები, რომელთაც თოფებთან ერთად ნაჯახებიც მიჰქონდათ, უკან მოზრუნებისას ტოტებს სხებდნენ და მორებს დინებას გააყოლებდნენ. მერე მდინარეს ნაპირ-ნაპირ მოყვებოდნენ, რათა სადღაც გაჩხერილი მორები ისევ არ ჩახერგილიყო.

ბავშვების ზეიმიც სწორედ მაშინ ინყებოდა. მოზრდილები წყალში შეცვივდებოდნენ, რათა მორები ხეების შესაქურებლად განკუთვნილ უბეში შეეცურებინათ. იმდენი შეშა გროვ-

დებოდა, მთელ სოფელს გვიან გაზაფხულამდე თავისუფლად ჰყოფნიდა.

დათვი კიდევ, თითქოს დაუოკებელი ჟინი მოიკლაო, იმ წელს ხელმეორედ მართლაც არ გამოჩნდებოდა. უფრო ზუსტად – ძალიან იშვიათად თუ გამოჩნდებოდა. თითქოს, განგებას დაენუსებინა მისთვის, მისუღიყო სოფელში, ყველაფერი აეოხრებინა (ყოველ შემთხვევაში, ეცადა მაინც), ხალხი აენიოკებინა, ამით ვალი მოეხადა თუ თავისი დანიშნულება გაემართლებინა და მიყურებულოყო. მერე ზამთარიც დგებოდა და, როგორც ყველა დათვი ამქვეყნად, ისიც იძინებდა, ალბათ, და თუ მაინცდამაინც გამოიღვიძებდა, მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ თათები ელოკა და ეწოვა...

მერე გაზაფხული დგებოდა.

ბუნება იღვიძებდა.

ხეხილი აყვავდებოდა.

გლეხიკაცი გუთანს ჰკიდებდა ხელს.

ხნულში მარცვალი იყრებოდა.

ახლდებოდა ყველაფერი, გუნება-განწყობილებაც კი.

ახალ ყლორტებს გამოისხამდა კაცის ოცნებაც, მისწრაფებაც.

ერთი სიტყვით კვლავ იწყებოდა ყველაფერი, კვლავ იწყებოდა...

გაზაფხულს ზაფხული მოჰყვებოდა...

ზაფხულს – შემოდგომა...

დედამინა ბრუნავდა...

ტრიალებდა და ყოველ შემოტრიალებაზე, ახალ იმედთან და მხნეობასთან ერთად, გაურკვეველში ჩასაფრებული ხიფათის განცდაც თანდათანობით ძლიერდებოდა. ამიტომ, ალბათ, მთლად ზუსტად ვერ გამოხატავს საქმის არსს, ამ ამბის დასაწყისში რომ მოგახსენეთ: დათვი მოულოდნელად წაადგებოდა, შემოიპარებოდა თუ დაატყდებოდა თავს სოფელს-მეთქი.

გაზაფხულის პირველი ყვავილის შვებისმომგვრელი სურნელი, თავის განუმეორებლობასთან და ხიბლთან ერთად, გსურდა-არგსურდა, ნებსით თუ ენებლიედ. მყის იმ მძალე სუნსაც მოგაგონებდათ, რომელსაც ის უზარმაზარი და ბებერი დათვი, მიუხედავად თავისი ბენვის ბრწყინვალეობისა და დიდებულებისა,

მინც რომ ტოვებდა უკვე სასაფლაოს დამსგავსებულ ფარეხში, საიდანაც ყველაზე საუკეთესო პირუტყვს გაიტაცებდა, ტოვებდა – ყანაში, მინდორში, ორლობესა თუ მდინარეში, – ყველგან, სადაც კი ფეხს დაადგამდა. ტოვებდა თავის უზარმაზარ, შიშისმომგვრელ ნაფეხურებთან ერთად.

სახნისით გადახსნილი მიწის გულიდან, სიცოცხლისა და იმედის ოხშივართან ერთად, მზის სხივებს ეს მძაღლე სუნიც ამოჰქონდა. ეს სუნი მყის შეგახსენებდათ თავს ხეხილის ბაღების დამათრობელი სურნელების შეგრძნებისას, ზვრებში დასკდომამდე დატენილი და ქარვისფრად ქცეული მტევნების დანახვისას. ეს სუნი თითქოს კოჭრებად ქცეული, დახეთქილი ხელისგულებიდანაც დიოდა და გეგონებოდა, ვერა და ვერ მოიშორებდი, რაც უნდა გეხება, გეხება და გეხება ქვიშით. და, რა თქმა უნდა, ეს არ იყო ის სუნი, ის ძალა, რომელიც ასე ათასფრად რთავდა და ხატავდა გარემოს, ბუნებას, არამედ, პირიქით, განგებას იმისთვის გაეჩინა, რომ სწორედ მისი დაძლევიტა და გადალახვით ქცეულიყო ირგვლივ ყოველივე ასე მრავალფეროვანი, თავისთავადი და მშვენიერი. და, რაც უფრო გექნებოდა უნარი მისი აღქმისა, მით უფრო მეტი ნიჭი გჭირდებოდა მასთან გამკლავებისა. და, რაც უფრო ძალუმაღ შეიგრძნობდი მას, მით უფრო უნდა გაგჩენოდა სურვილი მასზე გამარჯვებისა.

ასე და ამგვარად, ისე იყო, თითქოს შემოდგომით – თუ კი ისე არ მოხდებოდა, რომ დათვი ყოველგვარი აყალმაყალის გარეშე, უჩუმრად არ მიითვლიდა იმას, რაც სოფლის სახელით მისთვის მიეკუთვნებინა ბუნებას თუ თავად თავისივე სურვილით დაესაკუთრებინა და დაეჩემებინა – დგებოდა ჟამი ამ სურვილისა და ნიჭის გამოცდისა. ჯერჯერობით ძნელი იყო, გაგერკვია, ვინ იყო ამ ბრძოლაში გამარჯვებული ან დამარცხებული, რადგან, ერთი მხრივ, კი მიჰქონდა დათვს თავისი წასაღები, კი ანადგურებდა თავის გასანადგურებელს, მაგრამ სოფელსაც ხომ, რაც უნდა ყოფილიყო, მუდამ ჰქონდა ის, რისი წაღებაც შეიძლებოდა და განადგურებაც; მეორე მხრივ, იყო შემთხვევა, დათვს კუდამოძუებულს მოუსვია აქედან ისე, რომ სოფლის განაპირა ყანაშიც კი არ შეუყვია ცხვირი, მაგრამ არასოდეს ოდნავადაც არ ჩამკვდარა მასში სურვილი (ამას დიდი მიხვედრა არ უნდოდა), უარი

ეთქვა თავის კანონიერ თუ უკანონო ნადავლზე.

და, ვინ იცის როდემდე გაგრძელდებოდა ასე, რომ სოფელში, ღმერთმა უწყის, საიდან მომავალი და სად მიმავალი, ბოშათა ბანაკი სრულიად მოულოდნელად არ გამოჩენილიყო.

სიმღერითა და ცეკვა-თამაშით, ჩემო ბატონო, ქართველ კაცს რას გააკვირვებ... – მოხუცი მუჭში ახველებს, ხმას ინმენდს. სიგარეტი „კოსმოსი“ კვლავ ცერა და სალოკ თითებს შორის მოუქცევია. დროდადრო ისევ უკაკუნებს საფერფლის კიდეს, თან დაძაბული აჩერდება სივრცეში რალაც წერტილს, თითქოს მეხსიერებიდან იღუმალ ხმათა და მოგონებათა გამოხმობა უნდოდეს. ისე ძალუმ ებერება ძარღვები საფეთქელზე, უნებურად გაიფიქრებ: შეიძლება, მთლად ყველაფერი არა, მაგრამ, როგორც ჩანს, იმისი, რისი თქმაც ამჯერად უნდა, უშუალო მომსწრეა და ახლა მეხსიერებას ძალას ატანს, რათა ყველაფერი ზუსტად ისე გადმოსცეს, როგორც სინამდვილეში მოხდა – არც არაფერი მიუმატოს, არც არაფერი დააკლოსო.

– ჰოდა, ჩემო ბატონო, სიმღერითა და ცეკვა-თამაშით ქართველ კაცს რას გააკვირვებ, – იმეორებს მოხუცი და თვალებს ნკურავს. – მაგრამ, როცა ძუძუებმოთახთახე ქალი წინ გამოვარდა და ხელი-ფეხი-გავა-წელი ერთბაშად აათამაშა-აამღერა, როცა ციბრუტივით დატრიალდა და ასფურცელა და ათასფურცელა კაბის კალთები ზეცას შეასკდა, რალა გასაკვირი იყო, რომ მზეს თავისი შუქი დაეკარგა და ამ უცაბედ სიბნელეში რალაც წარმოუდგენელ, თვალგაუსწორებელ სითეთრეს ელვასავით გაეკვესა და სულის სიღრმეებიდან მომსკდარ, მაგრამ იმ წამს გაუცნობიერებელ დელვას თავდავინყებით აეტაცებინე! ლამის გეფიქრა, რომ ეს ქალი კი არ ტრიალებდა ნახევარწრედ შეკრებილ და როკვად, ბგერად და ჰანგად ქცეულ ბოშათა წინ, არამედ ცეცხლი, ხანძარი გაჩენილიყო, ამომსკდარიყო მინიდან და, ცოტაც და, ყველაფერს – მთელ დედამიწას, სულიერ-უსულოიანად, გადაბუგავდა. მერე მეორე კოცონი აბრიალდა, შემდეგ – მესამე, მეოთხე, მეხუთე და ბოშათა მთელი ბანაკი მობორილედ კოცონებს დაემსგავსა. ქვეყანას ხანძარი ეკიდა!

ქვეყანას ხანძარი ეკიდა! ჰოდა, ამგვარ სიმხურვალესა და

თავდავინყებას რა გაუძლებდა და, როცა ყველაზე მობრიალე ცეცხლმა, რომლის სიკაშკაშეს თვალს ვერ გაუსწორებდი, თქვა: მოდით, ვისაც გსურთ, გითხრათ ბედი თქვენით, – აბა, ბიჭი იყავი და, დაგეჯერა! ეს სასწაულს დამატებული სასწაული იყო!

მერე იმ ღამეს, ვინ იცის, სოფლის რომელ კუნჭულში იშიფრებოდა და იშიფრებოდა სოფლელთა ბედი, რომელი ყანის პირას და რომელი ბუჩქის ძირას გიზგიზებდა ენით აუნერელი სიმხურვალის კოცონი. თითქოსდა, ეს იყო რაღაც ბოლომდე დაუსიზმრებელი სიზმრის აცხადება, თუ პირიქით – მძიმე და ეკლიანი ცხოვრების წამიერ ტკბილ სიზმრად ქცევა.

არ ვიცი და, შესაძლოა, მაშინ არც იმდროინდელმა სოფლელებმაც იცოდნენ, თუ რომელმა ბოშა ქალმა მაგიური ჩურჩულითა და ჟრუანტელით შეატოვა სოფლელთა ხელისგულს ასეთი, თითქოსდა – წინააღმდეგობრივი, წინასწარმეტყველება: ადრე თუ გვიან ეგ დათვი ადგილობრივი მკვიდრის ხელით ჩაძაღლდება, მაგრამ იმასაც ვხედავ, მაგ ურჩხულს აქაური იარაღით სიკვდილი, არ უწერიან.

ამ ცნობამ ელვის სისწრაფით, შეიძლება ითქვას, ჭორზე უსწრაფესად მოიარა სოფლის ყოველი კუთხე-კუნჭული და მეორე დილით, განთიადისას, როცა თითქმის ნახევარი სოფელი შეიყარა განაპირა ბორცვზე, რათა თვალი ედევნებინა, თუ როგორ უერთდებოდნენ ვარდისფრად აფერადებულ ჰორიზონტს სოფლიდან მიმავალ ბოშათა ჭრელა-ჭრულა კარვებიანი ოთხთვალეები, ეს წინასწარმეტყველება ღამის რაღაც მყარ ნივთად ქცეულიყო, ხოლო აქ მოსულ სოფლელებს ისეთი განცდა ჰქონდათ, თითქოს ეს ნივთი ბოშებს მათთვის სოფელში ღამის გათევისა კეთილი მასპინძლობის საფასურად დაეტოვებინათ.

და იყო კიდევ რაღაც, რაც დაეტოვებინათ ძუძუებმოთახთახე და თეძოებმოთამაშე ბოშათა ასულებს თუ, ხელისგულებიდან და თვალებიდან ცეცხლის ნაპერწკლებს რომ აკვესებდნენ, ისეთ შავ რკინად ქცეულ ვაჟაკებს, რაც ისე ჩანდა, როგორც ჰაერი, მაგრამ ისე იგრძნობოდა, როგორს დილის ნიავი.

მერე – უბრალო დამთხვევა იყო, თუ ბოშებს საგანგებოდ მზის მიმართულებით აეღოთ გეზი – ზუსტად იმ ადგილიდან, სადაც ისინი ცას შეუერთდნენ, ვარდისფერი ნისლის ფარდა გა-

დაიხსნა და მზემ გამოანათა.

– ოოჰ! – ამოიქმინა, ცხრა შვილი რომ ჰყავდა იმ კაცის, მენისქვილის, ყველაზე უმცროსმა შვილმა და საკინძე ჩაიხნია. ცხელოდა.

არ შიცი, ამ ამბიდან, ესე იგი, ბოშათა სტუმრობიდან რამდენი ხნის შემდეგ, რადგან ეს ჩემთვის არც ბაბუაჩემს უთქვამს და, როგორც ჩანს, არც მისთვის მოუყოლია თავის ბაბუას, იმისთვის კიდევ – იმის ბაბუას და ასე შემდეგ, მაგრამ ერთი რამ, ალბათ, დარწმუნებით შეიძლება ითქვას: თითქმის ისეთნაირად ამოდოდა მზე ამ სოფელში, როგორც ბოშათა გაცილების დღეს ამოვიდა, და, მიუხედავად დილის ნიავისა, მანც ისეთნაირად ცხელოდა, როცა ერთ თითქმის ჩვეულებრივ საღამოს, ცხრა შვილი რომ ჰყავდა, იმ კაცის საკინძეჩახეულმა, უმცროსმა ვაჟმა სთხოვა თავის ერთ-ერთ გაუთხოვარ დას: „თუ გიყვარდე, ეგ საკინძე ამომიკემსე ერთი, კობტადო“.

მაგრამ აქ გვეყოს უნდა კეთილსინდისიერება (მითუმეტეს, თუ დასაძრახი და სამარცხვინო არაფერია ამაში) და ისიც უნდა ვალიართ, რომ საკინძეჩახეული ბიჭის გადანყვეტილებაში, რომელიც მის მიერ ნათქვამ სიტყვებში ჯერ კიდევ გაუშიფრავი ბედივით იდო, ამ ჩვეულებრივად ამოსულ მზეზე, ამ ჩვეულებრივად მქროლავ მსუბუქ ნიაზე და ქოხის ჩველებრივად ჩახუთულ ჰაერზე არანაკლები ნვლილი ედო იმ – ცოდვა გამხელილი სჯობია და – ცოტა არ იყოს, ზერელედ ამოლესილ ლობიოსაც, რომელიც საკმაოდ მოზრდილი ქოთნიდან გადმოელო მისთვის დედამისს, და მიუხედავად იმისა, რომ ქალს, რამდენადაც შეეძლო, სამართლიანად გაენაწილებინა, მენისქვილის ნაბოლარა ბიჭს მაინც სევდიანად გაეფიქრა: „კბილებშუა ხომ არ ჩამრჩა, ნეტავ, მუცლამდე არც კი ჩაულწევიაო?!“ მერე ლობიოში მოხვედრილი ტყემლის კურკა გამოელო პირიდან და ისეთნაირად დაჰკვირვებია, თითქოს ხელისგულზე გზის მაჩვენებელი ნატრისთვალის დებოდა.

არც ის იქნებოდა სწორი, გვეთქვა: უმცროსი ბიჭის გადანყვეტილება მის მშობლებს იმაზე უფრო მეტად გაუკვირდათ, ვიდრე ის, ვთქვათ და, მას რომ განეცხადებინა: რამდენ ხანს ვატა-

რო ეგ საკინძეჩახეული (თუ კიდევ სხვა რამეს არ დაუმატებდა) პერანგი, ბოლოს და ბოლოს ახალს როდისღა მიყიდითო? ხოლო ბიჭმა, ოთახში უცაბედად გამეფებულ სირჩუმეს და მოჩერებული რამდენიმე წყვილი თვალის მზერას რომ ვერ გაუძლო, თავი დახარა, ხელისგულზე მოქცეულ ტყემლის კურკას თითქოს სინჯავსო, მეორე ხელის თითით დაუნყო წვალემა და თქვა:

– წავალ, ერთი, ქვეყანას ვნახავ... ბედს ვენიო იქნებ!

თუმცა, არც დამშლელი იყო ვინმე და არც მომწონებელი, მაინც, რატომღაც, მოუთმენლად, უცბად დაუმატა:

– რაც უნდა იყოს, მაინც ვერავინ გაექცევა თავის ბედისწერას!

და, ალბათ, არც ღირს იმის ხაზგასმა, რომ იმ ბიჭის გულაჩვილებულ დას ცდა და მონდომება არ დაუკლია, რამდენადაც თვით პერანგი იძლეოდა ამის საშუალებას, საგულდაგულოდ ამოეკემსა და გაელამაზებინა იგი.

ხოლო მეორე დღით, როცა საკინძეჩამოკემსილი ბედისმადიებელი მზის ამოსვლამდე დაადგა გზას ზუსტად იმ მიმართულე-ბით, საითაც მიეფარნენ თვალს ჭრელ-ჭრელ კარვებიანი ოთხთვალეები, გოგომ მორიდებით იკითხა:

– ის ბოშები ზუგდიდში ცხოვრობენ?

– ზუგდიდს აქეთ მხარეს რა უნდა, ბოთევ?! – ჩაიბურღლუნა მენისქვილის ერთ-ერთმა ბიჭმა და, თუმცა არც მამის შეშინებია, არც დედის, მით უმეტეს – არც თავისი თმებგანწილი დაიკოსი, ერთი ლაზათიანად არ წაუთაქებია მისთვის თავზე, როგორც ამას სხვა დროს, მისი აზრით, სამართლიანობა, წესი და რიგი მოითხოვდა.

შპრ გეტყვით და, ალბათ, ამას ვერც ვერავინ გეტყოდათ მაშინაც: სოფლიდან გზის გაკვალვა ქარბორბალასავით, სრულიად მოულოდნელად შემოჭრილ ბოშათა ბანაკს ჩაეთვალა აქტივში თუ ცხრა შვილი რომ ჰყავდა, იმ მენისქვილის საკინძეჩამოხეულ ბიჭს, მაგრამ ერთი რამ ცხადია: იმ გაკვალულ ბილიკს მერე ერთი და ორი ბედისმადიებელი როდი მიჰყვა. და თუ თავდაპირველად ამ გაკვალულ გზას ისე ემჩნეოდა მენისქვილის ნაბოლარა ბიჭის და ამ გზით წასულ სხვა სოფლელთა ნაკვალევი, როგორც სოფელში დარჩენილი მათი და-ძმების კაბებსა და შარვლებს –

ნაკემსარები, მერე და მერე, დადგა დრო და, ეს გზაც ისე გადაიტკეპნა, გადაიბეგვა და ისეთივე ორგანული ნაწილი გახდა აქაურობისა, როგორც მის პარალელურად თუ პერპენდიკულარულად (ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა არა აქვს) სოფლის შუაგულში გამავალი მდინარე, რომლისთვისაც სრულიად მისახვედრი მიზეზის გამო მაგანა, ესე იგი, ნამგალი უწოდებიათ. ეს მდინარეცა და ეს გზაც სოფელს თითქოსდა მასაზრდოებელი ფესვებივით გაედგა აქეთ-იქით და, როგორც ხე ნიადაგიდან, ისე იწოვდა ამ სამყაროდან იმ მინიმუმს მაინც, რაც საჭირო იყო არსებობისთვის და იმ პროცესებისთვის, რაც, ასე თუ ისე, უზრუნველყოფდა, უფრო სწორად – შეუნარჩუნებდა ანმყოფსა და მომავლის იმედსაც. როგორც მაგანას შემოჰქონდა სოფელში შემოსატანი და გაჰქონდა გასატანი, ასევე ამ გზასაც გაჰქონდა და შემოჰქონდა თავისი გასატან-შემოსატანი. როგორც მდინარე ჩაბმულიყო დასაბამითგან მუდმივ სანუთისოფლო მოძრაობაში, ასევე გზაც გაჩენიდანვე შეერთებოდა სოფლის ამ უცვლელ კანონს – ღონისა და სიცოცხლის მომცემს. და ან, როგორც არ შეიძლებოდა ერთის შეჩერება, ისევე არ შეიძლებოდა მეორის განყვეტა (ან – პირიქით)...

ჰოო, დათვის კი, ჩემო ბატონო, როგორც ამბობდნენ და, ვგონებ, ასეც იყო: ისე არ აწუხებდა იმ მეორე ფესვის გაჩენა, როგორც არასოდეს შეუწუხებია პირველის არსებობას. კვლავ ძველებურად, მოულოდნელად და, შეიძლება ითქვას, უცნაურადაც, მოადგებოდა სოფელს. კვლავ შეიძლებოდა გეთქვა: ნაადგა თავს სოფელს, ანდა – შემოვიდაო, ან კიდევ – დაატყდაო, წამოეპარაო თუ კიდევ სხვა რამ. რაც უნდა გეთქვა, ისევე და ისევე სიმართლე იქნებოდა. და სიმართლე იმიტომ იქნებოდა, რომ სინამდვილეში ამგვარად ხდებოდა.

ასე ხდებოდა, სანამ, ერთ მშვენიერ დღეს, სოფლის განაპირას, მინდორში მოთამაშე ბავშვებმა ერთხმად არ ატეხეს ყვირილი: „გამოჩნდა, გამოჩნდაო!..“

არა, არც ამჯერად ამტყდარა დათვის გამო ამგვარი ალი-აქოთი. არც მდინარეზე გამოჩენილა მოტივტივე მორები. ახლა ჯერ კიდევ ადრეული ზაფხული იდგა და, წესისა და რიგის მიხედვით, არც ერთი უნდა გამოჩენილიყო და არც მეორე.

ვილაც მოდიოდა გზაზე!

თუმცა, კაცმა რო თქვას, არც ამაში უნდა ყოფილიყო რამე განსაკუთრებული და უცხო, რადგან ამ გზაზე, როგორც უკვე მოგახსენეთ, ვილაცა თუ რალაცა ყოველთვის მოდიოდა და მიდიოდა. იმ მინდორში მოთამაშე ფეხშიშველა და სანახევროდ ტიტლიკანა ბავშვებიც იშვიათად როდი ტენდნენ ამგვარ ალიაქოსს, მაგრამ ეს დღე შემდეგ მომხდარმა ამბებმა და შემთხვევამ გამოარჩია. მერე დრომ, თავისთავად, ისე ამოატივტივა მეხსიერებიდან, აი, როგორც ნიგნის კარადას მივადგებით ხოლმე და იქიდან იმ ნიგნს ამოვარჩევთ, რომელიც რალაც მიზეზის გამო დაგვჭირვებია.

ვილაც მოდიოდა გზაზე და რალაც უცხო მელოდიას ისეთნაირად, უდარდელად, დარდიმანდულად თუ ჯიუტად (იმ მინდორში მოთამაშე ბავშვებიდან მერე ზოგი ასე ამბობდა და ზოგი ისე) უსტვენდა, გეგონებოდა, ერთი იმხელა გზა კიდეც აქვს გასავლელი, რაც აქამომდე გამოუვლიაო. მარჯვენა ხელში ოთხკუთხა, მოზრდილი ჩემოდანი ეჭირა, მარცხენა მხარზე კი საკმაოდ გრძელლულიანი თოფი ჩამოეკიდა. თოფის კონდახი ხანდახან ლამის კოჭებზე ეხეთქებოდა და ამ დროს ლულა, რალაცნაირად, შავ-თეთრად, რომ პრიალებდა, მზის სხივებს ტყვიისფრად აკვესებდა. როცა იმ გორაკს მიაღწია, რომლის მომიჯნავე მინდორზე ბავშვები თამაშობდნენ და ახლა ცნობისმოყვარეობის გამო პირდაღებულნი და გაშეშებულნი იდგნენ, კაცმა სტვენა შეწყვიტა, შედგა, სოფელს გადახედა, მიმოავლო თვალი, თითქოს უნდა დარწმუნებულიყო, ღირს სოფელში ასე, სტვენა-სტვენით, შესვლა, თუ უფრო სერიოზული და დინჯი კაცის იერი მიეღო. ვერც მოსულმა იცნო რომელიმე ბავშვი და ვერც ბავშვებმა – ის. შესაძლოა, იმ დროს, როცა კაცი, რომელიც მაშინ, როცა მენისქვილის ბიჭის (შეიძლება ითქვას – ბოშათა ბანაკის) კვალს გაჰყვა, ჯერ კიდევ უწვერ-უულვაშო ყმანვილი იყო და ეს ბავშვები, რომლებშიც, გამორიცხული არაა, მისიანებიც ერია, დაბადებულნიც კი არ იყვნენ.

ზუსტად ვერც ამას გეტყვით, ჩემო ბატონო, – არ ვიცი. ეს იქნებ თვითონაც არ მიკითხავს, როცა ბაბუაჩემი მიყვებო-

და ამ ამბავს; ის კი არა, შესაძლოა, მასაც არ მიექცია, მაინც-
დამაინც, დიდი ყურადღება ამისათვის. გამორიცხული არც ის
არის, რომ დრო-ჟამმა მასაც გადააკრა თავისი ბურუსისფერი
მტვერი. და თუ ასეა, ალბათ, იმიტომ, რომ მერე და მერე არა
ერთი და ორი შემოვიდა სოფელში მხარზე გადაკიდებული იმგ-
ვარი თოფით, რომლის კონდახსაც, ერთი შეხედვით, მოკრძალე-
ბის აღმძვრელი უცხოური, გაუგებარი და, მამასადამე, იდუმალი
წარწერა ამკობდა. ასე თუ ისე, პირველად შემოსული კაცის ვი-
ნაობა „ქალაქელის“ ზოგად სახელში გაითქვიფა და განქარდა.
თითქოს ამ სიტყვამაც კი ახალი შინაარსი შეიძინა: სამასი წელი
რომ გეცხოვრა და აქედან ორას ოთხმოცდაცხრამეტი ქალაქში
გაგეტარებინა, ქალაქელიაო, ვერავის ათქმევინებდი, სოფელ-
ში მხარზე თოფგადაკიდებული თუ არ შეხვიდოდი, და რახან
ამდენი ხანი გადაიკარგებოდი და მოანატრებდი სოფელს თავს
(თუ საერთოდ გაახსენდებოდი!), რალა ბედი გაგინყრებოდა და
ზუგდიდის ბაზარში ნაყიდი ფილთაქვით, ესე იგი, კაჟის თოფით
მოვევლინებოდი აქაურობას?!

– ოო?! – ამ ორი, სრულიად გასაგები ბგერით გამოუხატავს
თავისი აზრი პირველად ამგვარად შემოსული კაცის პირველივე
ნაცნობ სოფელს და მერე ეს ორი ბგერა გადამდები სენივით
მოსდებია ყველას, ვისაც ხელში დუჭერია მერომელიმევილაც
ბედის მაძიებლის მიერ სოფელში შემოტანილი, მანამდე არნახუ-
ლი სიმშვენიერის და უფრო მეტი ეგზოტიკისმფრქვევი იარაღი.
თუმცა, უფრო ზუსტი იქნება, ალბათ, გვეთქვა: ამ ეგზოტიკას
თავად თოფი კი არ „აფრქვევდა“, არამედ – მის კონდახზე მყა-
რად მიმაგრებულ მუქ-ვერცხლისფერ ფირფიტაზე ამოტვიფრუ-
ლი ასოები, რაც, სოფლელთა მტკიცებით, უთუოდ „ფრანცი-
ული“, ან „ნემეცური“, ან „ანგლიური“ უნდა ყოფილიყო. ვერ
გეტყვით, რას ემყარებოდა ეს მოსაზრება, მაგრამ დღევანდელი
რომელიმე პოლიტიკური პარტიის „უცილო“ ჭეშმარიტებასა-
ვით რომ იყო სოფელში, ეს ფაქტია. ერთი შეხედვით, შეიძლება
გეფიქრა, ეგ აზრიც იმ თოფივით შემოვიდა (თუ შემოიტანეს)
სოფელშიო. თუმცა, ესეც უნდა ითქვას, ისეთებიც ყოფილან,
რომლებიც ამტკიცებდნენ თურმე: ეს აზრი რომელილაც თანა-
სოფელს ეკუთვნის, უფრო ადრე რომ გაუდგა ბოშათა ბანაკის

(აგრეთვე – მენისქვილის ნაბოლარა შვილის) ნაკვალევს, ვიდრე თვით იმ პირველი თოფის შემომტანი, მაგრამ, როგორც ჩანს, ბევრი მისი თანატოლივით ხელმოცარული დაბრუნდა უკანო. ხოლო მაშინ, როცა განაცხადა: ეს თოფი „ფრანციულია“ („ნემე-ცური“ თუ „ანგლიური“) – ამით უმალ თავისი განსწავლულობის ხაზგასმა უნდოდა, ვიდრე ჭეშმარიტების დადგენაო.

ერთი სიტყვით, უკვე მაშინ ყველაფრიდან ჩანდა, რომ იმ ბოშა ქალის, ვინ იცის, როდის-როდის (ამ დროისათვის უკვე!), ჩურჩულით ნათქვამ სიტყვებს ასრულება ენერა. ოღონდ ეგაა, ამასთან დაკავშირებით ამ ამბის სხვადასხვა ვარიანტი არსებობს. ერთის მიხედვით, წუთისოფლის ტრიალში ჩაყოლილ თუ ჩათრეულ სოფლელებს, არა თუ ბოშა ქალის ჩურჩული (უფრო ინტიმურს რომ წააგავდა, ისეთი), არამედ, საერთოდ, ბოშათა ბანაკის მაშინდელი სტუმრობაც არ ახსოვდათო. მეორეს მიხედვით, ის მერომელიმევილაცა ბედის მაძიებელი მხარზე თოფგადაკიდებული ჯერ კიდევ გზაზე მოდიოდა, ბავშვებს ჯერ კიდევ არ აეტეხათ ყვირილი – „გამოჩნდა, გამოჩნდაო!“ – როცა სოფელში დიდ-პატარა უკვე გრძნობდა რაღაც ახლის მოახლოებასო. ხოლო იმ მერომელევილაცის დაბრუნება ამ წინათგრძნობის აცხადება იყო მხოლოდო. თანაც, ის კაცი ისე მიიღესო, თითქოს, იმ ბოშა ქალს საგანგებოდ თავად ეყიდოს მისთვის ეს იარაღი და ლოცვა-კურთხევით გამოეგზავნოს აქეთკენო. მესამე ვარიანტი კიდევ, რაღაც საშუალოა პირველსა და მეორეს შორის: მთლად ისე როგორ იქნებოდა, ვინმეს რომ არ გახსენებოდა იმ ბოშა ქალის ნათქვამიო.

რობორც გითხარით, პირველი უჩვეულო რამე იმავე წელს მოხდა: ისე გავიდა ზაფხული, შემდეგ – შემოდგომა და ისე გადაეხურა სოფელს ზამთარი, რომ დათვი ახლოსაც არ გაჰკარებია ყანებს და ფარეხებს, არც მაგანის წყალი აუმიღვრევია და არც ბლავილით გაუხეთქია გული სოფლელებისათვის. უფრო მეტიც: დათვი არც მეორე წელს გამოჩენილა და არც მესამეს. შესაძლოა, გულმა რაღაც ავი უგრძნო და არჩია, კუჭი შიმშილით აწვოდა, ვიდრე ის, რომ არაფრად ჩაეგდო ხიფათის მაუწყებელი წინათგრძნობა. არც ის არის გამორიცხული, რომ ამ ხნის გან-

მავლობაში თავის თავში ებრძოდა ამ ამაფორიაქებელ, მტკივნეულ განცდას და ერთი სული ჰქონდა, სოფელში შემოსვლის ჟინი ძველებურად დაეცხრო.

ისე კი, სხვადასხვა ვერსია აქაც არსებობს. ზოგიერთი ორსამ ნელინადს კი არა, მეტსაც ასახელებს. ისიც შესაძლოა, რომ არც ამაში ყოფილიყო რამე უჩვეულო და ამდაგვარი რამ ადრეც ხდებოდა, მაგრამ დრომ, მაშინ რომ მომავალს უწოდებდნენ, თავისი ლოგიკის ძალით, ეს ეპიზოდიც გამოარჩია სხვა დანარჩენისაგან...

გაზაფხულის პირველი ყვავილის შვებისმომგვრელი სურნელი თავის განუმეორებლობასთან და ხიბლთან ერთად, ნებსით თუ უნებლიეთ, კვლავ მოგაგონებდათ ხოლმე იმ მძაღლე სუნს, დათვი, მიუხედავად თავისი ბენვის ბრწყინვალეობისა, მაინც რომ ტოვებდა ბრძოლის ველს დამსგავსებულ ფარეხში, მიწასთან გასწორებულ ყანაში, მინდორში თუ ორღობეში – ყველგან, სადაც ფეხს დაადგამდა. ტოვებდა თავის უზარმაზარ, შიშისმომგვრელ ნაფეხურებთან ერთად.

მზის სხივებს სახნისით გადახსნილი მიწის გულიდან სიცოცხლისა და იმედის ოხშივართან ერთად, ისევ და ისევ ამოჰქონდა ეს მძაღლე სუნი. იგი მყის შეგახსენებდათ თავს ხეხილის ბაღების დამათრობელი სურნელის შეგრძნებასთან ერთად, ზვრებში დასკდომამდე დატენილი და ქარვისფრად ქცეული მტევნების დანახვისთანავე. ეს სუნი კოჭრებად ქცეული, დახეთქილი ხელისგულებიდანაც გდიოდათ და გეგონებოდა, ვერა და ვერ მოიშორებდი, რაც უნდა გეხეხა, გეხეხა და გეხეხა ქვიშითა...

და, რა თქმა უნდა, რა გასაკვირი უნდა ყოფილიყო იმაში, რომ სოფლელი მამაკაცები, როგორც მოსავალს სიმწიფე შეეპარებოდა, ისევ აისხამდნენ იარაღს, ისევ ჩაიწყობდნენ აბგებსა და ზურგჩანთებში რამდენიმე დღის საგზალსა და ტყვია-წამალს, სარტყელში ნაჯახს გაირჭობდნენ, მერე ტყის პირას შეიკრიბებოდნენ, გაიშლებოდნენ და თოფების ბათქაბუთქით ნელ-ნელა, დიდი სიფრთხილით აუყვებოდნენ ტყეს მალლა. ბუნებრივია, სიფრთხილეს თავი არა სტკიოდა და, თუ სადმე, ახლო-მახლო, ამ არემარეში დათვი მართლა არ იყო ჩამოსული, ისიც საქმე იქნებოდა, თუ კი მის მძაღლე სუნს მაინც არეკავდნენ მალლა, მთებ-

ში, რაც შეიძლებოდა შორს, იქამდე, საიდანაც არც დათვს და არც ქარს არ უნდა შესძლებოდა, იმ წელს მაინც, მისი ისევ სოფელში შემოტანა. დიახ, ისე გამოდიოდა, თითქოს რაღაც ტრადიციულ-სახალხო-სიმბოლურ, მაგრამ აუცილებელ რიტუალს ასრულებდნენ. და, შეიძლება ითქვას, ფაქტობრივად ასეც იყო.

ისიც სიმბოლური გახლდათ, რომ ამ რიტუალის წარმატებით დასრულების მაცნენი სოფლის განაპირას, მაგანის პირას შეგროვილი და დადარაჯებული ყმანვილები იყვნენ.

„მოდის, მოდის!..“ – ისევ ატყდებოდა ჟივილ ყივილი, როცა დათვის კვალს თუ დათვის სუნს ფეხდაფეხ მიყოლილი და უკან მობრუნებული მამაკაცების მიერ მდინარეზე დაცურებული მორები გამოჩნდებოდა. სოფელი შვებით ამოისუნთქავდა, რადგან ეს ჟივილ-ხივილი იმის ნიშანიც იყო, რომ მამაკაცები საჭირო ადგილამდე მშვიდობით მისულიყვნენ, ისეთი რამე არ მომხდარა, მათთვის ხელი შეეშალა, უკან მობრუნებისას მდინარის ხეობას ჩამოჰყოლოდნენ და მის ნაპირზე დაგროვილი მორები დაეცურებინათ. ხალხს ხალისი ემატებოდა, ვისაც ოდნავ მაინც შესწევდა ძალა და იმდენი ხელისმოსმა კი შეეძლო, რომ წყალში არ დამხვრჩვალყო, მდინარეში შეცვივდებოდა... იმდენი შეშა გროვდებოდა მთელ სოფელს გვიან გაზაფხულამდე თავისუფლად ჰყოფნიდა.

მეორე უჩვეულო ამბავი, დათვი კვლავ რომ გამოჩნდა, იმ დროს მოხდა. თუმცა, უფრო სწორი იქნებოდა, თუ ვიტყვით: თვითონ დათვი გამოჩნდა უჩვეულოდო. ერთ მშვენიერ მთვარიან ღამეს სოფლის განაპირას მცხოვრები ოჯახის ქოხის კარს ვილაცამ ბრაგაბრუგი აუტეხა. ძილ-ღვიძილში მყოფ მასპინძელს გაჭირვების ჟამს კარზე მომდგარი მეზობელი ეგონა, კარი სასწრაფოდ გააღო და სანამ გონს მოვიდოდა, ლავინებჩამსხვრეული უკვე ქოხის კუთხეში ეგდო. გლეხს ქოხში რა უნდა ჰქონოდა, მაგრამ, რაც ჰქონდა და ვინც დახვდა იქ, დათვმა ღრიალ-ღრიალით ჭვიშტრის ცომივით აზილა ერთმანეთში, შემდეგ ისე მიადგა მეორე გლეხის ქოხს და ისე შეუმტვრია კარი, თითქოს ძალიან საშური საქმე ჰქონდა და ეშინოდა, ვერ მოვასწრებო.

უნდა ითქვას, რომ ამ ეპიზოდის ზუსტი ვერსიაც არ არსებ-

ბობს. ზოგის მიხედვით, დათვმა იმ ლამეს ნახევარი სოფელი მიბეგვა, დაასახიჩრა და დააქცია, ზოგიც ორ-სამ ოჯახს ასახელებდა, სხვას კიდევ მიაჩნდა, რომ იმ პირველი გლეხის სახლში ამტყდარმა ალიაქოთმა მყის ფეხზე წამოყარა მთელი სოფელი. ასე იყო თუ ისე, ერთ რამეში ყველანი ეთანხმებოდნენ ერთმანეთს: როგორც ჩანს, ასაკი მხეცებშიც კი თავისას შვრება და სიბერეში დათვი გაგიჟდაო (თუ გაცოფდაო)! აბა, რა უნდა მომხდარიყო ისეთი, რა ჭირი დაეტაკებოდაო?!

მე რომ მკითხოს კაცმა, იყო ამაში რალაც, ბედისწერის მაგვარი. დათვი ადრე არასოდეს დასხმია თავს ადამიანებს. მითუმეტეს, სახლში არავის შევარდნია. ამჯერად კი ისე მომხდარიყო, გვერდი აველო მოზმუილე ძროხებისა და მოპეტელე თხებისათვის, არაფერს მორიდებია და პირდაპირ ადამიანებს ისე დასხმია თავს, თითქოს საბოლოო ანგარიშსწორების ჟამი დამდგარიყოს. სინამდვილეშიც, კაცმა რომ თქვას, ასეც მოხდა. ოღონდ ეგ იყო, თავი რომ გემტვრია, ვერ მიხვდებოდი, რა ჟინი, რა მოტივი, რა მიზეზი თუ სხვა რამ ედო სარჩულად ამ თავზეხელაღებულ ანგარიშსწორებას, თუმცა უფრო ზუსტი იქნება, თუ ძალზე ბუნდოვანი არ გამომივა და ვიტყვი: – ამ ურთიერთმიმართებას, რა თქმა უნდა, რალაც საბოლოო შედეგამდე ისედაც უნდა მივეყვანეთ. წინათგრძნობა და ინსტიქტი, მოგეხსენებათ, ნადირს ადამიანზე უფრო აქვს გამახვილებული. ჰოდა, ჩემო ბატონო, ალბათ ასეც უნდა ვიფიქროთ: გაგიჟდებოდა, გაცოფდებოდა, აბა, რა იქნებოდა?!..

თურმე ამ არეულობაში თოფის ხმაც არავის გაუგონია. მხოლოდ ისლა დაუნახავთ, რომ უზარმაზარი მთა (რომელიც ეგრისის ქედს რალაც სასწაულის ძალით მოწყვეტილიყო, სოფელში ჩამოგორებულიყო და, რაც გზაზე შეხვდებოდა, მინასთან ასწორებდა ყველაფერს) ერთბაშად როგორ შედგა, მერე თითქოს ზეაინია, წამიერად გაირინდა და ერთბაშად ჩაზვავდა. დიდი თუ პატარა ჯერკიდევ აქეთ-იქით უთავბოლოდ გარბოდა, როცა მეორე უცხოური თოფის პატრონი პირველზე არანაკლებ უშიშრად მიახლოებია უკვე მართლაც მთასავით უძრავ დათვს და, ყოველშემთხვევისათვის, ერთი ტყვია კიდევ დაუხლია.

სოფლის სამი, ყველაზე საუკეთესო მონადირე დილიდანვე შეუდგა დათვის გატყავებას და სალამომდე ძლივს მორჩნენ თურმე. მერე ის ტყავი ოთხ კაცს აუღია და ძლივს ჩაუტანიათ სოფლის ცენტრში, სადაც იმ სალამოს თითქმის მთელი ჯვარი და ახლომახლო სოფლები შეკრებილა. უმსჯელიათ, უმსჯელიათ და ჯვარელებს ასე გადაუნყვეტიათ: დათვის ტყავი სოფლის ცენტრში, აი, იმ უზარმაზარ რცხილაზე გავაკრათ, რათა ყოველმა შემოსულმა იცოდეს ვისთან და რა ხალხთან აქვთ საქმეო!

გადაუნყვეტიათ და კიდევაც მოქცეულან ასე.

ვერ გეტყვით, მერე რამდენი ხანი ეკიდა ის ტყავი აქ. რატომღაც ისე მოხდა, რომ დათვის მოკვლიდან იმ ტრაგედიამდე, რომელიც თქვენ ასე გაინტერესებთ, ზოგიერთი რამე, ისიც რატომღაც ძალზე ბაც ფერებში, თუა შემორჩენილი. ისე კი, თუ კარგად ჩაუვუკვირდებით, აქვს ამასაც თავისი ახსნა, მაგრამ, ბუნებრივია, თქვენ თვით ფაქტები უფრო გაინტერესებთ, ვიდრე მათი ჩემუელი შეფასება, მათდამი ჩემი დამოკიდებულება.

ღათვის სიკვდილით სოფელმა უზარმაზარი საფრთხე და საზრუნავი მოიპორა თავიდან, შვებით ამოისუნთქა. აწი არც ხვანა-თესვა უნდა დაზარებოდა კაცს, არც საქონლის მომრავლება და არც სხვა რამ, რადგან ის, რასაც გააკეთებდი, იშრომებდი და მოიწვედი, შენი იქნებოდა, უნებლიე მონილე არ გამოგიჩნდებოდა. ასე რომ, სოფელს არა მარტო შვებით უნდა ამოესუნთქა, სულიც უნდა მოეთქვა, მოლონიერებულები და ნელში გამართულიყო. და თუმცა, ამის შესახებ სხვადასხვა აზრი არსებობს, მე მგონი, რომ ეს ასეც იყო! ბუნებრივია, არც ამდენი აზრთა სხვაობა, კამათი იქნებოდა ამის გამო, ის ახალი, საშინელი უბედურება მოულოდნელად არ დასტეხოდა სოფელს თავზე, თანაც იმ დროს, როცა გეგონებოდა და, როგორც მერე გაირკვა, მართლაც ყველას ასე ეგონა, რომ არავითარი საფრთხე არსაიდან ჩანს, სოფელს მშვიდად შრომის, სმა-ჭამის, დროს ტარების გარდა, საზრუნავი არაფერი აქვსო; როცა გარეგნულად ყველაფერი ისე ჩანდა, თითქოს იმ ერთი, უფრო ზუსტად – ორი გასროლით, ერთბაშად აღთქმულ ქვეყანაში მოხვედრილიყვნენ.

ერთ რამედ ღირდა სოფელელთა ის თავმოძვონე ფარული ღი-

მილი, რითაც რომელიღაც შორი ქვეყნიდან ჩამოსულ კომერსანტს (როგორც თარჯიმნის მეშვეობით წარმოადგინა თავი) უმასპინძლეს. იგი თავისი ქრელი პიჯაკით, ასეთივე გრძელკეპიანი ქუდით, გაპრიალებულ „ბაშმაკებში“ ჩატანებული „გალიფე“ შარვლით და ილღიაში გაჩრილი ჯოხით, რომელსაც მერე საუბრისას უფრო ხშირად იყენებდა, ვიდრე სიარულის დროს, ცირკის მსახიობს (ახლანდელი თვალსაზრისით) უფრო ჰგავდა, ვიდრე (მისივე სიტყვით) „მნიშვნელოვანი საქმის გამო“ ამ სიშორიდან ჩამოსულ საქმოსანს.

ვინც ამ ამბავს ესწრებოდა, ყურს არ დაუჯერეს თურმე და კიდევ ორჯერ გაამეორებინეს თარჯიმანს. არადა, ცოტა არ იყოს ცოტა ძნელი დასაჯერებელი იყო, არა მარტო ის, ამხელა გზა – ვინ იცის, რით და როგორ – გადმოელახა ტყავის გულისთვის, არამედ უფრო ის, ტყავის ამბავი იქ, იმ სიშორეზე ჩასულიყო. თუმცა უფრო დაუჯერებელი რამ მოგვიანებით თქვა, როცა სოფლელთა დაბნევა თავისებურად, ყოყმანის ნიშნად, მიიღო და სანაცვლოდ ისეთი თანხა დაასახელა, ვინც იქ იდგა, ყველას (თარჯიმანსაც კი) ფერი წაუვიდა.

უკვე, თავისთავად, გასაგები გახდა, რომ ასეთი რამის ერთბაშად გადაწყვეტა არ შეიძლებოდა და კომერსანტი, რომელსაც, როგორც მერე მოვიდა ამბავი, ქალაქში ყველაზე კარგი სასტუმროთახებიანი დუქანი მთლიანად დაექირავებინა, მეორე დღისთვის დაიბარეს. თვითონ კი, როგორც ადრე ხდებოდა სოფლისათვის ფრიად მნიშვნელოვანი საქმეების გადწყვეტისას, დასხდნენ იმ ხის ძირას, რომელზედაც უკვე საქვეყნოდ ცნობილი (როგორც გაირკვა) დათვის ტყავი იყო გაკრული და მოჰყენენ მსჯელობას. ყველას, ვის სიტყვასაც ფასი ედო ხალხში, თვისი აზრი გამოუთქვამს. ჭრელპიჯაკიანის მიერ შეძლეული თანხა სოფელს მომავალში არნახულ, ზღაპრულ ფერებში ცხოვრების მომხიბლავ პერსპექტივას აძლევდა და, რა გასაკვირია, თუკი უმრავლესობას სწორედ ამისდა მიხედვით გაეკეთებინა არჩევანი.

სწორედ მაშინ ამდგარა ის მეჩონგურე ოსტატი, რომელიც თავისი ქკუისა და გონიერების გამო სოფლის მამადაც კი ითვლებოდა თურმე და დიდი ტაქტით უთქვამს ასეთი რამ:

– არ ვიცით, სხვა როგორ ფიქრობს, მაგრამ ჩვენ კი ასე

გვგონია, რომ ჩვენი დამხობა, გათახსირება, განწყლება იქიდან დაიწება, როცა ჩვენ, ჩვენდა საუბედუროდ ამ ჩვენს დათვის ტყავს გავყიდით!

მაგრამ ეს საერთოდ, და მითუმეტეს მაშინ, აბა, რა საბუთი იყო. უფრო სწორად, რალა ხელის ჩასაჭიდი საბუთი იქნებოდა. ხალხს, მოგეხსენებათ, ისეთი საბუთი უნდა, ყურს რომ ეამება ან თვალს ხიბლავს. აქ კი არც ერთი იყო და არც მეორე. ცოტა არ იყოს გაუგებარიც ჩანდა. იქნებ უბრძენესი რამეც იყო, მაგრამ ბევრი ფიქრის დროც არ ჰქონდათ. კომერსანტს, კაცს, რომელსაც ამხელა გზა გამოეწვლო, აბა, ამდენი სად ეცლებოდა, ხვალვე მიემგზავრებოდა: ის გზა, აქეთ რომ გამოეწვლო, იქითაც ხომ ჰქონდა გასავლელი. კომერსანტი იმიტომაც კომერსანტი, მით უმეტეს – იმიტომაც მილიონერი თუ მილიარდერი, რომ დროს ტყუილუბრალოდ არ კარგავს. და თუ კომერსანტი დროს ტყუილუბრალოდ არ კარგავს, მით უფრო საფიქრებელია, რომ არც ფულს დაკარგავდა უაზროდ და ტყუილუბრალოდ. ჰოდა, მეჩონგურე-ოსტატსაც, ყურს რომ ეამებოდა, ისეთი საბუთის მოხმობაც მაინცდამაინც არ გასჭირვებია:

– ყველასათვის ცნობილია, რომ კომერსანტებად მხოლოდ ქკვიანნი და ანგარიშში რო არ ტყუუდებიან, ისეთი ადამიანები ხდებიან. – აქ ცოტა შეყოვნებულა და თვალი მიმოუვლია შეკრებილთათვის. – კომერსანტი, როგორც წესი, ნაკლებში ზედმეტს არ გადაიხდის. ამიტომ რა თანხაც უნდა შემოგვაძლიოს, ეს დათვის ტყავი იმ თანხაზე უფრო ძვირი იქნება ყოველთვის!

ასე გადაურჩა მაშინ დათვის ტყავი სოფლიდან გატანას! ანდა, ასეც შეიძლება ითქვას: ასე გადაურჩა სოფელი მაშინ უდათვისტყაოდ დარჩენას! იგი კვლავ მაღალ ხეზე გაშლილად ეკიდა და სოფელში საგანგებოდ მის სანახავად თუ სხვა საქმეზე მოსულთა აღტაცებას იწვევდა. აღტაცებასთან ერთად, ბუნებრივია, რომ სტუმარს მასპინძლებისადმი პატივისცემისა და რიდის გრძნობაც უჩნდებოდა: ხალხი, რომელსაც ამხელა დათვი მოეკლა და მერე ამ სიმაღლე ხეზე ჩამოეკიდა, ამქვეყნად შემთხვევის წყალობით მოსულს არ ჰგავდა.

ზაფხულის ბოლოს ან შემოდგომის დასაწყისში სწორედ ამ ხის ძირას იკრიბებოდნენ იარაღასხმული და ზურგზე საგზალ-მოკიდებული მამაკაცები და აქედან იწყებოდა, ამჯერად უკვე – მართლაც მხოლოდ სიმბოლურ, ტრადიციულ რიტუულად ქცეული „აბა, ულა!“ – „ტყისკენ სვლა“ და „დათვის მთებში არეკვა“ (როგორც გინდა, დავარქვათ). ამასთან, რაც დრო გადიოდა, მით უფრო საზეიმო ელფერი ეძლეოდა მას და თანდათანობით შორდებოდა ის შინაგანი ხიფათით სავსე სულისკვეთება, რაც სამუდამოდ უსახლდებოდა სულში ყველას, ვინც დათვის ღრიალს, თუნდაც შორიდან, მოისმენდა: ამ სულისკვეთებას ახლა საკუთარი ხელით უზადოდ გამოთლილ საკრავზე მეჩონგურე ოსტატის მიერ შესრულებული გულისმომწურავი სიმღერის ჰანგები აღანთებდა. ეს ჰანგები სოფელს, თითქოსდა უკვე წმიდათანმიდა, რიტუალის ჟამის დადგომას შეახსენებდა და მოჯადოებულებით მიიყვანდა ხოლმე ხის ძირას... ისე მომხდარიყო, რომ დროს მეჩონგურე ოსტატისთვის დიდი ფუნქცია დაეკისრებინა. ჩონგურის ხმა მეხსიერების ყველაზე ღრმა ჯურღმულებში აღწევდა და მიყურებულ გრძნობებსა და განცდებს აღვიძებდა, ვერ გეტყვით, ჩონგურის ხმა შეარხევდა ჰაერს და მთებიდან ნიაჲი დაიძვრებოდა, თუ მეჩონგურე ფხიზლობდა ასე და სწორედ ისეთ დღეს შეარჩევდა, მთებიდან ნიაჲს რომ უნდა დაებერა – დათვის ტყავის ბენვი მინდვრის ბალახივით იწყებდა ძლივს გასაგონ შრიალს და დათვის მძალე სუნი, რომელიც დათვის მართლაც დიდებულ ტყავს ჯერ კიდევ უდიოდა ხოლმე, გამჭირვალე ნისლივით ნელ-ნელა მოედებოდა სოფელს, ყველას სახლში შეაღწევდა და დიდატარას უკლებლივ გარეთ გამორეკდა... როგორც არაერთხელ ვთქვი, ამ სუნს ვერაფრით მოიშორებდი! თოფის წამლის სუნი იყო ერთადერთი საშუალება... იცით, ალბათ, რაგინდ საპონი ან სარეცხი ფხვნილი იხმარო, ვენახის შესანამლ შაბიაზნისა და კირის ნაყენის, ბორდოს სითხეს რომ ვეძახით, ლაქებს ვერაფრით მოიშორებ ხელიდან, თუ ღვინის ძმარი ან ტყემლის წვენი არ იხმარე, სწორედ ამგვარი საშუალების ფუნქცია დაკისრებოდა თოფის წამლის სუნსაც... ამიტომ იყო, რომ მერე და მერე იმათ, ვისაც არ ჰქონდა გაგონილი დათვის ამბავი და, ბუნებრივია, არ იცოდნენ, რატომ იქნა ჩამოკიდებული დათვის ტყავი სოფლის

ცენტრში მდგარ ყველაზე მაღალ, ყველაზე ტანმსხვილ ხეზე, და არც ის უწყობდათ, როგორ გადაურჩა იგი მაცდუნებელ წინადადებას – „სარფიანად“ გაყიდვას, ეგონათ: სოფლის ტრადიციული რიტუალი, რომელიც ერთი შეხედვით, მართლაც უფრო უჩვეულო ახირებას ჰგავდა, ვიდრე სოფლის არსებობისათვის აუცილებელ წეს-ჩვეულებას, სწორედ იმიტომ იყო გამოგონილი, რომ ნიავს ტყიდან წამოერეკა თოფების ბათქაბუთქისგან გაჩენილი ნაცრისფერი კვამლი და სოფლისთვის მოეფინა.

და ასე გრძელდებოდა...

შემოდგომას ზამთარი მოჰყვებოდა...

ზამთარს გაზაფხული ცვლიდა...

გაზაფხულს ზაფხული შეენაცვლებოდა...

ერთი სიტყვით, დედამინა ბრუნავდა და ყოველ შემოტრიალებასთან ერთად, უჩუმრად თუ თვალხილულად, რაღაც აკლდებოდა და რაღაც ემატებოდა. ნუთისოფელს იმიტომ ჰქვია ნუთისოფელი, რომ ყველაფერს, რაც აქ ხდება, თვალს ვერ მიაღწევს; რომც მიაღწევს, ბუნებრივია, ამ ყველაფერს ვერც ახსნას მოუძებნი, ბურუსს ვერ გაარღვევ. ამგვარი ბურუსით იყო მოსილი მეჩონგურე ოსტატის გაქრობაც. ლამის გეფიქრა: ცით იყო, ალბათ, მოვლენილი და კვლავ ცად ამალლდაო, თორემ ადამიანის, მიწის შვილის ასე უკვალოდ გაქრობა წარმოუდგენელი იყო. რომ არა მისი ჯადოსნური ხელით გამოყვანილი ჩონგურები, თითო მაინც რომ იყო ყოველი სოფელის სახლში, რომ არა ის სიმღერები, რომელსაც ხალხი ახლაც ისე მღეროდა, თითქოს მეჩონგურეს გუშინ საღამოს შეექმნას, შესაძლოა, გეთქვა, არც არასოდეს ყოფილაო იგი ამქვეყნად.

როგორც ჩანს, მზემ, ქარმა და წვიმამაც თავისი ქნეს: იმ ტყავსაც გაუხუნდა თანდათანობით თავისი ფერი და დაკარგა ის მძალე სუნი, წელიწდში ერთხელ მაინც მოსვენებას რომ უკარგავდა სოფლის მცხოვრებთ. ბუნებრივია, რომ ამასაც – ყველაფერ სხვასთან ერთად – აქვს თავისი წვლილი იმაში, რომ უნებურად თუ ბედისწერის შედეგად, სოფლის თანდათანობით, ერთი შეხედვით – ფუნქციამოშლილი, ტრადიცია დავინწყებას

მიეცა. „ერთი შეხედვითო,“ – ვამბობ იმიტომ, რომ მერე მომხდარმა ტრაგედიამ სულ სხვანაირად გამოაჩინა, თუ წარმოაჩინა, ბევრი რამ... ალბათ, იმასაც უნდა ანგარიშის განევა, რომ ყოველ დროსაც მოაქვს თავისი ახალი ტრადიციები, რომლებიც, ასე თუ ისე, ძველის ადგილს იკავებენ. უბრალოდ, უკვე შეშის ჩამოსატანადაც არ მიდიოდნენ შორს. ტყე ერთი ხელის განვდენაზე იყო და კლდე-ღრე ხეტიალს, ორმაგ-სამმაგ ოფლის ღვრას რალა აზრი უნდა ჰქონოდა?! მდინარეს კი თითო-ორი მორი თუ ჩამოჰქონდა და ბოლოს ისიც შეწყდა. ახლა რომ გეთქვა: ამ წყალს თავის დროზე იმდენი შეშა ჩამოჰქონდა, ჯვარელები მეზობელ სოფლებშიც კი ყიდნენო, არც დაგიჯერებდნენ. თუმცა, ისე ჩანდა, რომც დაეჯერებინათ, ამით არც არაფერი მიემატებოდა სოფელს და არც არა დააკლდებოდა რა. სოფელი ჩვეულებრივი, ნორმალური ცხოვრებით ცხოვრობდა: ხნავდა, თესავდა, საქონელს უვლიდა, ჭამდა, სვამდა... ხელსაც არავინ და არაფერი უშლიდა... და არც არსაიდან ჩანდა საფრთხე.

ჰოდა, იმას ვამბობდი, რომ... – მოხუცს აღელვება დაეცყო და მაგიდაზე დაგდებულ სიგარეტის კოლოფს გადაწვდა. – სოფელი ჩვეულებრივი, ნორმალური ცხოვრებით ცხოვრობდა: ხნავდა, თესავდა, საქონელს უვლიდა, ჭამდა, სვამდა, აშენებდა... ცხოვრება, რომ იტყვიან, წინ მიდიოდა. თითქოს ნანატრი დრო დამდგარიყო, არსაიდან ჩანდა საფრთხე. სიმშვიდე და მშვიდობა სუფევდა.

და ვინ იფიქრებდა, რომ სწორედ მაშინ, როცა სოფელს ეგონა: ყველა ოცნება აგვიხდა, ნანატრი დრო დაგვიდგა, არანაირი საფრთხე არ გვემუქრება არსაიდან, ვიცხოვრებთ, როგორც მოგვეხასიათება, ისეო, – სწორედ მაშინ მოევლინებოდა ისეთი განსაცდელი, სხვა ყველაფერი, რაც ადრე გადაუტანიათ და გადასულა მათ კისერზე, მასთან მონაგონი ეგონებოდათ...

შემდგომში ბევრი კამათი, აზრთა სხვაობა გამოიწვია იმან, თუ როგორ და რატომ გამოეპარა სოფელს ასეთი აშკარა საფრთხე. თუმცა, მომხდარზე მსჯელობა მერე ადვილია და ხშირად ისეთ კურიოზულ გაუფრთხილებლობასაც წარმოაჩენს, რომ

ძნელად თუ დაიჯერებს კაცი. საფიქრალია, მდინარეში წყლის დონე ისე ნელ-ნელა კლებულობდა, რომ ერთი შეხედვით რამის შემჩნევა, ალბათ, შეუძლებელიც იყო. მხოლოდ მაშინ გაფაციცდა სოფელი, როცა ერთ მშვენიერ დღეს მდინარის კალაპოტი საერთოდ ამოშრა. მაგრამ, როგორც ჩანს, ისე იყვნენ ამ დროისთვის გადაჩვეულნი შიშს, რომ ეს გაფაციცება ცნობისმოყვარეობისა და გაკვირვების ფარგლებს არ გასცილებია. მართლაც, სასწაული იყო: ასეთი რამ ადრე არასოდეს მომხდარა. არც ერთი წერილობითი თუ ზეპირი გადმოცემა, არც ერთი თქმულება და ლეგენდა მსგავს რამეზე არაფერს იტყობინებოდა. ვინ იცის, ვინმე რომ სერიოზულად ჩაფიქრებოდა ამ ამბავს, ვინმე რომ შეშფოთებულიყო, იქნებ ჯერ კიდევ არ ყოფილიყო გვიან, იქნებ ჯერ კიდევ შესძლებოდათ ტრაგედიის თავიდან აცდენა. მაგრამ ყველანი ისე იყვნენ გართულნი თავ-თავიანთი წვრილმან-მსხვილმანი საქმეებით, რომ ამ განამანისა და წუთისოფლის დაუოკებელ სრბოლაში დავიწყებას მისცემოდა სოფლის მასაზრდოებელი უძველესი ფესვი – მდინარე მაგანა. თუმცა, გულწრფელად თუ ვიტყვით, ამ დროისათვის მთავარი ფესვის, მთავარი ძარღვის ფუნქცია, სოფლის მაშინდელი მცხოვრებლებისათვის, მას უკვე არც კი ჰქონდა. ეს ფუნქცია, თანდათან, ვინ იცის როდიდან, თავის თავზე აელო უხსოვარ დროს (დღეს – უკვე!) ბოშათა ბანაკის მიერ სოფელში შემოკვალულ თუ მრავალშვილიანი მენისქვილის ნაბოლარა ბიჭის სოფლიდან გაკვალულ გზას, იმ გულანთებული და ცნობიერებადაუოკებელი ბიჭის, რომელსაც, დიდი ეფიქრა თუ ცოტა ეფიქრა, გადაენყვიტა, სოფელში სასწაულის დამტრიალებელ ბოშათა ბანაკის კვალს დასდგომოდა.

პატასტროფა გამთენიისას დატრიალებულა. ჯერ იყო და, საშინელი გრიგალი ამოვარდნილა და ზოგიერთი მერე იმასაც ამბობდა, როცა ნიაღვარი მოვარდა, არც ერთი სახლი, არც ერთი ხე უკვე ისედაც აღარ იდგა, მიწასთან იყო ყველაფერი გასწორებულიო. მერე მაგანის ხეობიდან უშველებელი რუხი მასა გუგუნით და ტრიალ-ბზრიალით გამოვარდნილა (ზოგიერთი ირწმუნებოდა: მთის სიმაღლე ბორბალივით მოგორავდაო). ვინც რაღაც სასწაულის ძალით გადაურჩა ამ საშინელ წარღვნას, მე-

რე იგონებდა თურმე: ჯერ გვეგონა, ის დათვი გაცოცხლდა ისევ და, ვნების ამდენი ხნის დაოკების შემდეგ, გააფთრებით დაიძრა სოფლისკენო.

ყველაფერი სულ რამდენიმე წუთში მორჩენილა. ხოლო ამ რამდენიმე წუთის შემდეგ სოფლის ნამოსახლარზე მდინარის უზარმაზარი კალაპოტი დარჩენილა, ამ კალაპოტს შუა მაგანა ისე მშვიდად მიედინებოდა, ისე სუფთა მინანქარებდა, იფიქრებდი, არც არასოდეს ადიდებულაო. თითქოს არც სოფელი არსებულებო აქ, ხოლო ის, რაც ადრე ჩანდა, მირაჟი იყო და მირაჟით გამქრალიყო. ირგვლივ და მდინარის გასწვრივ, სადამდეც თვალი მიგიწვდებოდა, უამრავი ხის მორი დახორგილიყო და მერე ამის გამო მიმხვდარან, რა მოხდა: მიმხვდარან, თუ როგორ ნელ-ნელა იხერგებოდა ხეობა, როგორ გადაიკეტა მდინარე, დაგუბებულმა წყალმა როგორ გაარღვია ჯებირი, როგორი გრიალით გამოხეთქა ხეობიდან და როგორ გადაუარა ნახევრად მძინარე სოფელს...

მოხუცს სახე წამონთებია. სკამზე ოდნავ გვერდულად ზის. ცალი ხელით ფოხს დაყრდნობია, ცალით კი ისევ ისე აფერფლებს სიგარეტის ნამწვს ბროლის საფერფლეზე, გეგონება, უკაკუნებსო. ხელი შესამჩნევად უკანკალებს.

საფერფლე სიგარეტის ნამწვითაა სავსე.

– ჰო, ჩემო ბატონო, – მოხუცი ჩუმად ახველებს, ხმას იწმენდს. – ასე მოხდა ეს საშინელი, მაგრამ, მე რომ მკითხოს კაცმა, ჭკუის სასწავლი ამბავი. წარღვნა იყო, რა იყო, აბა?! ის გადარჩენილები ერთხმად ირწმუნებოდნენ მერე: ჩვენ ჯერ კიდევ აზრზე არ ვიყავით, მაგრამ მოვარდნილი ღვარცოფიდან ცხადად მოგვესმა – შენ რომ ჩემი ხმა გესმის ახლა, ისე – დათვის საშინელი ღრიალიო. ცრუმორწმუნენი ამბობდნენ: ალბათ, დათვის ტყავში ჩაბუდებულმა სულმა დაიღრიალა, საფრთხე რომ იგრძნოო (სხვა ვერსიით – დაუკმაყოფილებელი ჟინის გამოო). სხვები კიდევ ვარაუდობდნენ: იმ დათვს მოდგმაც ეყოლებოდა და აზვირთებულმა ნიაღვარმა, შეიძლება, რომელიმე თან გამოიყოლა, გამოიტაცაო.

ერთი-ორი ისეთიც ყოფილა, სულ სხვა რამის გამო რომ იფი-

ცებოდა ყველაფერს, მაგრამ მათი ნათქვამი იმდენად არარეალური ჩანდა, ცოტა ხნის შემდეგ თვითონაც ერთგვარად დაბნეულნი ამბობდნენ თურმე: კარგად არც ვიცი, სიზმარში ვიყავი თუ ცხადში, მაგრამ სანამ გაცოფებული ნიაღვარი მოვარდებოდა და საშინელი გრუხუნით გამოვარდებოდა ხეობიდან, ჩონგურის ხმა ისეთნაირად ჩამესმა, თითქოს ამ უბედურების ჟამის დადგომამდე მეჩონგურე ოსტატი სოფლის ცენტრში, დათვის ტყავჩამოკიდებული ხის ძირას ისევ ძველებურად იჯდა და უკრავდაო!..

თქმნო საქმე თქვენ უკეთ იცით, ბატონო, ცხადია, მაგრამ მე გირჩევდით, ამ ჩანაწერებისათვის სწორედ „დათვის ტყავი“ დაგერქმიათ. ასე უფრო გასაგები იქნებოდა იმათთვის, ვისაც დრო არ დაენანებოდა და ნაიკითხავდა ამ ამბავს, ამბავს, რომელიც იმ წარღვნის შემდეგ წლობით გადადიოდა თაობიდან თაობაზე. ასე უფრო უპრიანიც იქნებოდა, რადგან დრო-ჟამსაც ამ ამბისთვისაც სწორედ იმ დათვის ტყავის ფუნქცია დაეკისრებინა.

ხვდებით, მე მგონია, იმასაც, რატომ ამბობდნენ ბაბუაჩემზე – ძალიან ქკვიანი და წინდახედული კაცი იყო. კი, იყო! ამას რა მტკიცება ან უარყოფა უნდა, მაგრამ დააკვირდით: მისთვის კიდევ, თავის ბაბუას რომ არ მოეყოლა, იმისთვის კიდევ – მის ბაბუას და ასე შემდეგ, მაშინ?.. ეს ისეა, როგორც... აი, აგერ, ბუხარში!.. ხომ ხედავთ, რამხელა ქვაბი ჰკიდია ამ ჯაჭვზე! რომელიმე რგოლი რომ იყოს აქ ხინჯიანი ან სუსტი, ხომ მოგჭამაჭირი!.. რატომ ვამბობ ახლა ამას? თუ კაცი ხარ, ჩემზე არ ჩანერო ახლა მანდ, ასე და ისეო, ასეთი და ისეთიო, ქე რომ ვიცით ხანდახან სუფრაზე, ისე! კი, უხერხულიცაა და ვერ იქნება მთლად მოსაწონი, გონიერიც... გინახავთ ისე, მიწიდან თავისით, უთესლოდ ან უფესვოდ, ამოსული ხე? ამას ემგვანება ესეც.

୨ ୦ ୫ ୩ ୪ ୫ ୬ ୭ ୮

୯ ୧ ୨ ୩ ୪ ୫ ୬ ୭ ୮

୯ ୧ ୨ ୩ ୪

როცა საიდუმლოება მეტისმეტად დიდია,
ადამიანს არ ძალუძს, არ დაემორჩილოს მას.

ანტუან დე სანტ-აჟუსტინი,
„პატარა უფლისწული“.

მე რომ სახლიდან გამოვედი, ბიძაჩემი აუზის კიდეზე იჯდა, გვარდიელის ხალეზიანი ყავისფერი პერანგი, თითქმის ყოველდღე რომ ეცვა ამ ბოლო დროს, მხრებზე მკლავებგაუყრელად ჰქონდა მოხურული. უცბად ვერც შევამჩნიე, ახლოს რომ მივედი, მაშინ ვნახე: მკერდი და მარჯვენა მკლავი გვარიანად ჰქონდა გაკანრული. ანამ სველი თეთრი ტილო მოუბრუნინა და ბიძაჩემმა ნაკანრი ჯერ მკერდზე, მერე მკლავზე ფრთხილად მოინმინდა. რომ დავაკვირდი, ახლა უკვე ძლივს ემჩნეოდა. მე სულ ახლოს ვიდექი, თორემ შორიდან, შესაძლოა, საერთოდაც ვერც შეგემჩნია.

ვინმე ხომ არ დაგვესხა-მეთქი, შიშით გავიფიქრე. კი არ შემშინებია, გამიკვირდა; ორივე ბიძა და მამაჩემი სახლში რომ იყვნენ ისე, ვის უნდა გაებედა?! თუმცა, ტყუილად კი არ მოსთქვამდა ბეზიარემი დილიდან საღამომდე, საჭირო იყო თუ არა: „ნახდა ქვეყანაო“! ახლა ომი არ იყო, “ბეტეერებიც” გავიდნენ სოფლიდან და კლუბში მცხოვრები ჯარისკაცებიც, მაგრამ ღამე ისე არ ჩაივლიდა, ვინმეს ავტომატების ბათქა-ბუთქი არ აეტეხა.

მომეჩვენა, რომ ეზოში მყოფნი უჩვეულოდ მშვიდად გამოიყურებოდნენ. თანაც კახას მამამ ისეთი რამ თქვა, არც ომთან და არც ბანდიტებთან არავითარი კავშირი რომ არ უნდა ჰქონოდა:

– რამდენი ხანია, მეტყვევები მეხვეწებთან და არ ვაძლევ ხვალ მე თვითონ გავაჩერებ მაგათ მანქანას და გავაყოლებ!

კახას დედაც იდგა ეზოში, კახაც და მისი ძმა რამოც.

თუმცა ღამე იყო, დღე გეგონებოდა, ისე კარგად ჩანდა ყველაფერი. ვერ მივხვდი, მთვარე ანათებდა ასე კარგად, თუ ეზოში ჩამოკიდებული ნათურა. თუმცა, შეიძლება, ორივეს გამო იყო ასე.

კახას მამის ნათქვამზე ბაბუაჩემმა ჩაიცინა.

ბაბუაჩემი ასეთნაირად ჩაიცინებს ხოლმე მაშინ, როცა ვინმესი არ სჯერა. მივხვდი, ამჯერადაც იფიქრა: „ამ კაცის ნათქვამი შეპასუხებად არ ღირსო“.

არც არაფერი უთქვამს. ეგ იყო, კეფა მოიფხანა და მოჭუტული თვალებით მიაჩერდა ბიძაჩემს.

მომეჩვენა, ბიძაჩემს შეპასუხება უნდოდა, მაგრამ ამ დროს ანამ რალაცა ჩუმად უთხრა დედას, დედამ მე შემომხედა და შეიცხადა:

– ეგ შიშველი რატომ დგას აქ?!

რას გაიგებ ამ დიდების?! მაინც და მაინც მე მარტო რატომ ვიდექი შიშველი?! პერანგი არც კახას ეცვა, არც რამოს, არც გიოს. თანაც ისე ცხელოდა, რომ მქონოდა ახლა, ორ ბოთლ ლიმონათს სულმოუთქმელად დავლევი!

– არ მინდა, ცხელა! – ვთქვი მე.

ვინ გაგიგონა! ანა უკვე მიდიოდა პერანგის მოსატანად. რანი არიან, მართლაც, ეს დიდები?! მე რომ მეთხოვა, მცირა და პერანგი მომიტანეთ-მეთქი, თავში გვარიანად წამითაქუნებდნენ. ამათთან რამე რომ გამოგივიდეს, ყველაფერი პირუკუ უნდა უთხრა!

– დარწმუნებული ხარ, არ უკბენია? – იკითხა ლუბა ბებიამ და ბიძაჩემს მკლავზე დააკვირდა. ჩემი ბებია ლუბა ბიძაჩემის დედაცაა.

– არა-მეთქი! – ბიძაჩემის ხმა მშვიდად ჟღერდა. ოღონდ ეგ იყო, სახე ჰქონდა რალაცნაირად პირქუში და გაქვავებული. აშკარა იყო, ჯეკაზე საუბრობდნენ, კახასა და რამოს ძალზე.

მეც ძლივს არ მივხვდი?! როგორც კი სახლიდან გამოვედი, რალაც ნაცნობი სუნი ვიგრძენი, ეს სუნი ახლაც ცხვირში მიღიტინებდა. ეს ჯეკას სუნი იყო. მაგრამ რატომ უნდა ყოფილიყო

აქ ჯეკას სუნი, თუკი ჯეკა თავის ხუბულასთან იყო დაბმული და ეს ამ სიშორიდანაც კი კარგად ჩანდა?!

რატომღაც მომეჩვენა, რომ ეს სუნი ბიძაჩემის ჭრილობებს უდიოდა და უფრო ახლოს მივედი. მთლად ხელის მიკარება ვერ გავბედე. ბიძაჩემის მომერიდა. ბაკუ ბიძია რომ ყოფილიყო, ხელს შევახებდი და ჭრილობებს დავცნოსავდი კი არა, თუ მომინდებოდა, სულაც კისერზე ცხენივით მოვაჯდებოდი. ბესო ბიძია კი ქალაქში მუშაობდა და ჩვენთან ხანდახან ჩამოდიოდა. ახლაც სულ რამდენიმე დღის ჩამოსული იყო.

ბესო ბიძიას ჩამოსვლა ყველას უხაროდა ხოლმე, მაგრამ ყველაზე უფრო, ალბათ, მაინც – მე. ვარიანტი არ იყო, რამე საინტერესო სათამაშო არ ჩამოეტანა. აი ისეთი, კახა და რამო თვალებს რომ ფართოდ დააჭყეტდნენ. გოგაზე და იკაზე ხომ საერთოდ ნუ იტყვი! წინათ რომ ჩამოვიდა, ნამდვილი საფეხბურთო ბურთი მაჩუქა. ცოტა მძიმე კი იყო, მაგრამ, სამაგიეროდ, ტელევიზორში ფეხბურთს რომ თამაშობენ, ზუსტად მაგდაგვარი! ისეთი ლამაზი იყო, დაგენანებოდა ფეხის დარტყმა. თავდაპირველად, რამდენჯერაც დაეცემოდა ქათმის სკინტლზე, იმდენჯერ სველი ტილოთი ვწმენდდით.

ბესო ბიძია რომ ჩამოვიდოდა, საჩუქრებთან ერთად თან ქალაქურ სუნსაც ჩამოიტანდა. ეს სუნი რალაცნაირად წააგავდა ეზოში ღობეს გასწვრივ ამოსული ყვავილების სუნს, მაგრამ, ამასთან, ძანაც განსხვავდებოდა მისგან. ეს ქალაქის სუნი იყო. ამ სუნს ქალაქის საპარიკმახეროებში აფრქვევენ ხოლმე იმათ, ვინც იქ პირს გაიპარსავს ან თმებს შეიჭრის. ერთხელ, დედაჩემთან ერთად ქალაქში რომ ჩავედი, ბიძაჩემი და მე ერთად წავედით საპარიკმახეროში. ბიძაჩემმა წვერიც გაიპარსა და თმებიც შეისწორა, მე თმები შემკრიჭეს. აუჰ, რა მომაფრქვია პარიკმახერმა?! ლამის გავინუნე! სოფელში რომ ჩამოვედი, ეს ჯორისკუდა ნატა, კახასა და რამოს და, პირდაპირ ავტობუსის გაჩერებასთან არ აგვეტუზა?! გამარჯობაც კი არ უთქვამს, პირდაპირ თმებზე მტაცა ხელი?! თან ჩაიცინა; “აი ქალაქელი ბიჭი! არ აგვაქოთა ქალაქური სუნით!” დედაჩემს ვეხმარებოდი და ხელში ცელოფნის პარკი მეჭირა, ამიტომ, სანამ განზე გახტებოდა, ვერ მოვასწარი ჯორის კუდისმაგვარ თმებზე ჩაფრე-

ნა, თორემ როგორ ჩაიცინებდა, ვნახავდი. მერე გადავიფიქრე: ალბათ, შურს-მეთქი და შევეშვი. ისე კი, ქალაქიდან ჩამოსულეებს ყველას ჰქონდა ასეთი სუნი, თუნდაც თმებიც არ შეეკრიჭათ იქ, თუნდაც საერთოდ არ გაეველოთ საპარიკმახეროსთან ახლოსაც კი. ეს, ალბათ, იმიტომ, რომ იქ ჰაერიც კი ამ სუნით იყო გაჟღენთილი.

ისე, ჯორისკუდაო, რომ ვთქვი, – ეს ბაკუ ბიძიამ შეარქვა ნატას თავისი მართლაც ჯორის კუდივით ჩამოკონწიალებული თმის გამო. მართლაც, ზედგამოჭრილი იყო მისთვის ეს სახელი!

ბუნებრივია, ბესო ბიძიამ ამჯერადაც, რომ ჩამოვიდა, ქალაქური სუნიც თან ჩამოიტანა. თან ჩამოიტანა ის ყავისფერი, ხალეზიანი პერანგიც, რომელიც ჩამოსვლის მეორე დღეს სამგზავრო ჩანთიდან ამოიღო და დაუთავების გარეშე ჩაიცვა. როგორც ბესო ბიძიამ თქვა, მას ამ სამარცხვინო ძმათამკვლელ (სწორედ ასე თქვა; „სამარცხვინი“ და „ძმათამკვლელი“) ომში მონაწილეობა არ მიუღია, მაგრამ ეს პერანგი რომელიღაც მეგობარ პოლკოვნიკს უჩუქნია. ე, მე რომ მკითხოს კაცმა, კაპიტანს რომ ეჩუქნა, უფრო გაასწორებდა, რა!..

ბუნებრივია, ამ პერანგსაც თავისებური სუნი ჰქონდა. სწორედ ასეთი სუნი ჰქონდათ კლუბში დაბინავებულ ჯარისკაცებსაც – იმათაც, ვინც პირველნი დაბანაკდნენ აქ, და იმათაც, შემდგომ რომ მოვიდნენ და ერთდღიანი სროლების შემდეგ შევიდნენ შიგ. ახლაც, რამდენი ხანი გავიდა იმის შემდეგ და, მინებჩამსხვრეულ და ბათქაშჩამონგრეულ კლუბს რომ აუვლიდი გვერდს, იმ სუნს ჯერ კიდევ შეიგრძნობდი.

შეიძლება მარტო ქალაქური სუნის გამო კი არა, ამ სუნის გამოც ვერ შეენყვნენ ბესო ბიძია და მეზობლის ძალი ჯეკა ერთმანეთს. ჯეკას მინდვრის სუნი უყვარდა, ბალახებისა და ხეების ჩამოყრილი ფოთლების ნამდვილი სუნი უყვარდა. ოო, როგორ გავარდებოდა, როცა აუშვებდნენ?! ნეტარებით კოტრიალებდა, რა ბუქს ააყენებდა ხოლმე?! ჯეკასაც ამ ბალახებისა და ფოთლების სუნი უდიოდა.

როცა ბესო ბიძია ქალაქიდან ჩამოვიდა და თქვა: „ერთი მაგათთან გადავალ, გაუხარდებათო“, მეც თან ავეკიდე. ყველანი ეზოში იყვნენ იმ დროს: გურამი ბიძიაც და მანანა ბიცოლაც,

კახაც და რამოც. ჯორისკუდაც იდგა ონკანთან ახლოს, ცოცხი დიდი ქალივით დაეჭირა ხელში და თავმომწონედ გვიყურებდა.

მეც ხომ გვერდით მივყვებოდი ბესო ბიძიას, არადა, როგორც კი ფეხი შევდგით იმათ ეზოში, გადაირია, მაგრამ რა გადაირია ჯეკა. სანამ თავის ხუხულაში ჯოხით არ შეაგდო და კარი არ მიუკეტა ბიძია გურამმა, მანამ არ გაჩუმდა.

– ვაი და ვუი მაგას? რა ჭირი ეტაკა?! – მოუბოდიშა ბესო ბიძიას მანანა ბიცოლამ.

მართლაც, ესეთი რამ ჯეკას არავისთან ჩაუდენია. უცხოს როგორ არ უყეფდა, მაგრამ საკმარისი იყო, თითი დაგვექნია, გაჩუმდებოდა. საოცრად ჭკვიანი ძალლი იყო ჯეკა. ახლა რა მოუვიდა, ვერ გავიგე. პილპილი ხომ არ აჭამა, ნეტა, ვინმემ? როცა ბებია გაბრაზდება და კაპასობს, „პილპილი ხომ არ გიჭამია, ქალოო?“ – ეუბნება ბაბუა. მერეც და მერეც, როცა ბიძაჩემს დაინახავდა, გააფრთებული ჯეკა კვლავ და კვლავ მთელი ძალით ცდილობდა იმ საკმაოდ მსხვილი ჯაჭვის განყვეტას, რომლითაც ის თავის ხუხულაზე იყო მიბმული. თითქოს, მეზობელი კი არ შემოსულიყოს ეზოში, არამედ – მოსისხლე და დაუძინებელი მტერი?! „ამდენი ხანი როგორ ვერ მიეჩვიო?!“ – ყველას უკვირდა. მგონი, მხოლოდ მე ვხვდებოდი, რაშიც იყო საქმე.

ჯეკას საღამო ჟამს აუშვებდნენ ხოლმე. როგორც კი აუშვებდნენ, უმალ გადაუფრენდა ხოლმე ჩვენს ღობეს, უკან მოუხედავად გადაჭრიდა ეზოს, მოპირდაპირე ღობესაც გადაეველებოდა და სიბნელეში გაუჩინარდებოდა. სანამ მთელ სოფელს არ შემოირბენდა, სანამ მთელი სოფლის ველ-მინდვრებს არ ააბუქებდა და კარგად არ მოიოხებდა გულს, უკან არ მობრუნდებოდა. მობრუნდებოდა და ველ-მონდვრებიდან იმ ნაცნობ სუნსაც მოიტანდა თან.

ასე იყო ყოველ საღამოს.

ერთხელ ჯეკა რომ აუშვეს, მე და რამო ჩვენს ეზოში სახლის წინ კიბეზე ვიჯექით და ბესო ბიძიას მიერ წინა ჩამოსვლაზე ჩამოტანილ ავტომატს ვარემონტებდით. მთლად ნამდვილი ავტომატივით იყო, რომ გამოსწევდი, გრუხუნებდა და სულ ცეცხლის ნაპერწკლებს ჰყრიდა ლულიდან. როგორც კი ჯეკა

გადმოევლო ღობეს თავის ეზოდან, ჩვენი ეზოს ჭიშკრიდან ბესო ბიძიაც შემოვიდა. ვერც მე და ვერც რამომ განძრევა ვერ მოვასწარით, რომ ჭიშკრიდან ორიოდ მეტრზე ჯეკა და ბესო ბიძია ერთმანეთს შეეჩეხნენ. მე რომ შემეშინდა, აი ის იყო შიში, თორემ აბა ბიძაჩემს როგორ არ შეეშინდებოდა, მაგრამ აქ დაუფერებელი რამ მოხდა: ყველაზე უფრო მაინც ჯეკას შეეშინდა. კიდევ კარგი რამოც აქვე იჯდა, თორემ ხომ არაფრით დამიჯერებდა ამას და მერე მთლად გამომიჭედავდა ყურს ნიშნის მომგებიანი კითხვით: „ჯეკა უფრო მაგარია, თუ შენი ბესო ბიძია?“.

ბესო ბიძია რომ დაინახა, ჯეკა მონყევით შედგა. შიშისაგან გამაჟრჟოლა, რადგან ვიფიქრე: ახლა ერთს აიფოფრება, თვალებიდან და პირიდან ელვა-ცეცხლს გადმოჰყრის და ბიძაჩემს გაავებული ეკვეთება-მეთქი.

მაგრამ, ჰოი, საოცრებაჲ?! პირიქით კი მოხდა. შეშინებული ჯეკა ისეთნაირად მოიკუნტა, ლამის მინაში ჩაძვრა, მერე ისე, თითქოს თავში კეტი მოხვედროდეს, ერთი დაინკმუტუნა, შურდულიდან ნასროლ ქვასავით მონყდა ადგილს და ნკმუტუნ-ნკმუტუნით თავი ისევ თავის ეზოში დურთა. არადა, ბესო ბიძია არც განძრეულა. ის კი არა, ჯიბიდანაც არ ამოულია ხელი.

ელდანაცემმა ბესო ბიძიამ – „თფუ, შენო!..“ – მინაზე დააფურთხა, მერე რალაც უცნაურად გაიცინა: **„აი თურმე რაში ყოფილა შენი ძალა, ჯეკ!“** ისე სუნთქავდა, თითქოს სადაც იყო იქიდან აქამდე სირბილით მოსულიყო. სიცილ-სიცილით მოგვიახლოვდა, თავზე ხელი გადაგვისვა ორივეს და ასევე სიცილ-სიცილით შევიდა სახლში. თავზე ხელი რომ გადამისვა, იმნუთ-შივე ვიგრძენი ის სასიამოვნო სუნი, ქალაქიდან რომ ჩამოჰყვა. დედაჩემი ბოსტნის ღობეს გადმომდგარიყო და სანამ ბიძაჩემი სახლში შევიდოდა, „რა მოხდაო“, შეეკითხა. მან კიდევ ხელის აქნევით უპასუხა: „არაფერიო“.

მე კი რამოს ნიშნისმოგებით ვუთხარი: „როგორ ფიქრობ, ბესო ბიძია უფრო მაგარია, თუ შენი ჯეკა-მეთქი!“

მერე, როცა ამ ამბავზე ვფიქრობდი, რატომღაც ბიძაჩემის მაშინდელი ნათქვამი მახსენდებოდა ხოლმე სულ. ალბათ, იმიტომ რომ ვერ დავიმახსოვრე, როგორ თქვა: **„აი, თურმე რა**

ყოფილა შენი ძალა ჯეკ!” თუ: „აი, თურმე რაში ყოფილა შენი ძალა, ჯეკ!“

სალამოს, როცა ბესო ბიძია ეზოში, მსხლის ძირას, ჩრდილში, საქანელა სკამზე იყო გადანოლილი და გაზეთს კითხულობდა, ვკითხე:

– ბესო ბიძია, შენ ჯეკასი ხომ არ გეშინია?

გაოცებით შემომხედა. მერე წამოჯდა, გაზეთი მუხლებზე ჩაიდო და ჩემთვის მოულოდნელი რამ მითხრა:

– რა თქმა უნდა, მეშინია.

მე დავიბენი. ჯერ ჩემთვის არავის არ უთქვამს ასეთი რამ. პირიქით, ყველანი მებრძებიან ხოლმე.

ჩემი დაბნევა ბესო ბიძიამ შეამჩნია და გამიღიმა:

– მხოლოდ სულელებს არ ეშინიათ არაფრის! – ბესო ბიძიას ღიმილსაც სასიამოვნო სუნი უდიოდა.

– ბესო ბიძია, ჯეკასაც ხომ ეშინია შენი?

– რა თქმა უნდა, ჯეკა ჭკვიანი ძალღია, და არ შეიძლება, არ ეშინოდეს ჩემი!

ჰმ, ცოტა უცნაურად კი ლაპარაკობენ უფროსები, მაგრამ, მე მგონი, მივხვდი, რასაც ბესო ბიძია მეუბნებოდა. არა მგონია, ამას რამო მიმხვდარიყო. რამო კი არა. შეიძლება კახაც ვერ მიმხვდარიყო უცბად. ანაზე ან ჯორისკუდაზე ხომ ლაპარაკიც არ ღირს! რა დიდი მიხვედრა უნდოდა იმასაც, რომ ამ ლამითაც – როცა ბესო ბიძია გაკანრული მკერდითა და მკლავით აუზის კიდეზე იჯდა, როცა ჯეკა მის ეზოში თავის ხუხულასთან იყო დაბმული და, რაღაც გასაოცრად, ამ აუზთან ჩემს მეტი ვერავინ მოინახა შიშველი – ბესო ბიძიასა და ჯეკას ამბავი გრძელდებოდა. ბუნებრივია, ბესო ბიძიას მკერდზე და მკლავზე არსებული განაკანრებიც ამ ამბავთან იყო დაკავშირებული. უფრო მეტიც, ყველანი, ვინც ამ ეზოში ვიყავით, ამ ამბის შემადგენელი ნაწილები აღმოვჩნდით, ისე, როგორც მსახიობები მონაწილეობენ ფილმში. ამ მსახიობების გარეშე, ცხადია, ფილმიც არ იქნებოდა. მე ძან მინდოდა ყველაფერი დაწვრილებით გამეგო. კიდეც უნდა მეკითხა რამოსათვის, მაგრამ ამ დროს ბაბუაჩემმა საათს დახედა და გაიოცა: „ოთხის ნახევარი ყოფილა უკვეო?“ ყველანი დასაძინებლად წავედით.

ასე რომ, იმ ღამეს ვერაფერი გავიგე. მართალი ვთქვა, ბევრი ვერაფერი ვერც მეორე დღეს გავიგე და ვერც მესამეს... დანვრილებით ამ ამბავს ბიძია ბესო, მე მგონი, არავის უყვებოდა და მე როგორ მომიყვებოდა. არა, იმას კი არ ვამბობ, ჩემთან ლაპარაკს დაიზარებდა-მეთქი, მე სხვა რამ მაქვს მხედველობაში. დიდები ხომ თავისებურად უდგებიან და უყურებენ ყველაფერს. ჰოდა, ამდენად, ბიძაჩემს დიდი სურვილიც რომ ჰქონოდა, მაინც ვერ მომიყვებოდა იმას, რაც მე მინდოდა, თუ როგორც მე მინდოდა. ერთი სიტყვით, ნახატებიანი სათამაშო რომ არის, ნაწილ-ნაწილ რომ უნდა ააწყო რამე, სწორედ ამ ნახატებივით ავანყვე მერე იმღამინდელი ამბავი. ერთი შეხედვით, თითქოს, არაფერი საინტერესო არ არის: შუალამისას ბიძაჩემს ძაღლის წკმუტუნი შემოესმა. „თითქოს ტიროდაო“, – თქვა ბესო ბიძიამ. რომ არ შეწყდა და არ შეწყდა წკმუტუნი, ბესო ბიძია ადგა, ეზოში გავიდა და ღობეზე ფეხით ჩამოკიდებული ჯეკა დაინახა. „რომ მივედი, უკვე ისე იყო მისავათებული, წკმუტუნიც კი არ შეეძლო“, – ამბობდა ბესო ბიძია. – „ძლივს ჩამოვსხენიო. ისეთი მძიმე იყო, აუზამდე ძლივს მოვიყვანეო. აქ ცოტა ხანი შევისვენე. ჯეკა მკლავებზე და მუხლებზე მენვინა, სიცოცხლისაგან და კიდევ რაღაც გაუცნობიერებელი გრძნობით თავზე ვეფერებოდიო“. მერე ბესო ბიძიას გადაუნყვეტია, ნავიყვან ამ ძაღლს და თავის ხუხულასთან დავსვამო. ჰოდა, მაშინ, როცა ჩვენს ეზოსა და მაგათ ეზოს შორის ჩამოკიდებული კარი ფეხით შეალო და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა, მომხდარა ის, რამაც ბიძაჩემს მოულოდნელობისაგან, „ნადი, შე უმადუროო“, რომ წამოაძახებინა. უცბად ჯეკას მკლავებიდან უსკუპია და ისეთი შემოულრენია, ბიძაჩემს იმ, ფეხით შეღებული, კარის ზურგსუკან მიკეტვა ძლივს მოუსწრია.

არ ვიცი, ჯეკა უფრო დიდხანს კოჭლობდა თუ ბესო ბიძიას ემჩნეოდა ჯეკას ბრჭყალებით განაკანრი მკერდზე და მკლავებზე, მე უფრო სხვა რამ მაინტერესებდა: აი ბესო ბიძიამ რომ თქვა ჯეკაზე: „თითქოს ტიროდაო“. კი ამბობდა ბესო ბიძია რაღაც უცნაურობებს დიდებივით, მაგრამ რაც უნდა ეთქვა, მაინც მტრები იყვნენ ისინი. ჰოდა, რახან მტრები იყვნენ, ნეტავი, რა უნდა ეფიქრა ბესო ბიძიას, როცა ღობეზე თავქვე

ჩამოკიდებული ჯეკა დაინახა. მაგალითად, ბესო ბიძიამ თქვა, კიდეც ცოტა ხანი და დაიხრჩობოდაო. რამოს და კახას მამა არ დაეთანხმა: ძალღს ძალღის გაძღება აქვს: ერთი კვირაც რომ ყოფიღიყო თავდაღმა დაკიღებული, არაფერიც მოუვიღოდაო. ასეა თუ ისე, მაინც: მართლაც, თუ მტრები იყვნენ ისინი ერთ-მანეთისა, რატომ უნდა დახმარებოდა?! ამაზე რამომაც მხრები აიჩეჩა, ესე იგი – ვერაფერი გამიღიაო. კახამ, მოგციღია ერთიო და ზურგი შემაქცია. რამო მაინც გავეჭღე: როგორი იქნება, ახღა მე შენ ავტომატი გაჩუქო, შენც ადგე და იმწუთშივე ეს ავტომატი თავში ჩამარტყა-მეთქი. ჰოდა, მეტი სიცხადისათვის და დამაჯერებღობისათვის. ავღექი და ეს ავტომატი მართლაც ვაჩუქე, რამოს ჯერ ეჭვი შეეპარა, მაგრამ დედა რომ დავიფიცე, თვალღები გაუბრწყინდა, ავტომატი ჩამომართვა, გადამეხვია და მაკოცა: „ძალღებისა და ბიძიების დედაც ვატირე, ჩვენ ვიყოთ მაგარი ძმაკაცებიო!“ ასე და მარტივად! უფროსები რომ იტყვიან რამეს ბუნღოვნად – თანაც რომ მიხვღები და თანაც რომ ვერ მიხვღები – ისე კი არა, უბრალოდ: ასეო და მორჩა!

მე და რამომ კი გავარკვიეთ ერთმანეთში ყვეღაფერი, მაგრამ ჯეკას ამბავი მაინც არ მასვენებდა: თუ ბესო ბიძიას უნღოდა შერიღება, ჯეკას რატომ არ უნდა ნღომოდა?!

ერთხელ ბესო ბიძიამ, როღესაც მამაჩემს ეღაპარაკებოდა, ჩაიციღა და ისე თქვა: „შევენუხღი, მაგრამ მაინც გულში ერთგვარი სიამოვნებით გავიფიქრე: ოჰ, ჩემო უნღო მეგობარო, ახღა კი, აღბათ, დადგა ჩვენი შერიღების დრო!“ ეს იმ მომენტზე თქვა, როცა ღობეზე ჩამოკიღებული ჯეკა დაინახა და მისი ჩამოხსნა გადანყვიტა. „თავდაპირვეღად ისიც კი ვიფიქრე, გურამი ხომ არ გავაღვიძო-მეთქი“, – ამას კახას, რამოს და იმ ჯღორისკუღა ნატას მამაზე ამბობღა ბიძია ბესო. არა, ვერაფერი გამეგო, ჯეკას რატომ არ უნდა ნღომოდა შერიღება, მართლაც თუ ისეთი ჭკვიანი და კარგი ძალღი იყო, როგორადაც ბესო ბიძია ამბობღა. თუმცა, ეს მან, სანამ ეს ამბავი მოხღებოდა, მანამღე თქვა, იქნებ ახღა, შესაძღოა, სულაც სხვანაირად ფიქრობღა?

ჰოდა, როცა მე და ბესო ბიძია მღინარეში საბანაოღ ნავეღით და ცივი ნყღისაგან აკანკაღებულღნი მზეს მივეფიცხეთ,

მის მკერდსა და მკლავზე ჯერ კიდევ შემორჩენილ ნაკვალევს შევავლე თვალი, ვთქვი:

– ხომ ცუდი ძაღლია, ბესო ბიძია, ჯეკა?

– ჯეკა?! – ბესო ბიძია თითქოს უცბად ვერც მიხვდა, რას ვეკითხებოდი. მერე რალაც უცნაურად დამაკვირდა, თავზე ხელი გადამისვა და სრულიად სერიოზულად მითხრა: – ცუდი ძაღლი კი არა, ძაღზე ჭკვიანი და კარგი ძაღლი ყოფილა ჯეკა! იმაზე უფრო უკეთესი, ვიდრე მეგონა!

მისმა ნათქვამმა გამაოცა.

– აბა, ის ამბავი, იმ ღამეს რომ მოხდა?! – ჩავეკითხე.

– სწორედ იმ ღამეს დაამტკიცა ჯეკამ, რომ მართლაც კარგი ძაღლი იყო!

კი ლაპარაკობენ ეს უფროსები გაუგებარ რალაცევებს, მაგრამ მაინც ეჭვი შემეპარა: წყაროსთან რომ გამოვიარეთ, ბუხუ ბიძიამ ორი ჭიქა ჩაციებული ღვინო დააღვინა და, ხომ არ დათვრა-მეთქი. თუმცა ორი ჭიქა კი არა, გაღმელ ემზარიკოს რომ ბაბუას ნაჩუქარი ჭურები დააქვს საბანაოდ, იმ სიდიდის ორი ხელადაც დაელია, ბესო ბიძიას არ შეეცყობოდა.

– შენ რომ ვინმეს კარგი საქმე გაუკეთო, იმან კი ეს ცუდად გადაგიხადოს, როგორ შეიძლება ის კარგი იყოს?!”

მართლაც, ვერაფერი გავიგე!

ბიძაჩემმა კვლავ გაცვებით შემომხედა. წამოჯდა, პერანგი მხრებზე მკლავებგაუყრელად მოიხურა (ბესო ბიძას ახლა ლურჯი პერანგი ეცვა ხოლმე. ჯარისკაცების ჩასაცემელი, რომელიც იმ ღამით ეცვა, მამაჩემს აჩუქა (ვენახის შენამვლისას გამოგადგებაო). ცოტა ხანი ისეთნაირად მიყურებდა, თითქოს ჩემს ზურგს უკან კიდევ ვილაც იდგა.

– აქ ცოტა სხვა ამბავია, ჩემო გიორგი! – სწორედ ასე თქვა: „ჩემო გიორგი“. „გიოო“ კი არა – „გიორგიო“. ასეთნაირად არავინ არ მომმართავდა. მე, მგონი, ბიძაჩემმაც პირველად მომმართა ასე. – აი, როგორ აგისხნა... – ბიძაჩემი ცოტა ხანს ფიქრობდა. ეტყობა საჭირო სიტყვებს ვერ პოულობდა. ხანდახან მეც მჭირს ასე, ვიცი რალაცა, ან რალაცას მივხვდები, მაგრამ რომ ვთქვა, საჭირო სიტყვებს ვერ ვპოულობ.

– იცი, რა გიორგი! – თქვა ბოლოს ბესო ბიძიამ. – არის

ისეთი რალაცეებიც, სხვისი ნათქვამითა და ახსნით რომ ვერ მიხვდები. ასეთ რალაცეებს კაცი თვითონ უნდა მიხვდეს, თავისით... თავისით, თანდათანობით, როგორც გაიზრდება...

ცოტა არ იყოს, გული დამწყდა: მე ახლავე, ამნუთას მინდოდა გამეგო.

– მაინც რამხელა უნდა გავიზარდო?

ბესო ბიძიამ კისერი მოიფხანა. მერე მოტრიალდა და ხელი ოხაჩქუეს მთისკენ გაიშვირა:

– როცა, აი, იმ მთაზე მარტო ასვლას შეძლებ და იქიდან გადმოიხედავ, მაშინ მიხვდები?

„აუჰ?!“ – ეგ გულში გავიოცე. სახეზე არ შემიმჩნევია და უფრო შიში რომ არ შემტყობოდა, იმიტომ ვთქვი:

– მამა ამბობს იქიდან ზღვაც მოჩანსო! მართალია?

– პირველად რომ ავედი, ან თვალი არ მიჭრიდა კარგად, ან, უბრალოდ, ზღვისა და ცის ფერი ვერ გავარჩიე ერთმანეთისგან. მაგრამ მეორეჯერ რომ ავედი, ზღვაც დავინახე!

მთას კიდევ ერთხელ გავხედე. მართლაც, ძალზე შორი ჩანდა. ერთ ადგილას თოვლი იდო. უცბად წარმოვიდგინე, რომ ამ სიცხეში თეთრ, ქათქათა თოვლზე ვდგევარ და გული რალაცე უცნაურად შემიფართხალდა.

– როგორ ფიქრობ, შეძლებ, მანდ ასვლას? – მკითხა ბესო ბიძიამ.

– როცა ცოტა კიდევ გავიზრდები... ალბათ...ალბათ – უნებურად წავბორძიკდი, რადგან ბესო ბიძიას ტყუილს ვერ ვეტყვოდი.

ბესო ბიძიამ გაიცინა:

– ახლა რა, შეგეშინდებოდა?

– კი, მეშინია! – ვთქვი და შევხედე.

– არა უშავს, რახან მიხვდი, რომ გეშინია, ცოტა ხანში ნამდვილად ახვალ! – თქვა და მხარზე ხელი ძმაკაცივით დამარტყა.

მართლაც უცნაურად ლაპარაკობენ, არა, ეს დიდები?! კი ხვდები, რაც გითხრეს, მაგრამ, ვინმე რომ შეგეკითხოხოს, შეიძლება ვერც აუხსნა.

მერე ბესო ბიძია ისევ ქალაქში დაბრუნდა.

საბანაოდ ახლა რამო და მე დავდივართ ერთად. ხანდახან

ჯეკაც მიგვყავს თან. როგორ უხარია, წყალში რომ შევაგდებთ. გარეთ ძალზე თვინიერი ძაღლია. იქ, მდინარის პირას ბავშვებთანაც დიდი სიამოვნებით თამაშობს. მაგრამ მტრისას, მაშინ, თუ მის ეზოში ვინმე ცხვირის შეყოფას გაბედავს!.. დილით, როცა ვდგები, ოხაჩქუეს მთას გავხედავ ხოლმე. რაც მართალია, მართალია, ძალზე შორი ჩანს. მაგრამ ერთხელაც, როცა გავხედე, ცოტა უფრო ახლოს მომეჩვენა... ერთ დილით ისიც კი ვიფიქრე, მოდი სულაც გავიპარები და ავალ-მეთქი, მაგრამ ყველაფერი რომ ავწონ-დავწონე, მაინც გადავიფიქრე. აი, რამოც რომ წამოსულიყო ჩემთან ერთად, ალბათ არ შემეშინდებოდა, მაგრამ ბესო ბიძიამ თქვა, მარტო უნდა ახვიდეო... აი, ერთხელაც იქნება და, ამ შიშს დედას ვუტირებ!

მეგობრის

დაკრძალვის

დღეს

...გამოფხიზლდი და უმზირე
ამქვეყნიურ ამაოებას, როგორც ნელან
სიზმარეულ ჩვენებებს უმზერდი.

მარკუს აპრელიუსი

ავტობუსი საავადმყოფოსთან იცდიდა. დაკრძალვაზე წამ-სვლელებმა, რატომღაც, ეს ადგილი აირჩიეს შესაკრებად. რა თქმა უნდა, აქ არ იყო ქალაქის ცენტრი, თუმცა, არც მთლად განაპირა ეთქმოდა. მე ჯერ კიდევ არ გამწვანებოდა შერლოკას მოულოდნელი გარდაცვალებით მიღებული ელდა და ყოველი ნერვი უ-უ-კიდურესობამდე მქონდა დაძაბულ-გაფაცვიცხვებული. მასთან დაკავშირებულ თითოეულ მოგონებას, ამბავს, დეტალს რაღაც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებდი, ზოგჯერ თითქმის სიმბოლომდე აყვანილი აზრით ვტვირთავდი.

ახლა ეს ამბავი ამეკვიცხება: აქ, საავადმყოფოს წინ, რომ ვიკრიბებოდით. უფრო სწორად – აქ რომ გადავწყვიტეთ თავმოყრა. სწორედ რომ, ა-ა-ამ ადგილას!

არა, საავადმყოფო აქ არაფერ შუაში იყო, მიუხედავად იმისა, რომ სანყალი შერლოკა ამ მოყვითალო-მოთეთრო შენობის პირველი სართულის ნომერ პირველ პალატაში გარდაიცვალა.

მე სულ სხვა რამეზე ვფიქრობდი, სულ სხვა რამეზე, მაგრამ აზრებს ხეირიანად ვერ ვუყრდი თავს. თითქოს ყველაფერი ნათელი იყო, მეტად ნათელი და ცხადი: აგერ, ხელი რომ გაგეწვდინა, თითქოს კიდევაც შეეხებოდი, მაგრამ ყოველივე ამის ჩამოყალიბება მიჭირდა.

ამასთან, რისი ჩამოყალიბებაც მიჭირდა, შეიძლება, თავისთავად დიდი მნიშვნელობისა არც ყოფილიყო, მაგრამ იმ მომენტში, როცა ავტობუსი ნელ-ნელა ივსებოდა დაკრძალვაზე წამსვლელებით, თანაც თითოეული მათგანი, რომ დამინახავდა, ხელის ჩა-

მორთმევით ანდა, უბრალოდ, საზგასმული ოხვრით გამოხატავდა მწუხარებას, ამ ჩემს ენითგამოუთქმელ და ჯერ კიდევ ბოლომდე აზრჩაუფლებ აკვიატებას მართლაც განსაკუთრებული – აი, გულისმომწველიო, რომ იტყვიან – ისეთი მნიშვნელობა მინიჭებოდა.

სუფთა მექანიკური თუ გეოგრაფიული გაგებით, ალბათ, არანაირი მნიშვნელობა არ ჰქონდა ამას, მაგრამ გონებაში ჩემდაუნებურად ვზომავდი მანძილს აამ ადგილიდან პოლიციაში, სადაც შერლოკა უბნის ინსპექტორად მუშაობდა, კიდევ – აამ ადგილიდან იმ უბნამდე, სადაც მას ბინა ჰქონდა და ასე, წელიწადი იქნებოდა, ცხოვრობდა. ახლა ამ ავტობუსსაც თავისებური როლი მისცემოდა. ახლა თვით ავტობუსი, რომელიც სწორედ რომ ა-ა-მ ადგილზე იდგა, თვითონ ქცეულიყო რაღაც ცენტრად ისე, როგორც ნებისმიერი საგანი თუ ადამიანი შეიძლება მოვი-აზროთ ერთგვარ სფეროდ, რომელიც სინათლეს თავისებურად ასხივებს თუ ირეკლავს და ირგვლივ თავის სამყაროს ქმნის. ახლა ამ ავტობუსით წავიდოდა ქალაქიდან ის, რასაც შერლოკა ვერც ვერაფერს წაუმატებდა და ვერც ვერაფერს გამოაკლებდა. საღამოს ამ ავტობუსითვე შემოვიდოდა უკან და, ვინ იცის, რამდენ ხანს გაანათებდა იგი ამ პროვინციული ქალაქის მესხიერებას. რამდენად იყო ეს დამოკიდებული შერლოკაზე, უფრო სწორად – იმ დროზე, როცა ის ამ ქალაქის ქუჩებში დააბიჯებდა? რამდენად იყო ის დამოკიდებული ჩემზე, გული, შერლოკას მოულიდნელი გარდაცვალების გამო, ლამის გასკდომაზე რომ მქონდა? ან რამდენად იყო დამოკიდებული იმათზე, ვინც რაღაც სიმბოლოდქცეული ავტობუსის გარშემო იკრიბებოდნენ? და, საერთოდ რა იყო ეს? ჰქონდა კი რამე აზრი? და აქ, უნებლიედ, თვალში მომხვდა შერლოკას ფერადი გადიდებული სურათი, რომელიც ავტობუსის წინა კართან გვერდულად მიდგმული სავარძლის საზურგისათვის მიესვენებინათ. შერლოკას მარცხენა ხელის საჩვენებელი თითი მხარზე წამოკიდებული პიჯაკისთვის გაეყარა და ისეთი კეთილი თვალებით გვიყურებდა, წამით სიკვდილშიაც დაგაეჭვებდა.

მზერა ვერ მოვწყვიტე: თითქოს თვალი თვალში გამიყარა. უცებ ვიგრძენი, როგორ შეუერთდა ამ სურათიდან არეკლილ ტკივილს გულის სიღრმიდან წამოსული უცნაური სითბო: დანაშაულის მაგვარი განცდა, ჯერ შერლოკას ავადმყოფობის, ხოლო

შემდეგ მისი სიკვდილის გაგების პირველივე წუთებიდანვე ნერვებს რომ მიწნაწვდა, გამქრალიყო.

• • •

ჩვენი გაცნობა ცოცხა არაორდინალურად მოხდა.

იმ დროს, ოთხმოცდაათიანი წლების დასაწყისში, ისეთი ქაოსი და განუკითხაობა იყო ქვეყანაში, მით უმეტეს – ჩვენს რეგიონში, რომ იძულებული გავხდით, ზედიზედ მესამე თანამდებობისათვის დამენებებინა თავი: ქაოსს ფეხს ვერ ავუწყობდი, მარტო ჩემს და თითო-ოროლა კაცის, ვინც ხმის ამოღებას ბედავდა, წინააღმდეგობასაც აზრი არ ჰქონდა. პირიქით: უფრო ძაბავდა სიტუაციას და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მეტი არეულობა შეჰქონდა. „საცა არა სჯობს, გაცლა სჯობს“, – ვინუგეშებდი თავს. თუმცა, სინამდვილეშიც, სხვა გზა არც მქონდა. ძველი ჰობი გავიხსენე და კულტურის სახლის დირექტორის იაშა ჯოლოგუას წინადადებით ხატვის წრე ჩამოვაყალიბე. ეს შენობა ჯერ კიდევ არ იყო ბოლომდე გაძარცვულ-გაპარტახებული. პროფესიით ინჟინერ-მშენებელი ვარ, მაგრამ სტუდენტობის დროს უნივერსიტეტის სახვითი ხელოვნების მეორად ფაკულტეტზე დავდიოდი. ამდენად, შემძლო, დახმარება გამენია შესაბამისი ნიჭის მქონე ბავშვებისათვის.

ერთ მშვენიერ დღეს (თუ იმ ქაოსისა და განუკითხაობის ჟამის რომელიმე დღეს მშვენიერი შეიძლება ეწოდოს) კულტურის სასახლის ფოიეში მორიგ მეცადინეობას ვატარებდი.

მეკარე ქალი, რომელსაც უცნაური სახელი – მოკონა ერქვა, სიხარულით გვთანხმდებოდა ხოლმე პოზირებაზე. ისედაც მთელი დღე სკამზე იჯდა – ან მზეს ეფიცებოდა ან ელექტროქურას. პატარასავით უხაროდა, თუკი ბავშვების ნამუშევარში თავის თავს ამოიცნობდა. ისეთი ტიპური სახე ჰქონდა, უკეთეს „ნატურას“ ვერც ვინატრებდით.

კულტურის სასახლის შემოსასვლელ კარზე ვილაცამ დააკაკუნა. როგორც წესი, აქ არავინ აკაკუნებდა, ისე შემოდიოდნენ ხოლმე. ჩემი ყურადღება სწორედ ამ კაკუნმა მიიპყრო, თორემ დღეში ქვეყნის ხალხი, საქმიანიც და უსაქმიურიც, შეიძლებოდა გენახა აქ შემოსული.

სანამ შემოვიდოდა, ფეხსაცმლების ბრახუნი მოისმა: ქუჩაში

თოვლი აქა-იქ თუ იყო შემორჩენილი, მაგრამ მზე რო დააჭერდა, გაჩენილი გუბებისთვის გვერდის ავლა ჭირდა.

კარგა ხანს აბაკუნებდა ფეხებს. ლამის მოთმინება დამელია. მერე ფეხების ბაკუნი შეწყდა და სანახევროდ პოლიციელის, სანახევროდ სამხედრო, გვარდიელის, ფორმაში გამონყობილი კაცი შემოვიდა. ერთ ხელში ქუდი დაეჭირა, მეორე კი ისე მიეკრა ფერდზე, თითქოს სტიკვა და განძრევის ეშინიაო. ცხადია, იმნუთშივე ვიცანი რამდენიმე დღის წინ დანიშნული უბნის ახალი ინსპექტორი. იმჟამად, ფაქტობრივად, უმუშევარი ვიყავი, მაგრამ ქალაქის გამგეობის წევრად მაინც ვითვლებოდი. უბნის ინსპექტორის თანამდებობაზე დანიშვნისათვის გამგეობის თანხმობა მოუთხოვიათ. ამგვარ თანხმობას პოლიციის უფროსის თანამდებობაზე დანიშვნისთვისაც კი არ თვლიდნენ საჭიროდ. ვერ მივხვდი, ამჯერად რატომ გახდა აუცილებელი. გავიკვირვე, მაგრამ დამაჯერებელი პასუხი ვერ მივიღე. არც ჩავძიებვიარ. გავიგე მხოლოდ ის, რომ ეს ყმანვილი, რომელიც ყოველ შეკითხვაზე მხოლოდ მოკლედ – „დიახ, ბატონო!“ ან „არა, ბატონო!“ – პასუხობდა, ადრე მეზობელ რაიონში მსახურობდა, ამჯერად ჩვენთან გადმოჰყავდათ. მახსოვს, მაშინ ისიც ვერ გავიგე კარგად, თავისი სურვილით ხდებოდა ეს თუ ზემდგომთა გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ჰოდა, ეს კაცი ახლა ისეთნაირად გვიახლოვდებოდა, თითქოს მწყერს ეპარებაო.

– გამარჯობა! – ხმის ინტონაციის მიხედვით თუ ვიმსჯელებდით, მისალმება ყველას თანაბრად გვეკუთვნოდა. ისე კი, ყურებამდე განითლებული, მხოლოდ მე შემომყურებდა.

მოკრძალებასთან ერთად, უცნაური სიჯიუტეც შევატყვე. შერლოკას ამ თვისებას შემდეგშიც არაერთხელ გავუოცებვიარ: ერთდროულად – საოცრად მოკრძალებული და მორიდებული იყო, თან ჯიუტად პირდაპირი და თამამი. მეჩვენებოდა, რომ ამ თვისების გამო სხვადასხვა ხასიათისა და კატეგორიის ადამიანებთან ურთიერთობა უადვილდებოდა. ოღონდ ეგ იყო, რომ თვითონ – არ ვიცი, სამსახურის გამო, არ ვიცი, რატომ – ერთგვარ დისტანციას იჭერდა ყველასთან.

საპასუხო მისალმება ვერც მოვასწარი, უცებ ფეხებზე დაიხედა და, მიუხედავად ჩემი მოპატიჟება-განმარტებისა, რომ მარმა-

რილოთი მოპირკეთებულ იატაკს სისველე ხუთი წუთის შემდეგ არც დაემჩნეოდა, უკან მიბრუნდა, გარეთ გავიდა და ფეხები ერთხელ კიდევ გაბერტყ-გაინმინდა. კართან დილიდანვე დაფენილი ტილო უკვე ისე იყო წყლით გაჟღენთილი, რომ ჩვენი მოულოდნელი სტუმრის ამ პატიოსანმა მცდელობამ სუულ ტყუილად ჩაიარა.

– მე ხატზე დავიფიცებ, არაფერი დამიშავებია! თუ არ ვცდები, ეს ღრმად პატივცემული ამხანაგი, შენი სტუმარი უნდა იყოს! – თვალი ჩაუფუკარი მოკონას. – თუმცა, ვეჭვობ, მთლად ხელის სათხოვნელად იყოს მოსული.

ამასობაში თავისი ფუჭი მცდელობის გამო კიდევ უფრო შენითლებული, მაგრამ, ამასთან ერთად, ღიმილით ყურებამდე პირჩახეული წესრიგის დამცველი ისევ მოგვიახლოვდა. ორივე ხელი კვლავ იმ პირვანდელ პოზაში ჰქონდა. ტანით ისე მოირწოდდა, რომ ამჯერად ასე გავიფიქრე: შემოსასვლელი კარიდან აქამდე მანძილს ნაბიჯებით ზომავს-მეთქი. ისიც შეგეძლო გეფიქრა, სველი ფეხები მიზეზი იყო, თორემ წელან თვლა აერია და სწორედ ამიტომ მიბრუნდა უკანო.

– ჩვენს მოკონას, რა თქმა, უნდა იცნობთ! – მისალმების ნაცვლად შევაგებე.

მას კი უკვე მოესწრო ბავშვების ნამუშევრების შეთვალერება:

– ვაა?!.. მოკონა კი არა, „ჯოკონდა“ ყოფილა ეგა! – სახეზე კიდევ უფრო მოეძალა სინითლე, მაგრამ თვალები აშკარად ეშმაკურად უციმციმებდა.

ყველას გაგვეღიმა. იმ დღიდან ქალაქს მოკონას ნამდვილი სახელი გადაავიწყდა: ყველა „ჯოკონდას“ ეძახდა. მისი პროტესტი აინუნშიც არავის ჩაუგდია და მოკონაც ბედს შეურიგდა.

– რითი შეგვიძლია გემსახუროთ? – ვკითხე სტუმარს, თან ბავშვებს ხელით ვანიშნე, განაგრძეთ თქვენი საქმე-მეთქი.

– იცით, რა?.. – შეყოყმანდა. – ხელს არ შეგიშლით. გიყურებთ ცოტა ხანს... თუ შეიძლება. ბავშვობაში ძალიან მიყვარდა ხატვა. სახელგანთქმული მხატვარი რომ გამოვსულიყავი, იმაზე ვოცნებობდი. გამოვედი კი, აი! – ხელები გაშალა, მხრები აიჩეჩა და თავისი ფორმა შეათვალერა. – მერე ერთი პატარა საქმე მაქვს თქვენთან... – სახეზე გაცეცება შემატყო და სწრაფად და-

უმატა: – რჩევა მინდა ერთ საკითხზე... ჩემთვის მნიშვნელოვან საკითხზე!

გაოცება მაინც ვერ დავმალე:

– რჩევა?!.. ჩემგან?!

– დიას, თუ შეიძლება, რა თქმა უნდა! – უცებ ტაბურეტზე მიმითითა, – ამ ფანქარს და ქალაქს ავიღებ, თუ შეიძლება... იქნებ მეც მოვეფერო ჩემს ბავშვობისდროინდელ ოცნებებს.

ამდენმა „თუ შეიძლება“ ღიმილი მომგვარა, მაგრამ ბოლო ფრაზა – იქნებ, მეც მოვეფერო ბავშვობისდროინდელ ოცნებებსო – მომეწონა და, რომ იტყვიან, სხვა თვალთ, ყურადღებით შევხედე. რა რჩევა უნდოდა უბნის ინსპექტორს ჩემგან?! ხატვის გაკვეთილების ჩატარებას რომ არ მთხოვდა, ცხადი იყო...

უბნის ინსპექტორი დირექტორის კაბინეტში შევიპატიჟე. აქ ხელს არავინ შეგვიშლიდა.

კაბინეტის კუთხეში მდგარი დაბალი, მომცრო მაგიდის ერთ მხარეს სავარძელში ჩავჯექი, მოპირდაპირე სავარძელი მას შევთავაზე და სმენად ვიქეცი. ვერაფრით მივხვდი, რაზე უნდა გვექონოდა საუბარი.

უბნის ინსპექტორი არ ჩქარობდა: ან ღელვას იოკებდა, ან აზრის კარგად ჩამოყალიბებას ცდილობდა. თავისი ხელით შესრულებულ „ჯოკონდას“ სურათს უკვე მერამდენედ ხსნიდა და ისევ ახვევდა. ნახატმა აღტაცებაში მომიყვანაო, ვერ ვიტყვი, მაგრამ ამ ფორმიანი კაცისაგან ამდენს მაინც არ მოველოდი. ხატვის დაუხვეწავი ნიჭი აშკარად ჰქონდა.

– მე, იცით ალბათ, ავთო მქვია, ავთანდილი! – ნაწყვეტ-ნაწყვეტ დაიწყო, თითქოს ყოველ სიტყვას გემოს უსინჯავსო. სინითლე ისევ მოედო სახეზე, მაგრამ უმალ იმასაც მივხვდი, განითლდეს კი არა, გულიც რომ ნაუვიდეს, რახან დაიწყო, ანი სათქმელს ბოლომდე იტყოდა. – მაგრამ ყველანი „შერლოკას“ მეძახიან. თუ გინდათ, თქვენც ასე დამიძახეთ!

– ეს კონან დოილის გმირის გამო? – შევეცადე „სიმსუბუქე“ შემეტანა საუბარში.

– ოღონდ, არა წიგნის გამო! – ჩაიცინა. – წიგნს რომ კითხულობს, იმ ხალხთან მე საქმე არა მაქვს! შერლოკ ჰოლმსზე გადაღებული ფილმების გამო!

– ბატონო ავთო, რამდენი ხანია, ამ სისტემაში ხართ?

– მეხუთე წელია! კომკავშირის რაიკომიდან პარტრაიკომში ინსტრუქტორად გადამიყვანეს, მერე – მილიციაში, პოლიტგანყოფილების უფროსად! როცა ეს განყოფილება გაუქმდა, უზნის ინსპექტორის ადგილი იყო თავისუფალი... მერე განყოფილების უფროსთან გარკვეული წინააღმდეგობა შემექმნა და აქეთ გამომამწესეს!

– აჰა, გასაგებია! მე რითი შემიძლია დაგეხმაროთ?

– სანამ სათქმელს გეტყოდეთ, ერთი თხოვნა მაქვს, თუ შეიძლება?

– ბრძანეთ, ბატონო!

– შეიძლება, „თქვენობისა“ და „ბატონოს“ გარეშე მივმართოთ ერთმანეთს? თუ ამაზე ვერ შევთანხმდით, მერე ჩემს სათქმელს აზრი არა აქვს!

– კი, ბატონო! – ახლა უკვე გულწრფელად გამეღიმა. – ბოდიში, ჩემო ავთო... ჩემო შერლოკ!

– მე ვიცი, რომ თქვენ... დედაც ცოცხალი... გყავს და მამაც. ღმერთმა დიდხანს გიცოცხლოთ ორივენი! – როგორც ჩანს, შერლოკა უცბად ვერ შეეწყო „შენობით“ ლაპარაკს. ჯიბიდან სიგარეტი ამოიღო და ხელით მანიშნა, მოწვევა შეიძლებოდა? თავი დაუჭენიე. სანთებელა ააჩხაკუნა, მაგრამ ვერ მოუკიდა. ასანთის კოლოფი მაგიდის თავში იდო. საფერფლესთან ერთად მივუჩოჩე. მესამე ცდაზე გააბოლა. რამდენიმე ღრმა ნაფაზი დააარტყა და განაგრძო: – ნუ მიწყენ და, შეიძლება, კარგად ვერ გამიგო, რასაც ახლა ვიტყვი. – მარცხენა ხელით საფერფლე აიღო. საჭირო იყო თუ არა, სიგარეტს კიდეზე უსვამდა, აწვალებდა, თან თვალს არ აცილებდა. ისე გამოდიოდა, მე კი არა, საფერფლეს ელაპარაკებოდა და უყვებოდა ამ ამბავს. – მამა, სამწუხაროდ, ადრეულ ასაკში ბევრს გარდაცვლია, მაგრამ სულ სხვაა მაშინ, როცა, ეს-ეს არის, ცხოვრებაში პირველი დამოუკიდებელი ნაბიჯი რომ უნდა გადადგა. აი, მაგალითად, საშუალო სკოლის ან უმაღლესი სასწავლებლის დამთავრებისას. გთხოვ, კარგად გამიგო, – ამ ხნის განმავლობაში პირველად შემომხედა. – მატერიალური მდგომარეობა არა მაქვს მხედველობაში! როცა მამას სულ პატარა ასაკში კარგავ, თანდათან რაღაც „ობლობის ცხოვრებისეულ გამოცდილებას“ იძენ და არა აქვს მნიშვნელობა, ვინ გამოხვალ: უბრალო მუშა, ხელოსანი, ბანდიტი, ქურდი, მეცნიერ

-მუშაკი, სახელმწიფო მოღვაწე, ამ ცხოვრებისეულ პერიპეტიებს – იმას, რაც უნდა მოხდეს – შინაგანად მომზადებული, თითქოს იმუნიტეტგამომუშავებული ხვდები. გამიგე? ამის მიხედვით ზომავ და აგებ შენს ურთიერთობას „გარე სამყაროსთან“. აქ, შენში... – შერლოკამ ხელი გულ-მკერდისა და მუცლის არეში რამდენჯერმე აისვ-დაისვა. – დისკომფორტს არ გრძნობ! სულ სხვაა, როცა დამოუკიდებელ ცხოვრებას იწყებ და ამ მომენტში გარდაგეცვლება მამა. ასეთ დროს გიკვდება არ მხოლოდ მშობელი, არამედ ყველაზე და ყველაფერზე ათასჯერ უფრო საიმედო ცხოვრებისეული გამოცდილება და ცხოვრებასთან რჩები პირისპირ, იმუნიტეტგამომუშავებელიც! ამ დანაკლისს ვერაფერი და ვერავინ აგინაზღაურებს!.. მე უკვე ვთქვი, მატერიალური რამ არ მაქვს მხედველობაში. რა თქმა უნდა, არც იმის მტკიცებას დავინწყებ, მასაც არა აქვს არანაირი მნიშვნელობა-მეთქი, მაგრამ მატერიალური, მითუმეტეს – ფული, მართლაც არაფერია იმ შინაგან გათიშულობასთან, გაორებასთან შედარებით, რასაც აუცილებლად შეეჯახები შუბლით, თუ ამ შუბლს მიღმა ოდნავ მაინც კაცურად მოაზროვნე ტვინი გიდევს. რა გაორებაზე გელაპარაკები?.. სათქმელად მარტივ რამეზე: იმაზე, რასაც გასწავლიდნენ და სწავლობდი, რასაც ნიგნებში კითხულობდი და სწორი გეგონა, და, მეორე მხრივ, იმაზე, რაც მერე ცხოვრებაში ნინ დაგხვდება...

შერლოკა მეორე სიგარეტს უკიდებს. ხელები ოდნავ უკანკალებს. რამდენიმე ღრმა ნაფაზს არტყამს, თან – მთელი საუბრის განმავლობაში მეორედ – შემომყურებს. ამჯერად მისი მოუსვენარი თვალები რალაცნაირად გამომცდელად მომჩერებია. ვხვდები: შერლოკა ჩემს სახეზე ცდილობს, ამოიკითხოს, რა გავლენას ახდენს მისი ნაამბობი.

ის, რასაც შერლოკა მიყვებოდა, ჩემთვის სულაც არ იყო უცხო და გაუგებარი. არც ის მაოცებდა, შერლოკა ასეთ რამეზე რომ ლაპარაკობდა. ის მიკვირდა, ამას მაიცდამაინც მე რომ მიყვებოდა. უნებლიეთ ისიც კი ვიფიქრე, ცოტა ნასვამი ხო არ არის-მეთქი.

– შეიძლება, კაცმა იფიქროს, მთვრალია და ღვინო ალაპარაკებსო, არა? – თქვა მოულოდნელად შერლოკამ და, ვითომ შუბლზე თმას ისწორებსო, ხელისგულით ოფლი მოიწმინდა.

ჩემდა უნებურად ამჯერად მე გავნითლდი და, ეს რომ დამემალა, მარცხენა ხელი ისეთნაირად ამოვიდე ლოყაზე, უფრო სწორად, ავიფარე, თითქოს ხაზს ვუსვამდი ჩემს მაქსიმალურ და დაძაბულ ყურადღებას.

– ძალიან კარგად მესმის ყველაფერი! – ვთქვი და, იმის დასამტკიცებლად, რომ მართლაც მესმოდა მისი, ასეთი რამ ვკითხე: – ავთო... – აქ იმიტომ შევეყოყმანდი, რომ უნებურად დავფიქრდი, „თქვენ“ მეთქვა თუ „შენ“. – ავთო, შენ და-ძმა გყავს?

შერლოკამ თავი ასწია და, შეიძლება ითქვას, ამჯერად ერთგვარი თავდაჯერებითაც კი, შემომხედა:

– მე გეთანხმები იმაში, რომ მარტოობაში გაზრდილ კაცს მეტი დრო რჩება ფიქრისთვის და განსჯისთვის. ამდენად, მისი გონებაც და გრძნობაც უფრო გამახვილებული და ფაქიზია. მაგრამ, გახსოვს: „შენ წარმოიდგინე მაიკო, სიმწარე იმ კაცის მდგომარეობისა, რომელსაც მამაცა ჰყავს, დედაც, ბებიაც, მრავალი მონათესავენი და მაინც ვერვის მიჰკარებია, მაინც კიდევ ობოლია ამ სავსე და ვრცელს სოფელში!“

გამეცინა და მხოლოდ ისლა მოვახერხე, ხელები გავშალე. თუმცა, ჩემი ღიმილიცა და ჟესტიც სხვა მხრივაც შეგეძლო აგეხსნა – ამ შერეულფორმიანი სტუმრისაგან ბარათაშვილის ციტირებას, გულწრფელად ვიტყვი, არ მოველოდი.

– ჰოდა, იმას ვამბობდი, – განაგრძო თავისი მონოლოგი შერლოკამ. – ვინც უნდა იყოს, ყველა იმის მიხედვით გვაფასებს, რამდენად შეიძლება დავჭირდეთ!

არ ვიცი, რატომ, მაგრამ ცნობისმოყვარეობა, რომელიც უბნის ინსპექტორის მოულოდნელმა სტუმრობამ აღმიძრა და ამ შესავალ-მონოლოგმა კიდევ უფრო გამიმძაფრა, ამჯერად უკვე რაღაც შინაგან ლელვაში გადამეზარდა. სიგარეტი უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ არ მომიწევია, მაგრამ ახლა ისე მომინდა, რომ მაგიდაზე დაგდებული „პრიმა“ დაუკითხავად ავიღე და მოვუკიდე.

პირველივე ნაფაზმა თავბრუ დამახვია. ჩემ წინ მჯდარი კაცი თითქოს მუქნაცრისფერ ნისლში გაეხვია. ვინ არის ეს კაცი?! საოცრად ნაცნობია ყველაფერი, რასაც მიყვება. თითქოს სავალდებულო პროგრამასავით მაქვს ოდესღაც ყველაფერი ეს გავლილი.

მოულოდნელმა აღელვებამ სწრაფადვე გამიარა და პირში სიგარეტის მწკლარტე გემო ვიგრძენი. ნიკოტინისგან ლამის გული მერეოდა. გადავიჩინე და სიგარეტის დარჩენილი ღერო საფერფლეში ჩავსრისე.

– ავთო! – ამ კაცს ხან „ავთოს“ ვეძახდი, ხან „შერლოკას“. – ეს ყველაფერი მესმის, მაგრამ, სხვანაირად არ გამიგო და... – აქ შევეცადა, რაც შეიძლებოდა, გულწრფელობას მიმსგავსებული ღიმილი დამჩენოდა სახეზე. – შენ ახლა აქ მარტო მონოლოგის წარმოსათქმელად არ მოხვიდოდი...

– აასეა! – განელვით თქვა და სახე კიდევ უფრო წამოუჭარხლდა. – არ ვიცი, როგორ გითხრა... დიდხანს ვფიქრობდი, ვისთან მივსულიყავი. ერთ დღესაც, ჩემდა გასაოცრად, უცბად ვიგრძენი, რომ გულზე მომეშვა. რალაცნაირი შვება ვიგრძენი. ჰოდა.. მერე... არც მიყოყმანია! არის კიდევ სუფთა პრაქტიკული მოსაზრებებიდან გამომდინარე ფაქტორები, მაგრამ ისინი, ასე ვთქვათ, დამხმარე ხასიათისანი არიან, დამაჯერებელია?

„სუფთა პრაქტიკული მოსაზრებებიდან გამომდინარე ფაქტორებში“ ხელისუფლების მაღალი ემელონების წარმომადგენლებთან ჩემს კავშირებს გულისხმობდა. ეს კავშირები არასოდეს გამომიყენებია პირადი ინტერესებისათვის. უბრალოდ, არც მე ვიკადრებდი და არც მათ ვაკადრებდი. მაგრამ, თუ ქვეყნისა და სახელმწიფოს ინტერესები მოითხოვდა, მაშინ, საღი ლოგიკიდან გამომდინარე, ვალდებულიც კი ვიყავი. ტყუილს ვერ ვიკადრებ და გულწრფელად ვიტყვი: ათასგვარი ცხოვრებისეული უმსგავსობის წინააღმდეგ ბრძოლაში ეს კავშირები – მიუხედავად იმისა, რომ მათ, უკიდურესი გამოწვევის გარდა, ფაქტობრივად, არ ვიყენებდი და იყო ისეთი შემთხვევები, როცა გულიც კი გამტეხია – მაინც გარკვეულ ფსიქოლოგიურ რწმენას, თავდაჯერებას მმატებდა. თვითონ შერლოკას რომ არ მიენიშნებინა ამაზე, ალბათ, ამ მხრივ ეჭვი გამიჩნდებოდა, მაგრამ, ღმერთმანი, ეს ბავშვივით ლოყებანითლებული და შუბლდანამული ბიჭი ალალი და გულწრფელი ჩანდა!

გადავიხარე, ხელი ჩამოვართვი და კვლავ ვიგრძენი, რომ უცნაურად, ლამის გამალიზიანებლად, ვღელავდი: შერლოკას გამონვევას თუ წინადადებას (როგორც გინდა დაარქვი) ვღებულობდი!

ამბავი, რასაც იგი ხელის ჩამორთმევის შემდეგ მომიყვა, შეიძლება ითქვას, ჩემთვის არ გახლდათ ახალი. ამის შესახებ, საკმაო ხანი იყო, რაც ქალაქში ხმები დადიოდა. ოლონდ, ის, რაც მე ჭორისა და ვარაუდის დონეზე ვიცოდი, შერლოკა მზად იყო, ფაქტებით დაედასტურებინა. საქმე ეხებოდა დანაშაულთა სერიას, რომელიც ამ ბოლო ხანს მოუშორებელი სენივით მოედო ჩვენს ქალაქს: სანარმოებიდან იპარავდნენ ყველაფერს, რისი წაღებაც შეიძლებოდა, ოჯახებიდან – იმპორტულ რადიო-აპარატურას, ტელევიზორებს, ოქროულობას, ფულს... შედარებით ახალ, განსაკუთრებით – უცხოურ, მანქანებს ქუჩაში წამითაც ვერ დატოვებდი უყურადღებოდ. ეს ამბავი კარგად აწყობილი ბიზნესივით ჩანდა: ვიღაც იპარავდა, ვიღაც იბარებდა, ვიღაც სადღაც ყიდდა. ყოველი ასეთი შემთხვევა თუ შემთხვევის ადგილის დათვალიერება გაფიქრებინებდა კაცს, რომ ქურდები მაინცდამაინც კვალის დაფარვაზე არ იწუხებდნენ თავს. თითქოს, ვიღაც აზარტული მოთამაშე მთელ ქალაქს აშკარად და ცინიკურად იწვევდა. ქალაქს ჭორები მოედო. მოარული ხმები ამ ამბებს თვით მილიციის პასუხისმგებელ მუშაკებს და, რაც განსაკუთრებით საგანგაშო იყო, საკმაოდ მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეთა გვარებს უკავშირებდა. სწორედ ამიტომ ვერ ვიტყვი, შერლოკას ნაამბობი ჩემთვის მოულოდნელობა იყო, მაგრამ მაინც ამ ამბავმა უკიდურესად გამაღიზიანა და ნერვები მომიშალა.

შერლოკას წასვლის შემდეგ კიდევ დიდხანს ვიჯექი კულტურის სასახლის დირექტორის კაბინეტში და ჩვენს ქალაქზე, უფრო სწორად, იმ ამბებზე ვფიქრობდი, უბნის რწმუნებული რომ მომიყვა. ყველაფერი ეს, რა თქმა უნდა, საშინელება იყო. ადამიანთა მიერ თავიანთი მოვალეობისადმი ღალატისა და ზნეობრივად დაცემის უფრო უარესი მაგალითი რა უნდა ყოფილიყო, მაგრამ მე სხვა რამეზე ვფიქრობდი: „ყოჩაღ, შერლოკ! მონოლოგიც კარგი წაიკითხა და სულ უახლოეს ხანს, თუ საერთოდ არ მოიშორეს სისტემიდან, ქალაქის განყოფილების უფროსის თანამდებობასაც კი, შეიძლება, გამოჰკრას ხელი!“

ქუჩაში რომ გამოვედი, რალაც ბედისწერასავით ისევ შერლოკა მომხვდა თვალში. სასურსათო მაღაზიის წინ სპორტკლუბის თავმჯდომარეს, პარმენ ჯინორიას ელაპარაკებოდა – რამდენიმე დღის წინ სპორტკლუბიდან ვიდეომაგნიტოფონი და ტელევიზო-

რი მოიპარეს, და, ალბათ, იმაზე.

უცბად შერლოკამ მალაზიის კიბეზე ჩამომავალი მოხუცი ქალი შეამჩნია. მყისვე მივიდა, ხელჩანთა ჩამოართვა და ჩამოსვლაში მიეშველა, შემდეგ ისევ გააგრძელა პარმენტან საუბარი.

ჩემდა ჭირად, ამან უფრო გამაღიზიანა და, სწორედ მაშინ იყო, რომ გავიფიქრე, რაც წინასწარმეტყველებასავით ახდა მერე და რამაც კინალამ მეც მიმაღებინა ინფარქტი. სწორედ რომ, ინფარქტზე გავიფიქრე: „შენ თუ მართლაც თეთრი ყვავი ხარ და ეგ ფერი ხელოვნური არ არის, კაი თანამდებობა არ ვიცი, მაგრამ კაი ინფარქტს რომ დაირტყამ, უუუეჭვეელია!“

• • •

როცა გავიგე, შერლოკა ცუდად გახდა და კაბინეტში ერთმანეთზე მიდგმულ სკამებზე წევსო, რამდენიმე წამით თითქოს სუნთქვა შემეკრა და გული გამიჩერდა: იმწუთშივე ჩვენი პირველი შეხვედრა და, რალაც ოხრად, ინფარქტი რომ დავუსვი დიაგნოზად, ეს გამახსენდა. არადა, ვილაცის მანქანით ჩემთან სახლში მოვარდნილი პაატა შელეგია მაჩქარებდა:

– ჩქარა წამოდი, თორემ ექიმებს ახლოს არ იკარებს: ჯერ გურამი მომიყვანეთო!

– რატომ?! – ვიკითხე გაოცებულმა.

– ასე ამბობს: სანამ გურამი არ მოვა, ახლოს არავის მივიკარებო! სასწრაფოდ ექიმი მოვიყვანეთ, კარდიოგრამის გადამღებიც! კარიდორში იცდიან!

კულტურის სასახლეში ჩვენი შეხვედრიდან დაახლოებით ერთი წელი იქნებოდა გასული. ამ ხნის მანძილზე, რამდენადაც შემეძლო, უფრო სწორად, რამდენადაც შესაძლებელი იყო ამ არეულ დროში, მხარში ვედექი. მართალი რომ ვთქვა, ჯერჯერობით ჩემი „დახმარება“ შერლოკას პრობლემების მოსმენასა და თანაგრძნობაში გამოიხატებოდა. როგორც ჩანს, ამასაც ჰქონდა თავისი ეფექტი, რადგან, კვირა ისე არ გავიდოდა, ერთი ორჯერ მაინც არ მწვეოდა კულტურის სასახლეში და, სანამ ბავშვები ხატავდნენ, თავისი სამსახურებრივი სააქმეების გარდა, ათას რამეზე კიდევ არ გველაყბა. ჰოდა, ამ საუბარ-საუბარში და ლაყობა-ლაყობაში შერლოკამ რამდენიმე სერიოზული, გახმაურებული საქმე გახსნა და ქალაქში პრინციპული მუშაკის სახე-

ლი დაიმკვიდრა. უკვე ლაპარაკობდნენ პოლიციის განყოფილების უფროსად მის დანიშვნაზე. განსაკუთრებით, ჩვენი ქალაქის მერი იყო ამით დაინტერესებული. ეს ადგილი თითქმის ნახევარწელზე მეტი ვაკანტური დარჩა. ჩემდა გასაკვირად, ვერც მერის ოფიციალურმა მცდელობამ, ვერც ჩემმა არაოფიციალურმა მონდომებამ სასურველი შედეგი ვერ გამოიღო. გასაოცარი უფრო ის იყო, რომ ამ საქმის გაჭიანურების მიზეზი ვერ დავადგინეთ. იძულებული გავხდით, პრესაც ჩაგვეერთო, მაგრამ, ფაქტობრივად, უშედეგოდ: უარს არც არავინ ამბობდა, მაგრამ არც საკითხს გვინწყევტდა ვინმე.

ამ განამანამ და ადგილობრივი „წულიკების“ (როგორც შერლოკა იტყოდა ხოლმე) წინააღმდეგ ბრძოლამ, ბუნებრივია, დავვახლოვა ერთმანეთთან, მაგრამ ამისთვის, ცხადია, არასოდეს მიმინიჭებია რამე გამორჩეული ან იმაზე მეტი მნიშვნელობა, რა დამოკიდებულებაც შეიძლებოდა ყოფილიყო ამ გაუფუჭებულ და არეულ დროს ორ წესიერ, თუ გნებავთ, შედარებით წესიერ (ყველაფერი ხომ შედარებითია), ჩვეულებრივ, რიგით ადამიანს შორის. ამიტომ შერლოკას ამ მოულოდნელმა ახირებამ, ჯერ ერთი, გამაოცა და, მეორეც, სინდისის ქენჯნის მაგვარი რამ მაგრძნობინა. თან, ამავე დროს, პაატა შელეგიას თვალებში ჩაბუდებული მოუთმენელი მოლოდინი და შიში ამ განცდას სულ უფრო და უფრო მიმძაფრებდა. მაშინაც, როცა აჩქარებული ვიცვლიდი ტანსაცმელს, და მანქანაშიც, სანამ მილიციის განყოფილებამდე მივალწევდით, ამ მოულოდნელად დაუფლებულ განცდაზე ვფიქრობდი: ვთვლიდი კი თავს მე შერლოკას ასეთ საიმედო მეგობრად?! ამაზე ადრე არასოდეს მიფიქრია.

ამის გაცნობიერებისას ისიც ვიგრძენი, რომ შინაგანი ნონასწორობა დავკარგე და სანამ მანქანა მილიციის წინ გაჩერდებოდა, იმის გაფიქრებაც კი მოვასწარი, რალაც კალაპოტიდან ამოვვარდი-მეთქი.

შენობის წინ მილიციელებთან ერთად მიმდებარე კორპუსების მცხოვრებთაც საკმაოდ მოეყარათ თავი. მათ შიშით მოვავლე მზერა და, თითქოს ვილაცამ მიკარნახაო, მივხვდი: შერლოკა არამც არამც არ უნდა მომკვდარიყო! მისი გადარჩენა ახლა მართო მისი გადარჩენა არ იყო. რაც უნდა დამჯდომოდა, შერლოკას უნდა ეცოცხლა!

და მივხვდი იმასაც, რომ ყოველივე ეს, უპირველეს ყოვლისა, არა ექიმის, არა ვინმე სხვის, არამედ სწორედ ჩემს თვალე-
ში უნდა ამოეკითხა! თან: ჩემს თვალეში უნდა ამოეკითხა არა
მარტო შერლოკას, ყველას – ირგვლივ მყოფებსაც, და, რაც უნ-
და უცნაურად ჩანდეს ეს, თვით ექიმსაც კი!

შერლოკა თავის კაბინეტში ერთმანეთს მიდგმულ სკამებზე
ინვა.

ექიმიცა და კარდიოგრაფიც აქ იყვნენ.

შერლოკამ თვალეები გაახილა და ისე, რომ სახეზე ნაკვთიც
არ შეტოკებია, სუსტი ხმით დაიჩურჩულა:

– გურამ, არ მომკლა, ბიჭო!

– ნუ გეშინია, შერლოკ! – ვთქვი, რამდენადაც შემეძლო,
მხნედ. – ისეთი ექიმი მოგიყვანე, თხუთმეტ წუთში ფეხზე და-
გაყენებს!

რა თქმა უნდა, ექიმი მე არ მომიყვანია, მაგრამ სიტყვა „მო-
გიყვანე“, ჩემდაუნებურად, განსაკუთრებული ხაზგასმით და გა-
მოკვეთილად ვთქვი.

ექიმმა შერლოკას ინფარქტის დიაგნოზი დაუსვა და საკაცით
საავადმყოფოში გადავიყვანეთ.

სამი დღის განმავლობაში საავადმყოფოდან ფეხი არ მომიც-
ვლია (მიუხედავად იმისა, რომ საავადმყოფოს მთავარი ექიმი
და განყოფილების გამგე მარნმუნებდნენ, ავადმყოფს ისედაც
არაფერს მოვაკლებთ და შენს აქ ყოფნას აზრი არა აქვსო). არ
ვიცი, რატომ და, შერლოკას წინაშე თავს დამნაშავედ ვგრძნობ-
დი. შეიძლება, გაცნობის დღეს რაღაც რომ გავიფიქრე, იმას
არავითარი კავშირი არ ჰქონდა არც შერლოკას ინფარქტთან და
არც ჩემს ამ მოყამულ განწყობილებასთან, მაგრამ იმას კი აქვს
მნიშვნელობა, რის გამოც თუ რატომაც გავიფიქრე ის მაშინ. ეს
იყო და ეს, ამას იქით ჩემი ტვინი ვერ აზროვნებდა: ღამე ნათევი
და გადაღლილი ვიყავი.

მეოთხე დღეს შერლოკამ მოიხედა. კიდევ ერთი დღის შემდეგ
ხუმრობაზე ხუმრობით მპასუხობდა, სახე გამოუცოცხლდა და,
რომ არა ექიმის კატეგორიული აკრძალვა, მზად იყო, წამომდ-
გარიყო კიდევც.

– არ გაშინებ, – უთხრა ექიმმა მედიკო არნანია. უაღრე-
სად საშიში პერიოდი განვლილია. არავითარი საფრთხე შენს სი-

ცოცხლეს არ ემუქრება, მაგრამ... – თითი, როგორც ბავშვს, ისე დაუქნია და ხაზგასმით გააფრთხილა: – სანამ არ გეტყვი, მანამდე წამოდგომა, ერთი წამითაც კი, თვითმკვლელობის ტოლფასი იქნება! ასე რომ, თქვენი სიცოცხლე მარტო ჩემზე კი არა, თქვენზეცაა დამოკიდებული!

ერთ საღამოს შერლოკას სანახავად რომ მივედი, მეკარე მარიამ დამტვრეული ქართულით მითხრა: “ტკუილად მიდიხარ, ექიმმა ტკვა: შერლოკა შეშვება არაო!”

სანამ შერლოკას პალატას მივადგებოდი, სამორიგეოში შევიხედე. მორიგე ექთანი წამლებს ლანგარზე ალაგებდა: საღამოს შემოვლისათვის ემზადებოდა. მეკარის ნათქვამის გამო ვკითხე.

– ეს თქვენ არ გეხებათ! – გაიცინა. – მნახველები ბატონ ავთანდილს ათას უბედურებაზე უყვებიან ხოლმე: ვინ გარდაიცვალა, ვინ დაიჭირეს, სად რა გაქურდეს... ჰოდა, ექიმმა უახლოესი ნათესავების გარდა ყველას შეშვება აგვიკრძალა. ახლა ბატონ ავთანდილს, პირიქით, სასიამოვნო ამბებზე უნდა ელაპარაკონ. ზოგიერთს ეს არ ესმის!

შერლოკასთვის პატარა, ხელით სატარებელი ტელევიზორი დაედგათ.

– რად გინდა! – გააპროტესტა ჩემთან შერლოკამ. – „მომამბეს“ არ მაყურებინებენ. მხოლოდ მუსიკალური და გასართობი პროგრამის დროს ჩამირთავენ!

– მოესწრები, შვილო, ყველაფერს! – მიესიყვარულა დედამისი და მე სკამი გადმომიდგა. – ბატონო გურამ, ამხელა კაცს ჭკუა რომ არ ჰქონდეს, შეიძლება?!

მხრები ავიჩეჩე და, თუმცა ეს საყვედური საოცრად თბილი ხმით ითქვა, მაინც სიტუაციის „გასანეიტრალებლად“ შევემზადე.

– ერთი ორჯერ ადგომა დააპირა!

– რა?!.. ეს როგორ შეიძლება?! – მართლაც შევწუხდი.

– რა მოხდა მერე?! – ბავშვივით ჩაიბურტყუნა შერლოკამ. – დიდი ამბავი: ორ ნაბიჯზეა ტუალეტი...

– რას ლაპარაკობთ, ბატონო ავთო! ძალით გინდათ მოიკლათ თავი?! თქვენი წამოფდომაც კი არ შეიძლება! – მკაცრად უთხრა შემოსწრებულმა მორიგე ექთანმა და შპრიცი მოამზადა.

– დედაშენის როგორ უნდა გერიდებოდეს, შვილო?! მაგრამ,

ცოლი რომ დროულად მოგეყვანა, იმისი ხომ არ მოგერიდებოდა? – სიყვარული და საყვედური ერთმანეთში აურია ქალბატონმა მარგომ.

– სამაგიეროდ, საავადმყოფოდან არ წავალთ უცოლოდ! – შევეცადე დედის ეს მცირედი საყვედურიც „შემემსუბუქებინა“. შერლოკას თვალი ჩაუფუკარი და მორიგე ექთანს მუშტრის თვალით შევხედე: – გასათხოვარი ლამაზი გოგოების მეტი რა არის აქ!

– ვინც ყველაზე მტკივნეულად გამიკეთებს ნემსს, მაგი უნდა გავიტაცო! – ამყვა შერლოკა.

მორიგე ექთანმა გადაიკისკისა და, სანამ გავიდოდა, თავი ისეთნაირად დაუქნია შერლოკას, თითქოს ამბობდა, მე შენ გიჩვენებ სეირსო.

იმ დღეს სახლში კმაყოფილი წავედი. შერლოკას აშკარად ემჩნეოდა, რომ მომჯობინდა. თავისუფლად ლაპარაკობდა, ხუმრობდა, ცოტა ხანს კიდევ დარჩიო, მთხოვდა, მაგრამ, არ გადავლალლო-მეთქი და საქმე მოვიმიზეზე. უბედურების მომასწავებელი არანაირი ნიშანი არ ჩანდა. ამიტომ მეორე დღით სახლიდან გვიან გამოვედი. გადანყვეტილი მქონდა, შერლოკა მხოლოდ ნაშუადღევს ან საღამოს, წრის მეცადინეობის შემდეგ, მომენახულებინა.

მოკონა, როგორც ყოველთვის, კულტურის სასახლის წინ დამხვდა: სკამზე იჯდა და მზეს ეფიცებოდა.

– ბატონო გურამ, გაიგეთ? ხატვა რომ იცის ის მილიციონერი მომკვდარა!

მოკონას ნათქვამში, ბუნებრივია, ნამდვილად შეიმჩნეოდა გულისტკივილი, მაგრამ იმ წუთას, რატომღაც მომეჩვენა, რომ ისეთნაირად მითხრა, თითქოს (როგორც ჩვეოდა) ახალი ფილმის ჩამოტანის შესახებ ეცნობებინოს.

ჩემდა უნებურად, მკვახედ გავეპასუხე:

– ხომ არ გააფრინე, ქალო?! წუხელ ვინახულე: შესანიშნავად იყო!

– ეეჰ!.. – ამოიოხრა მოკონამ. – პატიოსანი და მოკრძალებული კაცის ამბავი არ იცი? დედამისს ჩასძინებია... ერთი წუთით წამართვა ძილმა თვალიო! – იკლავს თურმე თავს... ეგ უბედურ დღეზე გაჩენილი კი ტუალეტში გასულა... ტუალეტიდან გამოსული იქვე, კორიდორში წაქცეულა...

მოკონას ბოლო სიტყვები სადღაც შორიდან მომესმა. ბუნდოვნად ჩამესმა იმწუთას სალაროდან გამოსული მოლარე ქალის ხმაც: „ცოლი რომ ყოლოდა, მაგ მართლაც უბედურს, ხომ არ მოერიდებოდა მისი და თავსაც არ დაილუპავდა და დედამისსაც არ წაუმწარებდა სიბერეს!.. გურამსაც ეგ ბედი ელის, თუ დროზე არ მიხედავს თავს!“

მოლარის ხუმრობის ხასიათზე ნამდვილად არ ვიყავი.

მოკონას შეცბუნებულ სახეზე მივხვდი, რომ ფერი არ მედო. ახლა არ მკითხოს, ცუდად ხომ არა ხარო-მეთქი, სწრაფად შევტრიალდი, კიბე ავირბინე და დირექტორის კაბინეტში უნებურად იმ სავარძელში ჩავეშვი, ი-ი-მ დღეს რომ ვიჯექი... მოპირდაპირე სავარძლის სიცარიელემ, პირდაპირ ჩემში გადმოინაცვლა და ზედ გულის კოვზთან დამაჯდა...

არ ვიცი, რამდენ ხანს ვიჯექი აქ. ერთი კია, ჩემი და შერლოკას პირველი შეხვედრიდან მოყოლებული ყოველი ეპიზოდი, ყოველი ნიუანსი გონებაში ათ-ათჯერ მაინც აღვიდგინე, გავანალიზე, ავწონ-დავწონე, მაგრამ ვერაფრით მივხვდი, რატომ გამიჩნდა შერლოკას ავადმყოფობის გაგონებისთანავე რაღაც-ნაირი, გაუგებარი დანაშაულის მაგვარი განცდა? ან რატომ დამეუფლა თვითკმაცოფილება, როცა გამომჯობინება შეეცყო? და ახლა ეგრე ძალუმად რატომ მქონდა სასტიკად ნაცემ-გალახული და დამარცხებული კაცის განწყობა?!..

ოთახიდან გასვლა არ მინდოდა. უფრო სწორად ახლა ვინმესთან შეხვედრა და საუბარი არ მსურდა. ვინატრე: ნეტავ, ისეთ ადგილას დამსვა, ერთი ორი დღე მართო ვიყო, კაცის ქაჭანება არ იყოს-მეთქი!

• • •

ავტობუსი უკვე სავსე იყო დაკრძალვაზე წამსვლელებით. ბევრს ფეხზე დგომა მოუწევდა... გადიდებული სურათიდან შერლოკა კეთილი თვალებით გვიმზერდა და ტკივილთან ერთად უცნაურ სითბოსაც ასხივებდა... და დანაშაულის მაგვარი განცდაც, ჯერ შერლოკას ავადმყოფობის, შემდეგ მისი გარდაცვალების გაგების პირველივე წუთებიდანვე ნერვებს რომ მიწნავდა, თითქოს გამქრალიყო... ჰოდა, ოდნავადაც არ გამკვირვებია, როცა ავტობუსის მძღოლმა ჯერ საათს დახედა, მერე ავტობუ-

სის წინა კარებში ავიდა, სალონში მსხდომნი შეათვალიერა, მერე კიდევ ამ სიგრძე ავტობუსი გადმოჭრა და მაიცდამაინც მე, სულ ბოლო სავარძელში მჯდომს, მომიახლოვდა, მარცხენა მარჯა წინ წამოსწია და ხმადაბლა მკითხა: „ხომ არ წავიდეთ?“

რაღაც ახალი დავიჭირე ჩემში. უფრო სწორად, თითქოს რაღაც ახალს ჩავწვდი: წარსულსა და აწმყოზე, აწმყოსა და წარსულზე, უფრო ზუსტად – აწმყო წარსულზე და წარსულ აწმყოზე ვფიქრობდი. ისე გამოდიოდა, თითქოს შერლოკა აქვე იყო, აქვე, ჩვენ შორის – ამ ავტობუსში, ამ სავადმყოფოს ეზოს მოღიავებულ და ოდნავ გვერდმოქცეულ კარებთან მდგარ ხალხშიც, აგერ ავტობუსის წინ შეჯგუფულ წამსვლელებშიც... შეიძლება მეთქვა: აი, ამ ქალაქშიც. ეს ცხადზე უცხადესი იყო ახლა, როცა ავტობუსი, ის-ის იყო, უნდა დაძრულიყო, როცა ამდენი ხალხი მოვიდა და როცა ფერადი, გადიდებული ფოტოდან შერლოკა – ო, რა ცოცხალი თვალებით – გვილიმოდა!

(თუმცა, ეს ღიმილი ამ წუთას, ამ ადგილიდან, ააამხელა ავტობუსის ამ უკანა სავარძლიდან არ ჩანდა – მას ახლა ფეხზე მდგარი მეონგარენი¹ ეფარებოდნენ).

ახლა მძლოლი ძრავას აამუშავებდა და მანქანა ადგილიდან დაიძვრებოდა...

• • •

ჰოდა, მძლოლმა აამუშავა ძრავა... ქალებს დაეკავებინათ ადგილები, ხოლო მამაკაცები, რომელნიც წინდანინ იყვნენ შეგუებულნი ფეხზე დგომას და საავადმყოფოს ჭიშკართან ძეწნის თუ ავტობუსის ჩრდილში სიგარეტის წევით გაჰყავდათ დრო, სალონში შემოლაგდნენ.

• • •

ჰოდა, ის იყო, მძლოლს პირველიდან მეორეში უნდა გადაერთო, ალბათ, სიჩქარე, რომ ავტობუსის უკან ავტომანქანების ერთობლივი მარში გაისმა. მართალი რომ ვთქვა, ამ უცნაურმა დამთხვევამ უფრო გამაოცა, ვიდრე იმან, რაც ერთი-ორი წამის შემდეგ გავიგე. რამდენიმე მსუბუქმა ავტომანქანამ საყვირების გამაყრუებელი კაკაფონიითა და მეტისმეტად გადამეტებული

---

1 მეონგარები (მეგრ.) - დაკრძალვაზე წამსვლელნი

სიჩქარით გვერდი აუარა ავტობუსს და, რომ იტყვიან, თვალის დახამხამებაში მოსახვევს მიღმა მიიმალა.

– ვაა?!.. მუსიკალური სკოლის დირექტორის მოადგილე მარინა ქადარია გადაიყვანეს ახლა! – თქვა ვილაცამ. – რა ვერ გაიგე კაცო?! გათხოვდა!

გაოცებას გაოცება დაემატა: ეს ნათქვამი არავის უარუყვია! ცხოვრება, რა თქმა უნდა, სავსეა მოულოდნელობებით და ამჯერადაც რალაცნაირი ტრაგიკულ-კომიკური სიტუაცია შეიქმნა: ისე გამოდინდა, თ-ი-ი-თქოს მეგობრის დაკრძალვაზე მიმავალნი საზეიმო მარშით დავიძარით! და კიდევ... მარინა ქადარიას და მე ამ საზეიმო მარშამდე თ-ი-ი-თქოს ერთმანეთი გვიყვარდა!

რალაც გაუცნობიერებელმა ტალღამ ზედ გულის კოვზთან გადამიარა და საფეთქლებს შორის – ხან, როგორც მეჩვენებოდა, რთულზე რთული, ხან კიდევ, როგორც ვფიქრობდი, უმარტივესი – კითხვა დამიტოვა: შერლოკას სიკვდილი და მარინას გათხოვება რა საოცრად ჰგავდა ერთმანეთს?! რა იდენტური რამ იყო?!..

• • •

შცბაღ თვალწინ ჩემი და მარინას ბოლო შეხვედრა დამიდგა. ეს იყო სწორედ შერლოკას გარდაცვალების დღეს. როცა კულტურის სასახლიდან გამოვედი, მარინა შესასვლელთან ბაქანზე იდგა. იქვე იყვნენ სამუსიკო სასწავლებლის მოსწავლეები და, რამდენადაც ყველანი სამაისო სალამოსთვის ვემზადებოდით, ვიფიქრე, ბავშვები სარეპეტიციოდ აქ დაუბარებია-მეთქი. შერლოკას გარდაცვალების გამო გული გასკდომაზე მქონდა და ახლა არავისთან საუბრის ხასიათზე არ ვიყავი, მაგრამ, რა თქმა უნდა, მარინა გამონაკლისი იყო: ძალიან ახლობელი ადამიანის თანაგრძნობა ჩემთვის ახლა ერთგვარი შვებაც იქნებოდა. სამწუხაროდ, მომეჩვენა, რომ მეცადინეობაში ხელს შეეუშლიდი, ამიტომ თითქმის არ შევჩერებულვარ ისე, მექანიკურად ვკითხე, „როგორ ხარ-მეთქი?“

მხოლოდ მაშინ, როცა ავტობუსში ვილაცამ თქვა, მარინა ქადარია გათხოვდაო, მივხვდი, რომ იმ დღეს მარინას კულტურის სასახლეში არავითარი მეცადინეობა არ ჰქონდა დანიშნული, ის ჩემთან შესახვედრად მოვიდა! მაგრამ რატომ არ მითხრა არა-

ფერი?! ამას ერთადერთი ახსნა მოვუძებნე: შესაძლოა, მწუხარებისაგან გაქვავებული ჩემი სიფათი თავისებურად ახსნა, რითაც ქალური თავმოყვარეობა შეეღაზა და, უბრალოდ, გამებუტა.

– ასეა, – დაასკვნა ვილაცამ. – ზოგი ტირის, ზოგს ბედნიერების დღე უდგას!

ამ ნათქვამმა ისე გაცვეთილად და ბანალურად გაიჟღერა, გული აგერეოდა კაცს. მაგრამ, როგორც გამოირკვა, მხოლოდ მე მომეჩვენა ასე. მთელი ავტობუსი კი, პირიქით, ამ თემაზე გადაერთო: ვინ იყო ის ბედნიერი, ვისაც ამისთანა გოგო მიჰყვებოდა? როდის და სად გაიცნეს ერთმანეთი? სადაური იყო სიძე? სად მუშაობდნენ მისი მშობლები, როგორი შეძლება ჰქონდათ? სად აპირებდნენ ახალდაქორწინებულები ცხოვრებას? ასე შემდეგ და ა-ა-ასე შე-ე-მდეგ!..

თუმცა, არა: მთელი ავტობუსიო, რომ ვთქვა, მთლად ასე არ ყოფილა საქმე. ჩემ წინა სავარძელში მსხდომნი ისე მწარედ არჩევდნენ ევროპის თასების ნახევარფინალების შედეგებს, თითქოს დისციპლინარული კომისიის წევრები იყვნენ. ავტობუსის უკანა კართან მდგომნი კი რომელიღაც ქეიფის გამო კამათობდნენ: მოიპარა თუ ბოლომდე დალია თამადამ ყველა ჭიქა...

და საერთოდ, ავტობუსში ისეთი ღრიანცელი იდგა, გამიკვირდა, რატომ აქამდე ვერ შევამჩნიე-მეთქი?! არადა, შერლოკას დაკრძალვაზე მივდიოდით! შერლოკა ჩემი მეგობარი იყო. ცოტა არ იყოს, უცნაური მეგობარი. რალაცნაირი ბავშვური უშუალოებითა და თითქმის პედანტური აკურატულობით. ერთხელ იყო, შევადარე ჭაობიდან გამოსულ კაცს, რომელსაც წვეთი წუმპისა არ ეცხო ფეხსაცმელზე და, სწორედ, ამის გამო აღვიძრავდა ათასგვარ ეჭვს. ახლა შერლოკა აღარ იყო და, ცხადია, არც ეჭვები არსებობდა. შერლოკა მოკვდა (სამწუხაროდ – უაზროდ) და მოკვდნენ მასთან დაკავშირებული უაზრო ეჭვებიც. თუმცა, ეს ყველაფერი სულ ერთი იყო ამ ღრიანცელად ქცეული ავტობუსისათვის, რომელსაც სუ-უ-ულ ცო-ო-ტა ხნის წინ ისეთი მაჟორული მარშით აუარეს გვერდი, თითქოს ჩვენც მათი ამქრის წევრები ვყოფილვიყავით, და ამჯერად, უბრალოდ, წინ გაესწროთ.

„მანც უნდა შემოეთვალა რამე!“ – გავიფიქრე და სწრაფად, თითქოს ვილაცის მიერ მოქნეული მუშტი ავიცდინე (ვილაცის, რომელიც ორეულივით მედგა აქვე, ცხვირწინ და მთელი ძალით

მანვებოდა მკერდზე), გულში ვთქვი „ღმერთო, ბედნიერად ამ-
ყოფე!“

ავტობუსში ღრინანცელისაგან ყურთასმენა არ იყო...

„კი მაგრამ, რა მოხდა ისეთი, რომ არაფერი მითხრა?!“

• • •

მე და მარინა ერთმანეთს საახალწლო საღამოზე გამოვუტყე-
დით. ეს იმ დროს იყო, როცა საქართველოში თითქმის ყველა-
ნი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის ეიფორი-
აში ვიმყოფებოდით: ზოგი – სიხარულის, ზოგიც – შიშის. ჩვენ
ერთმანეთი გავიცანით ქალაქის გამგეობის სხდომაზე, სადაც,
როგორც ჩვენ-ჩვენი დანესებულებების ხელმძღვანელებს, ოფი-
ციალურად გვინვევდნენ. მარინა მუსიკალური სასწავლებლის
სასწავლო ნაწილის გამგე იყო. ტყუილი იქნება, რომ ვთქვა, და-
ნახვისთანავე შემეყვარდა-მეთქი, მაგრამ ყურადღება ნამდვი-
ლად მიიპყრო ტრადიციული ქართული იერიითა და უკან კოხტად
გადაჭიმულ-გადავარცხნილი თმით, რაც ქალურ კლდემამოსი-
ლებას ანიჭებდა და პრინციპულის იერს აძლევდა. ეს შეხედუ-
ლება კიდევ უფრო გამიმტკიცდა პირველსავე სხდომაზე, როცა
ჯიუტად შეეკამათა გამგებლის მოადგილეს. ჩემს წინ იყო ნამდ-
ვილი (რა თქმა უნდა, ჩემი აზრით), მკაცრი და ჭკვიანი სასწავ-
ლო ნაწილის გამგე. ქალაქს ათასი პრობლემა აქვს და ხშირად
ათასივე პრობლემის გადაწყვეტის იმდენივე გზა „არსებობდა“,
რამდენი კაციც ამა თუ იმ სხდომას ან თათბირს ესწრებოდა
ხოლმე. მარინას აზრები ხშირად ემთხვეოდა ჩემსას და ეს ცოტა
უჩვეულო იყო, რადგან იშვიათად თუ მოხდებოდა, რომ ვისიმე
გამოსვლა და ლაპარაკი მომწონებოდა. ფორმალისში და ყალბი
პათეტიკა მოურჩენელი სენივით ჯერ კიდევ მოგვყვებოდა წარ-
სულიდან. პათეტიკა მარინას გამოსვლებსაც არ აკლდა, მაგრამ
გულწრფელობის ფონზე ერთგვარად უხდებოდა კიდევ – სა-
კითხს ისეთი კუთხით ამწვავებდა, რომ მოწინააღმდეგეს პირდა-
პირ ნოკაუტში აგდებდა. ქალაქის საკრებულოს თუ გამგეობის
სხდომებზე განსახილველ საკითხებზე ჩვენი აზრებისა და შეხე-
დულებების ასეთი დამთხვევის გამო ზოგჯერ, როცა სიტყვით
გამოვდიოდი და ვინმეს მხარდაჭერა დამჭირდებოდა, უნებურად
მარინას მივაჩერდებოდი ხოლმე. მაგრამ, ჩემდა გასაოცრად, მა-

რინას არასოდეს ერთი რეპლიკითაც კი არ გამოუხატავს ჩემი მხარდაჭერა, თუ, რა თქმა უნდა, იმას არ მივიღებთ მხედველობაში, რომ ზოგჯერ, ამას რა კამათი სჭირდებაო, – თავისთვის ჩაილაპარაკებდა, პირს მოკუმავდა და გვერდზე მიბრუნდებოდა. და ეს მაშინ, როცა მარინა სხვას, თუ კი ვინმეს ეთანხმებოდა და მხარს უჭერდა, ისე აქტიურად და პრინციპულად ამოუდგებოდა გვერდში, რომ, ფაქტობრივად, თავად გაიტანდა საკითხს ბოლომდე. ჩემ მიმართ ასეთი დამოკიდებულება არა მარტო მაცლებდა, ერთგვარად მალიზიანებდა კიდევც.

მისი ამგავარი საქციელის მიზეზს საახალწლო საღამოზე მივხვდი. მე, ცხადია, ჩემს თანამშრომლებთან ერთად ვიჯექი მაგიდასთან, მარინა და სამუსიკო სკოლის მასწავლებლები ჩვენგან ოდნავ მოშორებით ისხდნენ. როგორც შემდგომ გამოირკვა, ეს იყო თურმე ბოლო საზეიმო საღამო სამარცხვინო სამოქალაქო ომების წინ. საკმაოდ მხიარული განწყობა სუფევდა. სამუსიკო და საშუალო სკოლების მიერ სპეციალურად მომზადებულ ნომრებს შორის დარბაზი ხმაურობდა. სხვადასხვა მაგიდებთან მსხდომნი ჭიქის აწვევითა და გადაძახილ-გადმოძახილით ულოცავდნენ ერთმანეთს დამდეგ ახალ წელს.

მარინას ერთხელაც არ გამოუხედავს ჩვენი სუფრისკენ.

გვერდზე გადავიხარე და ჩვენს ერთ-ერთ თანამშრომელს ნინო არნანას, სხვათაშორის, თან ხუმრობანარევი ხმით ვკითხე: „ნინო, თუ იცი, ეს შენი მეგობარი მარინა ხომ არ გვემდურის?“

– იცი რა, გურამ, – ისეთი თანაგრძნობის კილოთი მითხრა ნინომ, რომ გამელიმა. – ერთ რამეს გეტყვი, ოღონდ არ გენყინოს. ხომ იცი, როგორც საკუთარ ძმას, ისე გცემ პატივს... ნუ იცინი! გახსოვს, ასეთ საღამოებზე სიმბოლურ ნეფე-დედოფალს რომ ირჩევდნენ?.. ამ საღამოს, თუ კი ასეთი რამ აქვთ დაგეგმილი, მე უყოყმანოდ შენ და მარინას ავირჩევდით!

გაოცებით შევხედე.

– გურამ, ძმას გეფიცებით!.. – „თქვენობაზე“ გადავიდა ნინო და განითლდა. – გულწრფელად გეუბნებით ამას... დაფიქრდით ამაზე!

მარინას დავაკვირდი.

– იცი, ნინო? – მარინასთვის თვალი არ მომიშორებია, ისე ვთქვი: – შენს რჩევას დაფიქრება არ სჭირდება! შენ ძალიან, ძა

-ა-ლ-ი-ა-ნ ჭკვიანი გოგო ხარ! ძალიანაც მიყვარხარ და სწორედ ამიტომ ძალითაც გაგათხოვე. კაცმა რომ თქვას, ისედაც გეკუთვნის სამაგიერო გადამიხადო!

- გურამ ყოველთვის ნუ ხუმრობ!

- თუ ვხუმრობ, ნახავ ახლავე!

წუთის წინ სალამოს წამყვანმა „საცეკვაო შესვენება“ გამოაცხადა. სწრაფად ავდექი, სამუსიკო სკოლის პედაგოგების მაგიდასთან მივედი და მარინა ქადარიას ხელი გავუწოდე:

- გთხოვთ!

- მე?! – მეტისმეტად ხაზგასმულად გაიოცა მარინამ და გულზე ხელი დაიდო. აშკარად დაეტყო, რომ აღელდა.

აღელვება მეც გადმომედო და, ეს რომ დამეფარა, თავის დაკვრით ღიმილით ვუთხარი:

- დიახ, სწორედ რომ, თქვენ!

თვითონაც შეეცადა, განცდა დაემალა და ხაზგასმული სიტამამით მიპასუხა:

- კი, ბატონო! – ეს პასუხი ასეც შეიძლებოდა გაგეგო: „თუ სხვა გზა არ არის?..“

მიუხედავად იმისა, რომ, საერთოდ, ორივენი კარგად ვცეკვავდით, ამჯერად – ისეთი მარტივი ცეკვა, „ნელი ტანგო“ რომაა, არ გამოგვივიდა. მუსიკას თითქოს სხვებისთვის უკრავდნენ. რამდენჯერმე რიტმიდან ამოვვარდით.

- ეგ იმიტომ, რომ ძალიან ვლეღავ! – ვთქვი მე.

მარინამ შემომხედა და მიმიკით გაოცება გამოხატა. ზღვასავით უძირო სველ თვალეში მასაც საოცარი ლეღვა ჩაბუდებოდა. ზღვა ნაპირებიდან გადმოდიოდა და პირველივე მოქცევაზე მინას მომწყვითა... რიტმიდან ისევ ამოვვარდი.

- ჩემ სიცოცხლეში ასე არასოდეს ავლევებულვარ!... რადგან ისეთი რამ უნდა გითხრა, რასაც, შეიძლება, გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდეს ჩემი შემდგომი სიცოცხლისთვის!.. შესაძლოა, შენი შემდგომი სიცოცხლისთვისაც!

მლეღვარე, უძირო ზღვა ისევ გადმოვიდა ნაპირებიდან. აზვირთებული ტალღა პირდაპირ სახეზე და მკერდზე შემომასკდა!.. თითქოს ნავბარბაცდი: „რიტმი!“

- ოღონდ, ეგ არის... სიტყვები ვერ მომიძებნია!... ყველა სიტყვა რალაც ბანალური და გაცვეთილი გამოდის... არადა,

ისეთნაირად მინდოდა მეტქვა, როგორც არასდროს არავის არავისთვის უთქვამს!

– მაშინ არაფერი თქვა!

კინალამ წამომცდა, რატომ-მეთქი, მაგრამ იმწამსვე ზღვის ტალღამ მზის სხივი აირეკლა და თვალი მომჭრა.

– სიტყვები ყოველთვის არ არის მთავარი!.. გარდა ამისა, ვიცი, რაც უნდა მითხრა... – თქვა მარინამ და ზღვის შხეფი პირდაპირ სახეზე შემომასხურა.

„ოო?!..“

სანამ რიტმს ავუნწყვე ფეხი, ალბათ, რამდენიმე წამმა გაიარა. ღრმად ჩავისუნთქე, ამოვისუნთქე და ვთქვი:

– შენ კი იცი, მე რა უნდა მეტქვა, მაგრამ... მაგრამ, იმედი მაქვს, არ ისარგებლებ ამ უპირატესობით: სამწუხაროდ, მე რომ არ ვიცი, შენ რას მიპასუხებდი?..

უეცრად ზღვა მიყურდა. მე კი არა, მუსიკაც შეჩერდა, მგონი, წამით და, რა თქმა უნდა, სწორედ ამიტომ იყო, რომ ისევ ამერია ფეხი. მერე ისევ ყალყზე შემდგარი ტალღებიდან ამოცვენილმა მარგალიტებმა აირეკლეს მზის სხივი და აბობოქრებულ წყლის ხმაურში მომესმა:

– შენ ის კაცი არ ხარ, ისეთი რამ გეკითხა, რომლის პასუხშიც წინდანინ დარწმუნებული არ იქნებოდი!

რა თბილი და სასურველია აგვისტოს ზღვა, არა?! მაგრამ იგივეს განცდა თუ შეიძლებოდა შუა ზამთარში, არ მეგონა. უცბად საოცარმა, თითქმის დაუოკებელმა სურვილმა მომიარა, სცენაზე ავსულვიყავი, მიკროფონი ამელო და ჩემი და მარინას ამბავი საქვეყნოდ გამომეცხადებინა. ესეც თავისებური, ორიგინალური რამ იქნებოდა. და ვიზამდი კიდეც, რომ სამუსიკო სკოლის მოსწავლეებს არ შევეჩერებინე: ისინი, როგორც სამუსიკო ნომრების ძირითადი წამყვანები, დარბაზში ბლომად იყვნენ. ვიფიქრე, თუკი მარინასა და ჩემს ამბავს გამოვაცხადებდი, ამით მარინას ამ ბავშვების, მისი აღსაზრდელების, წინაშე უხერხულ დღეში ჩავაგდებდი. მერე, როცა ამ ამბავს ვაანალიზებდი, ვფიქრობდი: ასეთი აზრი, ალბათ, ჩემში ღრმად ჩამჯდარი ძველი სტერეოტიპის გამო დამებადა. ბავშვობაში მასწავლებლის პიროვნებას ისე არ ვღებულობდი, როგორც ჩვეულებრივ ადამიანს. ჩემი გონება მას რაღაც განსაკუთრებული შარავანდედით მოსავდა. ჩვეუ-

ლებრივი ყოფა-ცხოვრებითი მოვლენები მასწავლებლის დ-ი-ა-დ ცნებასთან შეუთავსებელი იყო.

უპირველეს ყოვლისა, მგონი, სწორედ ეს სტერეოტიპი გადამეღობა წინ იმ დღესაც, როცა კულტურის სასახლის შესასვლელთან მდგარი მარინა დავინახე: იქვე ახლოს მოსწავლეები იდგნენ. სწორედ ამ ბავშვების გამო არ მივედი ახლოს და არ დაველაპარაკე ჩვენი ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ, შესაძლოა ბავშვებმა უკვე იცოდნენ. ამიტომ შევხვდი, არა როგორც საყვარელ და ძვირფას ქალს, არამედ როგორც „პატივცემულ“ მასწავლებელს. „პატ-მასნს!“

• • •

შპრ ვიტყვი, თითქოს ცხოვრების ერთ-ერთ მიზნად ქალთა გულების მონადირება მიმაჩნდა. ამისთვის მე, კაცმა რომ თქვას, არც შესაფერისი ტალანტი მქონდა: არც გიტარაზე ვუკრავდი, არც მაიციდამაინც კარგი მოსაუბრე ვიყავი, ანეკდოტებიც მოსმენისთანავე მავიწყდებოდა. მაგრამ, ჩემდა გასაკვირად, ჩემი, შეიძლება ითქვას, პირქუში ხასიათი, იშვიათი გამონაკლისის გარდა, რატომღაც ქალებს იზიდავდა. ეს გაკვირვება დროთა განმავლობაში ერთგვარ თვითრწმენასა და ირონიაში გადამეზარდა. როგორც ჩანს, სწორედ ამიტომ იყო, ალბათ, რომ, როცა მარინა ქაღარისა გამოვუტყდი, მე ის მყის ყველა ნაცნობ-უცნობი ქალისგან გამოვყავი და ცალკე ოლიმპზე დავაყენე. შესაძლოა, ასეთ გამორჩეულობას და განსაკუთრებულობას თავისი საქმიანობით, განათლებით, ხასიათით, სილამაზით (ერთად აღებული) მართლაც იმსახურებდა, მაგრამ, როგორც გამოირკვა, ერთი უკიდურესობიდან მეორეში გადავვარდი. ჩემდა სამწუხაროდ, მიუხედავად ყველაფრისა და ყველაფრისა, რითაც პატივს ვცემდი, ჩემს შეგნებაში ერთი ნუთითაც არ დამიშვია, რომ, პირველ რიგში, ისიც ბუნების ჩვეულებრივი შვილი, ჩვეულებრივი ქალი შეიძლება ყოფილიყო. მის შესახებ ამგვარი აზრი, როგორც ჩანს, გონებაში ურყევად მქონდა გამჯდარი და, რა თქმა უნდა, ამის გამო იყო, რომ, როცა ერთხელ შენუხებულმა ნინომ დამირეკა: გაიგე, მარინა მოუტაციათო, – ინსტინქტურად დაუფლებულმა შეშფოთებამ იმწამსვე გამიარა და ნინოს მშვიდად ვუთხარი: „დამშვიდდი, მარინას მოტაცება შეუძლებელია. უბრა-

ლოდ, ვილაცას თავი გაუმასხარავებია-მეთქი!”

მართლაც, ერთი საათი არ იყო გასული, მარინა უკან მოიყვანეს. ძმები და ბიძაშვილები ქალაქიდან სულ რაღაც ოთხ თუ ხუთ კილომეტრზე წამოწვივიან და ასეთი სურათი უხილავთ: მანქანა, რომლითაც გაიტაცეს, გზის პირას, წინა მარჯვენა ბორბლით არხში იდგა, წონასწორობიდან გამოსული მარინა საიდანღაც ხელში მოხვედრილ ქვას მანქანას უხათქუნებდა და პირში ჩალაგამოვლებულ „საქმროს“ „სულელისა“ და „კრეტინის“ ეპითეტებით ამკობდა. ფერნასული მძლოლი კი მარინასთვის ხელის ხლებას ვერ ბედავდა და უშედეგოდ ცდილობდა, ტანით აფარებოდა მანქანას, თან იხვეწებოდა: „ამ მართლაც სულელის გულისათვის მანქანას ნუ მიმტვრევ! მე არაფერ შუაში ვარ: ერთმანეთი გვიყვარსო, თქვა ამ უტვინომ! მამის საფლავს ვფიცავ, დაბრძანდით და ხუთ ნუთში შენი სახლის წინ დაგსვამო!“

ჩვეულებრივი ლოგიკის ძალით, ამ შემთხვევას უნდა „გამოვეფხიზლებინე“. მითუმეტეს, როცა „ჩვეულებრივ ლოგიკაში“, ჩემი ღრმა რწმენით, ქალის მოტაცების ეს საიდანღაც გადმოღებული სამარცხვინო წეს-ჩვეულება არა და არ ჯდება. რა დიდი ჭკუა უნდა სჭირდებოდეს იმას, რომ ამაში არა მარტო ქალის, არამედ პირადად შენი, გამტაცებლის, ღირსების შელახვა დაინახო?!..

და რამდენადაც, მე ჩემსა და მარინას ურთიერთობას არა „ჩვეულებრივი“, არამედ „განსაკუთრებული“ ლოგიკის ძალით ვაფასებდი, ამ შემთხვევის შემდეგაც კი ერთი წამით არ მიფიქრია იმაზე, რომ იყვნენ ისეთებიც, ვინც მარინას როგორც ქალს, ჩვეულებრივ ქალს, ისე უყურებდნენ!

პირიქით: ამ შემთხვევამ კიდევ უფრო გამიმტკიცა აზრი, რომ მარინა მართლაც ა-რ-ა-ჩ-ვ-ე-უ-ლ-ე-ბ-რ-ი-ვ-ი ქალი და, რაც მთავარია, როგორც ჩანდა, ჩვენ ერთმანეთისთვის ვიყავით გაჩენილნი! ამ ამბავს იმ დროს სხვანაირად, მგონი, მართლაც ვერ ახსნიდი...

• • •

უცხად ავტობუსის თვალი მოზრდილ ორმოში ჩავარდა. თავი ვერ შევიკავე და წინა სავარძელს საკმაოდ უხერხულად მივეხეთქე. მანქანას საკმაოდ შელანძლული ასფალტიდან გადაეხვია

და ოდესღაც მოხრეპილ გზაზე წუმბეებს ნელ-ნელა მიაპობდა.

ახმაურებულ-აყაყანებულ სალონში ვილაცეების შეკავებული სიცილი გაისმა.

– რა არის, კაცო? – უკმაყოფილო ხმით იკითხა სპორტკლუბის ფეხბურთელთა გუნდის მწვრთნელმა პაატა კედიამ, რომელიც ისევ წინა კვირის ევროპის ჩემპიონატის მატჩებს არჩევდა ავტობუსის უკანა კართან შეჯგუფულ სპორტის გულშემატკივრებს შორის. – ავთანდილ ქვარცხავას ქორწილში მივდივართ ახლა ჩვენ?!

სიცილ-ხარხარი შეწყდა და რამდენიმე წამით სიჩუმე ჩამოვარდა.

– ეჰ, ცხოვრება მაინც თავისი გზით წავა. ვერაფერს იზამ! – როგორც ჩანს, ერთგვარი უხერხულობის გასაფანტავად თქვა სავაადმყოფოს ლაბორანტიმა ქალბატონმა შურა ეფსაიამ. – თავის მოკვლა რომ რამეს შევლოდეს, უბედური დედამისი ახლა ერთი კვირის მკვდარი იქნებოდა!

ამ დროს ავტობუსის თვალი ისევ ჩავარდა მოზრდილ ორმოში.

– კაცო, შენ კარტოფილი მიგაქვს თუ ხალხი მიგყავს?! - იყვირა მასწავლებელმა დათო შონიამ.

– გზაა, ეს ოხერი, ასეთი!.. მეხალისება მანქანის ჩამტვრევა ამ ორმოში?! – ყვირილითვე გამოეპასუხა თავადვე ნერვებმოშლილი მძღოლი. – ისე კი, ზოგიერთი თქვენთაგანის ტარებას, კარტოფილის კი არა, ქვის ზიდვა სჯობს!

ავტობუსის სალონი ისევ ახმაურდა.

ღიმილი მეც ვერ შევიკავე.

და უცბად, საოცარი სევდით გაჯერებული უხერხულობის განცდა მწარე ტკივილივით შევიგრძენი (სწორედ ასე ვფიქრობდი მერე ამ ამბავზე). ლამის ვიფიქრე, რაღაც ძარღვი ჩამწყდა, გული ამოტივტივდა და ყელში გამეჩხირა-მეთქი. არადა, იმასაც ვხვდებოდი, რომ ეს განცდა არც ამ ავტობუსში გამეფებულ სიტუაციისთვის თ-ი-ი-თქოსდა შეუფერებელ განწყობილებასთან, არც წინა სავარძლებში მსხდომთა შეკავებულ სიცილთან, არც ფიზკულტურის მასწავლებლის წამოძახილთან, არც მძღოლის შეპასუხებასთან და, რაც მთავარია, არც ჩემს უნებლიე ღიმილთან იყო დაკავშირებული. ამის გაცნობიერებასთან ერთად

მყის ისიც შევიგრძენი, რომ შერლოკას (თუმცა, უფრო გასაგები იქნება, ვთქვა: სურათიდან მომლიმარ შერლოკას) თვალს ვერ ვუსწორებდი. არადა, რალაცნაირი, აბსურდული რამ იყო: ამ ბოლო სავარძლიდან, სადაც ვიჯექი, შერლოკას სურათი არ ჩანდა, ფეხზე მდგომნი ეფარებოდნენ. რატომ მქონდა, აბა, ასეთი განცდა? რატომღა ვგრძნობდი ამას ასე ცხადად?!

მართლაც, რალაცნაირი, აბსურდული განცდა იყო. და ვილაციის მიერ ცოტა ხნის წინათ ამ ავტობუსშივე ნათქვამისა არ იყოს, განა აბსურდული არ იყო ეს ცხოვრებაც? აბსურდული იყო ისიც, რომ მუდამ რალაცით შეწუხებული და აფორიაქებული შერლოკა ახლა გულხელდაკრეფილი ინვა ლოყებჩამოხოკილი დედამისის წინ; აბსურდული იყო ჩემი მეგობრის დაკრძალვაზე მიმავალი ავტობუსის ჩემი უ-უ-კ-ვ-ე ყოფილი საცოლის მაყრიონის მანქანების მიერ საქორწილო მარშითა და სირენებით გამოცილება; აბსურდული იყო ამ ავტობუსის სალონში სულ ცოტა ხნის წინ არსებული სიტუაცია...

„სულ ცოტა ხნის წინ“ – ვთქვი იმიტომ, რომ უცბად ავტობუსში სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. ძრავამაც ერთი ჩაისივილა, გაიჯღრიალა და გაჩერდა. ჩვენ შერლოკას სახლიდან ოდნავ მოშორებით ვიდექით! ვილაცამ ვილაციის საპასუხოდ თქვა:

– ღმერთო ჩემო, ასეთი შვილი რომ წინ უსვენია, ის ქალი კიდევ კარგადაა!

ეს ისე მოულოდნელი და შეუსაბამო იყო ავტობუსის წამის წინ ათას ხმაზე და ათას რამეზე მოყაყანე სალონისათვის, როგორც დაახლოებით ერთი საათის წინ ამავე ავტობუსის მელდელსონის მარშით გამოცილება.

და ის უხერხულობის განცდა, თითქოს, შერლოკას თვალს ვერ ვუსწორებ-მეთქი, რომ გავიფიქრე, კიდევ უფრო გამიძლიერდა...

ავტობუსში მსხდომნი ძირს ჩამოვიდნენ და ორ მწკრივად ერთმანეთის მიყოლებით განლაგდნენ: ჯერ ქალები, მერე მამაკაცები ასაკის მიხედვით (ეს წესი, რამდენადაც მინახავს, იშვითად ირღვევა, ისიც იმ შემთხვევაში, თუ ჯგუფს გარდაცვლილის ახლო ნათესავი ან ვინმე განსაკუთრებით საპატივცემულო პირი შეუერთდება).

ამჯერად ჩემი ყურადღება ერთმანეთის მიყოლებით მდგომ-

თა საოცრად სერიოზულმა და დამნუხრებულმა სახეებმა მიიპყრო. თითქოს ის ადამიანები არ ყოფილიყვნენ, სულ რაღაც ხუთი წუთის წინ ავტობუსი სიცილ-ლრიანცელით რომ ჰქონდათ აკლებული და, რეალური სიტუაცია რომ არ გცოდნოდა, შეგეძლო გეფიქრა, ექსკურსიაზე ან ქორნილში მიემგზავრებიანო.

უკვე დაძრული მწკრივის ბოლოში, ჩვეულებისამებრ, დავაპირე დადგომა, რომ რამდენიმე კაცმა ერთდროულად – აქეთ მობრძანდითო – და რიგის დასაწყისისკენ მიმითითეს. ვილაცამ ხელიც კი ჩამავლო და წინისკენ მსუბუქად მიბიძგა. ვილაცამ უკან გადაინაცვლა და ჯგუფში ყველაზე უხუცესის – რენტგენის კაბინეტის გამგის, ბატონ ნაპოლეონ სართანიას გვერდით აღმოვჩნდი. არადა, არც ასაკით და არც, მითუმეტეს, ნათესაური კავშირით რიგის თავში დგომა არ მეკუთვნოდა... ახლაც (ახლა – მით უფრო!) ამ ცხადზე უცხადესი განცდის გააზრებას, გამოკვეთას, ჩამოყალიბებას ვერ ვახერხებდი. თუმცა მერე გულის სიღრმეში მაინც გამიელვებდა ხოლმე ეჭვი: იქნებ, არც ვცდილობდი?! არ ვცდილობდი, საკუთარ განცდებს ჩავღრმავებოდი?! უფრო მეტიც, შეიძლება ამას ისე გავუზრბოდი, როგორც საკუთარ ჩრდილს შეიძლება გაექცეს კაცი! მაშინ ამ ეჭვისგან თავდასაცავად ალიბი მქონდა: სულ რამდენიმე წუთში ჩემს მოულოდნელად გარდაცვლილ მეგობარს სამუდამოდ უნდა გამოვთხოვებოდი...

• • •

დაკრძალვიან მობრუნებული კულტურის სასახლის დირექტორის კაბინეტში ავდივარ.

კიდევ კარგი, 26 მაისის ზეიმისათვის ემზარ თავდიშვილი ბავშვებს ამზადებს და კულტურის სასახლის კარი ღიაა. ახლა სახლში ვერ წავალ... ასეთ დროს ჩემი ყველაზე საიმედო თავშესაფარი განმარტოებაა...

თავი მიბრუნის, მაგრამ სიმთვრალისგან არა. დაკრძალვაზე, თუ არ ჩავთვლით ერთ პატარა ჭიქას, რომელიც წავუქციე სანყალ შერლოკას, წვეთი არ დამიღვევია. ის ჭიქაც, სანამ დავლევდი, კინალამ სახეზე შევალენე ერთ მოზვერივით კაცს, რომელიც სპეციალურად დაგვისვეს სუფრაზე („პატივი რომ ეცა ჩვენთვის“, – როგორც ბრძანა შერლოკას ერთმა ხანდაზმულმა ნათესავმა). იმ მოზვერმა აიჩემა: ეგ ჭიქა დადგი და შერლო-

კას ხსოვნისა ამ თასით შესვით. თითქოს შერლოკას დაბადების დღეზე ვყოფილვიყავით! იმ თასში ერთი ლიტრა ღვინო მაინც ჩადიოდა. ბოლმამ კინალამ ტვინში ამასხა. არც ის თასი დამიღვია და არც ის ჭიქა შემიღვინავს იმ სულელისათვის (თუმცა, ის რა შუაში იყო? „ტრადიციას ხომ არ უღალატებდა“?!), მაგრამ, ჩემდა ჭირად, ბოლმას ვერა და ვერ მოვერიე.

როცა ვილაც ჭირისუფალთაგანი „ჩვენდა საპატივცემლოდ“ მოგვიახლოვდა, მოზვერის წინ დადგმული თასი აიღო, გააპიპინა და თქვა: „ეს თასი ავთოს ქორწილში უნდა აგვენია და, ასეთ ვითარებაში კი გვინწევს დაღევაო“, – მოულოდნელად ზურგის ისეთი ტკივილი ვიგრძენი, რომ ყრუდ დავიკვნესე („ზურგის ტვინის ჩაქცევა მივიღე, ნალდად!“).

უცერემონიოდ ავდექი და ეზოში გავედი. როგორც ჩანს, წონასწორობიდან უკვე საბოლოოდ ვიყავი გამოსული და, თითქმის, ყველაფერი ნერვებს მიშლიდა. ხოლო, როდესაც მეპანაშვიდეებმა დოლ-გარმონით საცეკვაო მუსიკა დასცხეს, ზედ უცნაური ლექსი დაამღერეს და ამ ლექსზე მთელი ეზო ცრემლად დაიღვარა, აშკარად ვიგრძენი, რომ მეტს ველარ ავიტანდი. ეზოდან გამოვედი, შემხვედრ მანქანას უკან გამოვყევი. მართალი რომ ვთქვა, ერთგვარი შვებაც კი ვიგრძენი: არ მინდოდა, სახლიდან შერლოკას გამოსვენება და დასაფლავება მენახა...

ძარცვა-გლეჯას რაღაც სასწაულით გადარჩენილი ტელევიზორი ჩართული მაქვს, მაგრამ ეკრანზე რა ხდება, ვერ ვაცნობიერებ: უბრალოდ, ეკრანს მივჩერებივარ და ეს არის. ჩემს თავში მოწყობილი ეკრანი, როგორც ჩანს, ტელევიზორზე უფრო შთამბეჭდავად მუშაობს: მთელი დღევანდელი დღე, უმნიშვნელო დეტალებითურთ, ამ ეკრანზე ირეკლება და ერთმანეთში ირევა.

იონა ჯოლოგუა ჭკვიანი კაცია, თავისი კაბინეტის კარს არ კეტავს: თუ უნდათ მაინც გატეხავენ, კარი და კლიტე მაინც რაზე უნდა გავაფუჭებინოო?! ეს ტელევიზორი კი, მე მგონი, გადარჩენას თავის ასაკს უნდა უმადლოდეს (იონას ხნისა მაინც იქნება) და, შეიძლება, იმასაც, რომ უკანა საფარი არა აქვს. ძნელი დასაჯერებელია, რომ ეს ჯაბახანა კიდევ მუშაობს.

მაგიდიდან ტელეფონს ვიღებ. დედას დავურეკავ, ვეტყვი, გვიანობამდე ვერ მოვალ, ნუ დამელოდები-მეთქი. რამდენიმე ციფრი ავკრიფე კიდევ, მაგრამ ბოლოს მაინც გადავიფიქრე... ახლა არც

ამაზე მინდა ფიქრი და არც სხვა რამეზე. ტელევიზორს ხმას ვუწევ და რამდენიმე წუთით მართლაც ვუსმენ რაღაც სულელურ გადაცემას და ვიღაცების ბრიყვულ სიფათებს მივჩრებოვარ. მაგრამ, სულ მალე, ხმაც იკარგება და ბრიყვული სიფათებიც: ისევ თავში მოთავსებული ეკრანი სჯაბნის ყველაფერს...

აქ, ამ კაბინეტში, შერლოკასთან პირველი საუბარი გამახსენდა და უცბად ავფორიაქდი: „ნეტავ, სადაა შერლოკას „საქმეები?!“ – პოლიციის განყოფილებაში არ შეინახავდა, არც ბინაში წაიღებდა. – „სად უნდა ჰქონდეს?!“

ამ კითხვამ ორივე ეკრანი „გამორთო“ და ჩამიყოლია.

„მართლაც, სად და ვისთან უნდა ჰქონდეს?!“

ჩემდა სამარცხვინოდ, ვალიარე, რომ შერლოკას შესახებ მე ბევრი არაფერი ვიცოდი. მაგრამ ამის აღიარებასთან ერთად, კი არ მოვიაზრე, არამედ რაღაც გუმანით მივხვდი... თუმცა, შესაძლოა, უფრო ზუსტი იყოს ვთქვა, ვიგრძენი-მეთქი: რომ ხვალ თუ ზეგ ვიღაც მოვიდოდა და შერლოკას „საქმეებს“ გადმომცემდა!

ბუნებრივია, ამ შეგრძნებამ ამაღელვა კიდევ, მაგრამ, ჩემდა გასაკვირად, იმაზე უფრო მეტად, თუ რა იქნებოდა შერლოკას მიერ დატოვებულ „საქმეებში“, უფრო იმან დამაინტერესა, ვინ მოიტანდა მას!

ქუჩიდან მანქანის საყვირის გაბმული ხმა იჭრება და ფიქრს მანყვეტინებს: „რა უსიამოვნოდ ჭყვივის?!“ ვიღაც შობელძაღლი პირდაპირ ხეთქავს საყვირს. ვიღაც ძაღლიშვილი კიდევ აინუნშიაც არ აგდებს ამას (ჩემი ვარაუდით, ცხადია), მერე, მე-ე-რე, როგორც იქნა, ისმის ქალის ხმა და საყვირის ჭყვივინიც წყდება.

ქუჩაში კი შეწყდა საყვირის ხმა, მაგრამ ეს ხმა ახლა ჩემს ყურში, თუმცა, უფრო ზუსტი იქნება, ვთქვა, ამ ოთახში, ამ კაბინეტში ისმის, თანაც ერთი მანქანა კი არა, რამდენიმეა! საყვირების ნივილ-კივილი კედლებზე დავლურს უვლის! ციბრუტივით ტრიალებს ოთახიც. ყველაფერი ერთმანეთში ირევა... აქ ყოფნა შეუძლებელი ხდება. თითქოს სული მეხუთება, საცაა გულიც ამერევა... რაღაც ძალას, გადარჩენის ინსტინქტივით, კართან მივყავარ და ისე უხეშად ვაღებ, შემხედვარე იფიქრებს, ოთახში მომწამვლელი გაზის ბალონი აფეთქებულაო.

როცა კიბეზე ჩავდივარ, მანქანების საყვირის ხმა ჯერ კიდევ ცხადად მესმის ყურში. მერე ქუჩაში მივდივარ... თითქოს

აჰა, მიწყნარდება ყველაფერი, მაგრამ საკმარისია, ქალაქში სა-
დღაც რომელიმე მანქანამ ოდნავ მაინც სადღაც დააპიპინოს,
რომ ყურებში ისევ თავიდან იწყება გნიასი...

„ალბათ, წნევამ ამინია!“ – ვფიქრობ.

და უცებ, როცა ხმაური მიწყნარდება, ვხედავ: ანას ბინის წინ
ვდგავარ.

„ალბათ, წნევაზე რომ გავიფიქრე, იმიტომ!“ – სიტუაციის ახ-
სნას ვცდილობ: ანა ხომ თერაპევტია. თუმცა, „ანა“ კი არა „ანია“
ჰქვია, „ანად“ მე მოვნათლე.

ვყოყმანობ: დავაჭირო ზარს თითი თუ უკან გამოვბრუნდე?
უცბად კარი იღება და ზღურბლზე ანა გამოჩნდება.

წამით ვიბნევი: ვერ გამირკვევია, მე დავაჭირო ზარს თითი
თუ ანამ გააღო შემთხვევით?!

ხმას არ იღებს. მხოლოდ ეგაა, რომ გვერდზე გადავა.

მე უსიტყვოდ შევდივარ.

ტახტზე ვჯდები. ანა მისაღები ოთახის კარებთან დგას და
იქიდან მიღიმის.

– რამ შეგაცდინა?!

– მგონი, წნევა მაქვს! – რაც უცბად მომადგა ენაზე, იმას
ვამბობ.

– მოვიტანო აპარატი?

თავს ვაქნევ.

ანა გაუნძრევლად დგას და მრავლისმეტყველად მომჩერებია.

– მართლაც, ცუდად გამოიყურები! – ხმაში სინანული გამოს-
ჭვივის. – სად იყავი?

– დღეს ხომ შერლოკას დაკრძალვა იყო!

ანა ხელებს გულზე იჯვარედინებს და დანანებით ამბობს:

– ეჰ, საცოდავი!.. მაგრამ, შენც რომ უშვილძიროდ იღუპავ
თავს?!

– ეს რატომ, ვითომ?! – განზრახ ვიოცებ, რადგან უკვე
ვხვდები, საითკენ უბერავს.

– ეჰ, არ ხარ მართალი, გურამ... – ანა გულწნფელი სინანუ-
ლით ოხრავს. – არ უნდა გაგეშვა ასეთი გოგო ხელიდან! მაინც
რა უთხარი ასეთი, ა?!

– ვინ გოგო?! – ყასიდად ვიოცებ.

– ძალიან კარგადაც იცი, ვინ! ორი დღის წინ კლუბის წინ გე-

ლოდებოდა. რამდენი ხანი იდგა?! იქით რომ გავიარე, გელოდა. აქეთ გამოვიარე, ისევ იქ იდგა! ისეთი რა სისულელე უთხარი, რომ მეორე დღესვე დაუსვა?

– იმ დღეს საერთოდ არ მინახავს!.. მართალს გეუბნები. შერლოკას გარდაცვალების დღეს ვხედავდი ბოლოს! – ვამჩნევ, ჩემდა მოულოდნელად, გულზე ცეცხლი მეკიდება.

– ეეჰ, რომ ვერ გნახა, ესეც ვეებერთელა მიზეზია!.. თქვენ, მამაკაცებს, გულზე კამეჩის ტყავი გაქვთ გადაკრული, რას მიხვდებით ამას?!.. საცოდავი მარინა!.. თუმცა ამას შენ ვერ გაიგებ!

– საცოდავი კი არა, მისალოცია! – ვამბობ და ანას სახეზე ვაკვირდები: გაღიზიანება ხომ არ შემატყო.

– ხომ გითხარი, მამაკაცები ამას ვერ გაიგებთ-მეთქი! – ანა კარს შორდება და მეორე ოთახისაკენ მიემართება, თან გზადაგზა თავისთვის ხმამაღლა უფრო ფიქრობს, ვიდრე ლაპარაკობს: – ჩვენ, ქალები, ყოველთვის საცოდავები ვართ. ხშირად მაშინაც კი, როცა ვთხოვდებით!

კიდევ საკმაო ხანს ბუზღუნებს და წნევის აპარატით გამოდის.

– აბა, პიჯაკი გაიხადე და აქეთ მოინი! – დივან-სავარძელზე ჩემ გვერდით ჯდება.

– ოჰ, არა, არა! წნევის გაზომვა არ მინდა. – კვლავ ვცრუობ. თუმცა, კი არ ვცრუობ, უკვე ნამდვილად არ მინდა. წნევა, მგონი, მართლაც მაქვს მაღალი, მაგრამ სწორედ ამის გამო არ მინდა ახლა გაზომვა. რალაც იმპულსურად ვმოქმედებ. ფაქტობრივად მთელი დღე თავს ვერ ვფლობ.

– ახლა არ მითხარი, გამიზომეო?!

– გაგეხუმრე! – და ამ ბრიყვულ მდგომარეობას რომ ბოლო მოვუღო, ვიხრები და ყელზე ნაზად ვკოცნი. ეს მისი ერთ-ერთი ყველაზე სუსტი ადგილია.

ანა გულის სიღრმიდან კვნესის და ძლივს მეუბნება:

– ახლა არა: ქურაზე ქვაბი დგას, საჭმელს ვამზადებ...

სიტყვა „საჭმელს“ ბურანიდან გამოვყავარ. რა საუცხოო სიტყვაა?! მთელი დღის განმავლობაში, მგონი, მხოლოდ ახლა ვიგრძენი ჩვეული და ბუნებრივი, შეიძლება ვთქვათ, ყველაზე უღალატო გრძნობა: შიმშილი. არადა, რა კარგ კერძებს აკეთებს ანა?!

• • •

სამწუხაროდ, ჩემი „ბუნებრივი“ მდგომარეობა დიდხანს არ გაგრძელებულა. როგორც კი დანაყრება შემეტყო, იმნუთშივე ჩაირთო თავში ჩამონტაჟებული ეკრანი. უნებურად თვალებს ვხუჭავ და შუბლს, სახეს, კისერს ორივე ხელით მაგრად ვისრეს.

– მართლა ხომ არ გაგიზომო წნევა? – ანა შეშინებული მიყურებს.

– არა.

– არ გაშინებ, მაგრამ რალაც ფერი არ გადევს კარგი.

– ფერი?.. – და საოცრად მომინდა რამე მაგარი დასალევი.

– არაყი გაქვს?

– უი, როგორ არ გამახსენდა?! – შეიცხადა ანამ. – გადაჩვეული ვარ მამაკაცისთვის სუფრის გაშლას. საუკუნეში ერთხელ მოდიხარ. ვის უნდა გავუშალო?

ანამ ლანგარზე დაწყობილი ბოთლი და ჭიქები მაგიდაზე დადგა. ლანგარზე შემოდგმულ არყის ჭიქაში ანასთვის დავასხი, ჩემთვის კი მაგიდაზე მდგარი წყლის ჭიქა გადმოვდგი და ნახევრამდე ავაგსე.

– ნუთში მშვენიერ ფერზე მოვალ!.. მოდი, ანა, ის საცოდავი ბიჭი აცხონოს ღმერთმა! – ვიგრძენი, რალაც მომეზვინა ყელზე და არაყი სულმოუთქმელად დავლიე.

არაყმა ის რალაც ჩარეცხა, მაგრამ, სამწუხაროდ, გონება უფრო დამეწმინდა და თავში მოთავსებული ეკრანი უფრო აკამკამდა.

მეორე ჭიქა დავისხი, დაველოდე, სანამ ანა სასმელს მოწრუპავდა და იმასაც შევუვსე.

– ამით, ჩემო ანა, მოდი, მარინას გაუმარჯოს, ღმერთმა ბედნიერება და სიხარული ნუ მოაკლოს! – რატომღაც მომეჩვენა, რომ ანამ ეჭვით შემომხედა, ამიტომ ავდექი, პირჯვარი გადავიწერე და გავიმეორე: – ღმერთო, ამყოფე ბედნიერად და ნუ მოაკლებ სიხარულს!

– ღმერთმა ის ბედნიერად ამყოფოს და შენი თავიც მაჩვენოს დაჭკვიანებულ-გაბედნიერებული! – თქვა ანამ და უცბად მოიწყინა. – ხომ არავინ იცის ამ ჩვენი ურთიერთობის შესახებ, მაგრამ, დედაშენს რომ ვხვდები, ელეთ-მელეთი მომდის. მე რომ არ ვყოფილვითყავი, იქნებ, უფრო ადრეც მოგეყვანა ცოლი და მარინასთვისაც უფრო უკეთ მიგეხედა!

დედაჩემის ხსენებამ მეორე ჭიქა არაყიც გაანეიტრალა: თითქოს არაყი კი არა, „ბორჯომის“ წყალი დამელიოს. ანამაც სახიფათო და მტკივნეული თემა „შემოადგო“. ვცდილობ, მაგრამ ხელალებით მას გვერდს ვერ ვუვლი:

– შენ რა შუაში ხარ? აკი, შენ თვითონ მეუბნები ხოლმე, ცოლი თავის ადგილას უნდა იყოს, საყვარელი – თავისასო! – რატომღაც სიტყვა „საყვარელი“ არ მომწონს. როცა ამას ანა თვითონ მეუბნება, საოცრად ვლიზიანდები.

ანას სახეზე ვატყობ, რომ „შეტევაზე“ უნდა გადმოსვლა. ახლა შეგონებებით წაიღებს ტვინს. მართლაც, რა უცნაური ქალია?! ღმერთმანი, ლამაზი და ტანწერნეტა კია. როცა მითხრა, რამდენი წლისაც იყო, არ დავუჯერე. პასპორტი მაჩვენა. გადაკეთებული გაქვს-მეთქი! ესიამოვნა კი.

სასწრაფოდ ვასხამ მესამე ჭიქას და, სანამ ანა ხმის ამოღებას მოასწრებს, ახალ სადღეგრძელოს ვიწყებ:

– ყველა დედას გაუმარჯოს ამ ქვეყანაზე! დედაჩემს ვენაცვალე!.. შენ გაგიმარჯოს, შენც ხომ დედა ხარ...

– დედა კი არა, სულ ცოტაც და, ბებია ვხდები: ველოდებით!

– მაშინ ორგზის გაგიმარჯოს!

– ეხ, გურამ, გურამ, რა ჭკვიანი ბიჭი ხარ და როგორ ცდები?! – მაინც თავის ჰანგზე გადაერთო. – აგვიანებ, ძალზე აგვიანებ, ბიჭო!

– კარგი, ანა! მაშ, მოდი და, ამ ჭიქით ჩვენს შეცდომებს, ჩვენს ტკბილ-მწარე შეცდომებს გაუმარჯოს! – მეოთხე ჭიქას ვასხამ. – შეცდომებს რომ არ ვუშვებდეთ, ცხოვრება ნამეტანი სწორხაზოვანი და მოსაწყენი იქნებოდა. ღირს კი ასე ცხოვრება? გაუმარჯოს ჩვენს ტკბილ შეცდომებს! ტკივილიან შეცდომებსაც გაუმარჯოს! გაუმარჯოს ჩვენს სიხარულს!.. და, მასთან ერთად, ჩვენს სევდასაც და ტკივილსაც გაუმარჯოს! ერთი სიტყვით, ნაღდ ცხოვრებას გაუმარჯოს! ჩვენ გაგიმარჯოს!

ვსვამ.

მერე ვდგები, ანასთან ახლოს მივდივარ, ფეხზე ვაყენებ და ტუჩებზე ხანგრძლივად ვეკონები.

ნდომა მეკიდება.

ამას რაღაც ახლებურად განვიცდი. თითქოს რაღაც ტვირთისგან განვთავისუფლდი. თითქოს რაღაც საფრთხეს დავაღწიე

ქცევისა და მიზიდულობის დაუოკებელი ძალა!..

გახდა მთელი ხელოვნებაა. ვინც ამ ხელოვნებას სრულყოფილად არაა დაუფლებული, მან არ იცის ჭეშმარიტი სექსი!

არ ვიცი, სადმე ამოვიკითხე თუ ჩემი გონების ხელიხელსა-გოგმანები ნაყოფია ეს დიდებული აზრი, მაგრამ, ჭეშმარიტი რომაა, წყალი არ გაუვა.

პირველყოფილი ბუნებრივი უშუალობა, ინტელექტის არტახების რღვევა და ჰარმონიული ურთიერთშერწყმა! პირობათა პირობითობა და კიდევ რაღაც... რაღაც, რომლის გადმოცემა სიტყვებით შეუძლებელია.

ვგრძნობ, რაღაც ახალი, სიმბოლური, შინაარსი ეძლევა ამ პროცესს: თითქოს გადმოვდივარ დამძიმებული სხეულიდან და ყოველგვარ პრობლემას თუ სანუხარს სადღაც უკან, მიმოყრილ ჩემს ტანსაცმელთან ერთად ვტოვებ.

თავისუფლების პირველყოფილი შეგრძნება!..

– სინათლე ჩავაქროთ... – სადღაც შორიდან მესმის ჩურჩული.

ეს იმქვეყნიური პანანკინტელა ლაქაა, რომელიც მაინც, უნებურად, აქეთ გადმოგვყოლია, თითქოსდა რაღაც ვალის მოსახდელოდ. მაგრამ ყველაფრიდან ჩანს, ეს ლაქა იმდენად უმნიშვნელოა, იმდენად უსუსური და უდღეური, რომ სანამ პასუხის გაცემას მოვასწრებდე, მანამდე გაქრება და, ბუნებრივია, იოტისოდენა ყურადღებას არ ვაქცევ.

მთელი სხეულით ვეკვრით ერთმანეთს. მუხლი მუხლს აღიქვამს, ტანი – ტანს, მკერდი – მკერდს, ლოყა – ლოყას...

სრულყოფილების განცდით მევსება სხეული და, თუ რამ იყო დარჩენილი იმ სამყაროდან, ისიც უკვალოდ ქრება.

თვალდახუჭულნი ვტრიალებთ... ჯერ გვერდი ისრუტავს გვერდს, შემდეგ ზურგი – ზურგს და ისევ პირვანდელ პოზას ვუბრუნდებით.

ტუჩები ისევ ეძებენ ერთმანეთს...

„რაღაც მინდა სიცოცხლეზე მეტი...“ – მხუილით იჭრება ტაეპი გონებიდან.

მართლაც, რაღაც მინდა, რაღაც იმაზე მეტი, რაც ოდესმე ყოფილა... რაღაც განსაკუთრებული, არაჩვეულებრივი...

მაგრამ არ ვიცი, რა არის ეს განსაკუთრებული და ნუხილის

სიმი სადღაც წამიერად გაიჟღერიალებს:

„მე რომ გაფრენა არ შემიძლია...“

ინსტინქტურად თითის წვერებზე ვინევი. ანას ხელები ჩემს კისერზე აქვს შემოხვეული და მისი ფეხები იატაკს წყდება.

ტანით ოდნავ უკან ვინევი.

ანა ფეხებს ნელზე სალტესავით მარტყამს.

სახეზე ვაკვირდები.

წამონთებული და დაძაბული სახე ქვეცნობიერ კმაყოფილებას მანიჭებს.

მზერა მის სხეულზე გადმომამქვს.

შვილდივით დაჭიმულია. გათქვირული და გადატკიცინებული ძუძუები სხივებს ირეკლავს.

ვგრძნობ, მისი სხეული მშორდება. ქუთუთოებს ახელს.

„ვეფხის თვალებით მიმზერს!“

მისი სხეული ნელ-ნელა იწვეს ძირს და... ბაგეებიდან ვულკანივით ამოხეთქავს:

– გ უ უ რ ა ა მ ! . .

მე ძლიერი დენი მირტყამს და თავიდან ფეხებამდე მჭვალავს. მუხლები მეკეცება. თავს ძლივს ვიმაგრებ. ანას სხეულს მკერდე მაგრად ვიკრავ, ვბოჭავ და განძრევის საშუალებას არ ვაძლევ.

ვცდილობ მოვდუნდე და ყურადღება ტელეეკრანზე გადამაქვს.

სროლის ხმა და ცხენების ჭიხვინი ისმის. ვილაც კიბიდან ხტება, ვილაც კიდევ პირდაპირ ფანჯრიდან მიფრინავს. შავპერანგიანი კოვბოი კი წინ და უკან, მაღლა და დაბლა დაუმიზნებლად სროულობს და ერთმანეთის მიყოლებით ხოცავს ყველას. თუმცა, აგერ ერთი გადარჩენილა და სახურავზე მიხობხავს. ეტყობა დაჭრილია, რადგან გაჭირვებით ახერხებს თოფის დამიზნებას. ჩახმახს აყენებს. ისმის სროლის ხმა. დაჭრილი ერთს შეტოკდება და ძირს ეშვება. შავპერანგიანი კოვბოი საჩვენებელი თითით რევოლვერს ატრიალებს. შემდეგ რევოლვერის ლულით „კოვბოურ“ ქუდს ისწორებს...

ვმშვიდდები. ტელეეკრანს თვალს ვაცილებ.

პირველმა შეტევამ გადამიარა.

კმაყოფილება მეუფლება: ამას იქით გაცილებით ადვილია სხეულის მართვა. ვიმარჯვებ: საკმაოდ შორს იწვეს იმ სამყა-

როსთან მიბრუნების მტკივნეული განცდა.

ქალის სხეულის ყურება მსიამოვნებს. ხელები მის ფეხებქვეშ შემაქვს და მოძრაობას ვაყოლებ.

ქალის კენესა განცდას ამძაფრებს.

ტახტზე ვჯდები, საზურგეს ვეყრდნობი და ფეხებს ვშლი.

ანა მკერდს მიკოცნის.

თავს უკან ვაგდებ და ვყურდები.

ანაც ირინდება.

ვხვდები, სახეზე მაკვირდება.

ვიცი, ჩემი სახის გამომეტყველება ახლა დიდ სიამოვნებას ანიჭებს.

თვალებს ვახელ.

– ჩემი საძაგელი ბავშვი! – ისე ამბობს, თითქოს სხვას არ უნდა გააგონოს.

რამდენადაც ანა ჩემზე უფროსია, ადრე ასეთი მოფერება მა-
მაკაცურ თავმოყვარეობას მილახავდა ხოლმე, მაგრამ მას შემ-
დეგ, რაც, ასე თუ ისე, გავარკვიეთ ჩვენ-ჩვენი შესაძლებლობა-
ნი, ამაზე გუნრფელად მეღიმება. „რაო, შენ გინდა თქვა, რომ
ბებრუხუნა ხარ უკვე?!“ – გაღიზიანებული, ვითომ ტაქტიანად,
ვუბრუნებდი ხურდას. მერე ესეც ღიმილს მგვრიდა და სადღაც
კიდევაც მრცხვენოდა ჩემი ასეთი ბიჭბუჭური საქციელის გამო.

მკერდზე ხელებს მაყრდნობს. თვალებს ვხუჭავ და რიტმულ
რწევას მაგნიტურ ბურუსში შევყავარ. სხეული სავსეა რალაციით
და ეს სისავსე უდიდეს სიამოვნებას მანიჭებს. რაც უფრო და
უფრო ვივსები, მით უფრო მეტ სიმსუბუქეს და თავისუფლებას
ვგრძნობ.

ჩემ ირგვლივ სიცარიელეა და სავსე სხეულით ამ სიცარიე-
ლეში ვკიდევარ.

სიცარიელე სადღაც მიექანება...

რალაც მაგიურსა და ჯერარგანცდილს ვუახლოვდები...

და სწორედ მაშინ, როცა შევიგრძნობ, რომ „ის“ სულ ახლოს
არის, იმპულსურად ვფხიზლდები.

შიშისგან ვკნესი და უნებურად იმასაც ვაცნობიერებ, რომ
ქალთან სიახლოვეზე უფრო ამ სამყაროსგან თავდაღწევა („გაქ-
ცევა!“) მსიამოვნებს. იქითკენ მიბრუნება არა და არ მინდა!

ხელებს ნელზე ვავლებ და განძრევის საშუალებას კვლავ არ

ვადღევ. ისევ ვცდილობ, ყურადღება ტელეეკრანზე გადავიტანო, მაგრამ არცაა საჭირო, რადგან სხეულში შემოჭრილი შიში ყველაფერს თავისთავად არეგულირებს.

ანა ჩემს განწყობილებას იჭერს, ფრთხილად, ნელ-ნელა, ცალი ფეხი ჩემს მკერდზე გადააქვს, ტრიალდება, ფეხებს ერთმანეთს მჭიდროდ ატყუბებს და ზურგით ჩემს მუცელზე წვება. მე ხელებს ვხვევ.

ასე ვართ საკმაო ხანს.

მერე ცალ ხელს ვეყრდნობი და ისე, რომ ქალის სხეული არ ჩამომიცურდეს, ტახტის კიდეზე ვჯდები. ვაკვირდები: მშვენიერი სხეული აქვს. ასეთ დროს უნებურად სულ ერთი აზრი ამეკვიატება ხოლმე: როგორი უნდა ყოფილიყო იგი ოცდაოთხი-ოცდახუთი წლის ასაკში? „რა წამალს ხმარობ იმისთანას, სულ თვრამეტი წლის რომ ხარ?“ – ვეუბნები ხოლმე ზოგჯერ. ისეთ იერს მიიღებს, თითქოს არც გაუგონია, მაგრამ აშკარად რომ სიამოვნებს და უხარია, ამის დამალვას ვერ ახერხებს.

ნებისმიერი მამაკაცი, რაც უნდა იყოს, მაინც ეგოისტია (აღბათ, ქალიც!): ქალის სხეულის სილამაზე მეპატრონის თვითკმაყოფილების განცდას მიღვიძებს. ეს რომ დავმალო, მკერდით ვეკვრი და სახეს მის თმაში ვმაღავ.

„რალაც მინდა სიცოცხლეზე მეტი...“

ყურის ბიბილოზე მსუბუქად ვკბენ.

ისევ პირველ პოზას ვუბრუნდებით და ტუჩებზე მეკონება.

წონასწორობას ვერ ვინარჩუნებ, ტახტიდან ვცურდებით.

უეცრად საოცარი სიმძაფრით და სრულად აღვიქვამ ქალის სხეულს. რალაცნაირი დაუკმაყოფილებლობის განცდა წონასწორობას მაკარგვინებს.

„ჯანდაბამდე ჰქონია გზა ყველაფერს!“

სადღაც რალაც განყდა!

„ჯაანდაბმდე ჰქოონია გზააა...“

სადღაც შორიდან აღწევს კვნესა:

– გურაამ!.. გ უ რ ა ა მ!.. გ უ რ ა ა ა ა მ!..

საყრდენი მეცლება...

• • •

მერე გაუნძრევლად ვწევართ.

„...და იყვნენ ორივე იგი ერთ ხორც.“

თვალეები დახუჭული მაქვს...

მთელი სხეული სასიამოვნო მოთენთილობითაა საესვე.

ქალის სხეულიდან ახლა სიმშვიდესა და თვითკმაყოფილებას ვისრუტავ.

ვიცი, დიდხანს არც ეს გაგრძელდება, მაგრამ ჩემებურად მაინც ვებრძვი თითქმის უკვე კარზე მომდგარ... რალაცას!

ისიც ვიცი, რა არის ეს „რალაც“, მაგრამ არ მინდა, ახლა ამაზე ვიფიქრო. მითუმეტეს – დავაკონკრეტო.

ვწევარ...

ვწევარ...

ვწევარ...

ვწევარ...

ჯერ კიდევ ყველაფრისგან თავისუფალი ვარ!

საკმარისია, თვალი გავახილო ან ანამ ხმა ამოიღოს, რომ ბოლო მოეღება ამ თავისუფლებას.

ცხადია, ეს თავის მოტყუებაა, მაგრამ, სამაგიეროდ, მსიამოვნებს. ძალიან მსიამოვნებს. რალაც მაინც ხომ უნდა მოჰპარო ამ ცხოვრებას, მუდამ თავის დუდუკზე რომ გაბზრივლებს.

ანას დუმლიცი მსიამოვნებს.

დროის მდინარებას ვებრძვი თითქოს... ვიცი, ეს დონკიხოტობაა, მაგრამ, ყოველი შემთხვევისთვის, რალაც სწრაფვა მაინც არის! არადა, სადღაც აქვე, სულ ახლოსაა ჩასაფრებული მომენტები, წამი (რა ვიცი, რა ვუნოდო), რომლის იქით სრული უაზრობაა – ისიც საოცარი ვნებით, განცდით და სრულყოფილებით აღვსილი ფრაზით: „ჯანდაბამდე ჰქონია გზა ყველაფერს!“

ახლა ამ წამის სუნთქვას ვგრძნობ კეფასთან! იქვე შიშის პანანკინტელა ქულაც მაჯდება.

მორჩა! ჩაჰყვება ახლა იგი ნელ-ნელა ხერხემალს და ჭიპთან მოიკალათებს...

წინააღმდეგობას აზრი არა აქვს. ასეთ დროს თამაში უფრო მოსაბეზრებელია და საზიზლარი, ვიდრე თვით ეს დამპალი ცხოვრება შეიძლება იყოს.

– ა ა ა! – ვზრიალებ, ვტრიალდები და ხალიჩაზე ზურგით ვწვები.

აქ, თავისდაუნებურად, ანა „პატარა“ შეცდომას უშვებს:

– სახლში წახვალ? – მეკითხება.

ეს შეკითხვა ყოველგვარ ილუზიას ბოლოს უღებს. თითქოს ყველა ფანჯარა ერთბაშად იღება და ოთახში ქუჩის საშინელი ხმაური შემოდის!

„...და იყვნენ ორნივე იგი ერთ ხორც: იყო იგი კაცი და იყო კიდევ სიცარიელე!“

სწრაფად, ინსტინქტურად, ვდგები ფეხზე.

სიცარიელე ამჯერად უკვე გულს მირევს.

რა მშვენიერი იყო წამის წინ ყველაფერი და რა უაზრობაა ახლა!

თითქოს ჩემი სული ერთი სხეულიდან მეორეში გადასახლდა. როგორ შებოჭილად ვგრძნობ თავს!

„სახლი“ – რა მძიმე სიტყვაა!

„სახლი“ – სიტყვა, რომელიც რუბიკონივით ძევს ამ სამყაროსა და იმ სამყაროს შორის.

„სახლი“ – ეს არის ტრადიციის, ვალდებულებათა და ქცევის ნორმების სრული კომპლექტი, რომელთა პრიზმაში გადის მთელი ჩემი დამოკიდებულება გარე სამყაროსთან!

ლოჯში გავდივარ, არაყს ჩაის ჭიქაში თითქმის ნახევრამდე ვასხამ და ვსვამ.

სიცარიელის შეგრძნება ოდნავადაც არ მიაძვება.

შემდეგ შხაპს ვიღებ და ტანსაცმელს ვიცვამ.

ტელევიზორში ვილაც მღერის.

ახლა ყველაზე ნაკლებ სიმღერის მოსმენის გუნებაზე ვარ.

ანა ტელევიზორს მისჩერებია.

– მიდინარ? – ისე მშრალად კითხულობს, რომ სიცარიელის შიგრძნება მთლად ბოლოს მიღებს.

„... და იყო იგი კაც და იგი კაც იყო არარაობა!“

ახლა ჩემი თავი მეზიზღება.

მუდამ მიკვირდა და ახლაც გაკვირვება მიპყრობს: „ასეთი სიცივე და ასეთი საოცარი ვნება ერთად როგორ თავსდება ამ ქალში?!“

ვნანობ, რომ მოვედი. თუმცა, კაცმა რომ თქვას, არც მოვსულვარ: სანამ რამის გააზრებას მოვასწრებდი, უკვე აქ ვიყავი.

კიბეზე ჩასვლისას სადარბაზოს შუქზე საათს დავხედე. დე-

დაჩემს ჯერ არ ეძინება.

სახლისკენ გული არ მიმინევს: მისი უტყვი, თბილი და სევდიანი შემოხედვის მეშინია. ერთი წვეთიც რომ მქონდეს დალეული, რალაც ჩემთვის გაუგებარი გრძნობით იმწუთშივე ხვდება. თუ ვალიარე, რომ მთვრალი ვარ, კომპოტს გამიხსნის. თუ არ ვალიარე, მაშინ კომპოტს ვითომ თავისთვის გაიხსნის.

ქალაქის განაპირას გავსულვარ უკვე.

რატომღაც მომინდა, ტელეანდა რომ არის, იმ გორაკზე ავიდე და ქალაქს მალლიდან გადმოვხედო.

რალაც შვება ვიგრძენი. მართალი რომ ვთქვა, თითქოს გამიხარდა კიდეც. იქამდე ხუთი კილომეტრი მაინც იქნება, მაგრამ ეს სიშორეც მსიამოვნებს ახლა. ლამის გუნებაზეც მოვიდე.

„იქნებ, ეგ სიცივე მისი თავდაცვის იარაღია?!“ – ეს ანაზე გავიფიქრე.

ანძისკენ მიმავალ ბილიკზე რომ გავიდე, „კოოპვაჭრობის“ საწყობების ეზო უნდა გადავჭრა.

„ვაი, თუ დარაჯმა ვერ მიცნო და პირდაპირ დუნდულეებში დამახალა მარილით დატენილი თოფი, როგორც იმ კინოშია!“

კინოს ვერ ვიხსენებ.

„არის კი ასეთი კინო?.. აბა, საიდან ასეთი ასოციაცია?“

უცებ ლაპარაკი შემომესმა.

ერთ-ერთი საწყობის კართან სატვირთო მანქანა დგას. ვილაცებს შიგნიდან რალაც გამოაქვთ და მანქანას ტვირთავენ.

– ვაა?! – გავიოცე და მანქანისკენ წავედი.

რა თქმა უნდა, იმწუთშივე მივხვდი, საწყობს რომ ძარცვავენ, მაგრამ, როგორც მერე მიკვირდა, ოდნავადაც არ შემშინებია. ჩანს, ერთბაშად მოწოლილმა ბოლმამ ყველა სხვა განცდა დაჩრდილა.

ეზოს ამ კუთხეში ნუმპე იდგა და ყარდა იქაურობა. მანქანისთვის რომ გვერდი ამეგლო, სწორედ ამ ნუმპეში მომიხდა გატოპვა.

– ძმებო, რას აკეთებთ? – შევამჩნიე, რომ გაგულისებულს სუნთქვა მიჭირდა... აღელვება და შიშად არ ჩამითვალონ-მეთქი და, რაც შემეძლო, ირონიულად ვთქვი: – ღამით ფრინველებიც კი იძინებენ. თქვენ რა, ღამურები ხართ?

დაფრთხნენ.

მუშაობა შეწყვიტეს.

რამდენიმე წამმა დაძაბულ დუმილში გაიარა. მერე ერთ-ერთმა საკმაოდ გაბზარული ხმით მითხრა:

– გაიარე რა, შენი საქმე ნახე!

– სწორედ ჩემს საქმეს ვაკეთებ, ახლა აქ რომ ვდაგავარ! – ვუპასუხე, რაც შემეძლო, მშვიდად.

– ვაა, გამოგვეცხადა შერლოკა! – ვითომ გაიოცა მანქანის ძარაზე მდგომმა. არც მისი ხმა რეკდა მაინცდამაინც ფოლადით.

– სწორედ რომ, შერლოკა ვარ! – დაუფიქრებლად ვთქვი.

– აკი ჩაძაღლდაო?! ხედავ შენ: აგერ არ გამოგვეცხადა?! – ეს სანყობიდან გამოსულმა თქვა. შევამჩნიე, ხელში მოზრდილი კეტი ეჭირა. – რახან ესეც შერლოკა ყოფილა, ხომ მადლი იქნება, ესეც შერლოკას გზას გაუყუენოთ? რას იტყვი შენ, გოგი? ერთად უყარაულეებენ სასაფლაოს!

– ოხ, მე შენი დედა... – შეიგინა, გაიარეო რომ მითხრა, იმან, მაგრამ ეს აშკარად არ იყო ჩემი მისამართით ნათქვამი. ამან ცოტა იმედი ჩამისახა: იქნებ, უჩხუბრად დამთავრდეს ეს ამბავი-მეთქი. – მე თქვენზე უარესი ვარ თქვენთან ერთად რომ წამოვედი. იქნებ, ჩემი პასპორტიც ჩააბაროთ ამ არამკითხე მოამბეს!

ჩემს მცირე იმედს გამართლება არ ეწერა, თურმე: გოგიმაც ჩაავლო რაღაცას ხელი და ორივენი ჩემკენ წამოვიდნენ. ერთმა ზურგიდამ შემოვლა დამიპირა, მაგრამ მე ისეთი პოზიცია დავიჭირე, ორივესთვის რომ ერთდროულად მეთვალთვალა. ჩემდა საბედნიეროდ, ძარაზე მყოფი ჯერჯერობით გაუნძრევლად გვიყურებდა.

მივხვდი, თუ ახლა ამათ წონასწორობიდან გამოვიყვანდი, გამარჯვების მეტი შანსი მექნებოდა: არ ჰგავდნენ ესენი გამოცდილ მოჩხუბრებს.

– ეჰ, ჩემო ძმებო! მარტო ქურდები კი არა, ლაჩრებიც ყოფილხართ! – ვთქვი დამცინავად.

ქილიკმა მიზანს მიაღწია. ორივემ ერთდროულად შემომიტირა და ჩემ მიერ აცდენილმა კეტმა მეორეს, მგონი, ლავინი ჩაუმტვრია და განწირული ბლავილით ჩაამხო ტლაპოში.

სწრაფად მოვტრიალდი და... სწორედ აქ მოხდა გაუთვალის-

წინებელი: ორივე ფეხით გავსრიალდი და შორიდან ნასროლი ჯირკვივით მოვადინე ტყაპანი წუმპეში. თვალნინ ნაპერწკლებმა გაჰკვესეს... სადღაც შორიდან მომესმა: „არ ჩაარტყა! ეგ ხომ...“ და მერე...

• • •

...და მერე იყო ტრიალი.

ტრიალი იყო მოცისფრო-მოთეთრო-მოვარდისფრო...

იგი იყო საოცრად დიადი და საოცრად ნათელი, ძალიან თბილი, ძალიან ახლობელი, მაგრამ, ამავე დროს, ოდნავ შიშისმომგვრელი...

– თურმე, მართლაც არსებობს?! – ეს გაცეცხავს იყო და შეცნობაც.

ტრიალი იყო ყოველივე, ტრიალში იყო ყოველივე, ტრიალში ვიყავი მეც და ტრიალი ვიყავი მე. ეს ყველაფერი ერთდროულად იყო.

მქონდა საოცარი სისავსისა და სრულყოფილების შეგრძნება.

მერე გავედი მე ტრიალისგან და ტრიალი გავიდა ჩემგან.

ტრიალი წავიდა შორს, შორს, შორს... და იქ, სადაც ტრიალი გაქრა, გამოჩნდა რაღაც მოციმციმე... მოციმციმეს გვერდით სხვა მოციმციმე... კიდევ სხვა, სხვა და ... მივხვდი, რომ ეს იყო ვარსკვლავები.

როგორც კი ამას მივხვდი, იმ წუთშივე ვიგრძენი საშინელი ტკივილი და იმასაც მივხვდი, რომ ეს ტკივილი იყო თავი...

მერე შევიგრძენი ხელი, ფეხი, ტანი... მე ვიყავი! და მე ვინექი ტლაპოში.

ტლაპო იყო უძრავი და თავისი ნებოვანი სისველით ისრუტავდა ყოველივეს: რასაც ვგრძნობდი, რაც მე ვიყავი.

მივხვდი, რომ, თუ თავს ძალას არ დავატანდი და არ წამოვდებოდი, ჭაობი იქნებოდა ყოველივე, ჭაობში ვიქნებოდი მე და მე ვიქნებოდი ჭაობი.

წამოვინე და ჩემი ყრუ კვნესა სადღაც შორიდან ექოსავით მომესმა. თავი საშინლად მტკიოდა.

ჯერ წამოვჯექი. ვაზროვნებდი!

მტკივანი ადგილი ხელით მოვისინჯე. კეფის ძვალი გატეხილი არ ჩანდა. ეტყობა, დამინდეს: ან არ დამარტყეს კეტი, ანდა – შედარებით მოზომილად. თუმცა, რა დარტყმა მინდოდა, ისე

დავეცი, თავი გამიბრტყელდა, მგონი.

არც მანქანა ჩანდა და არც ვინმე ჭაჭანებდა.

„არ გინდა ახლა, ამ ტანსაცმლით სახლში წახვიდე?! – გავიფიქრე და ირგვლივ მიმოვიხედე: იქნებ, ეზოში ონკანი ყოფილიყო.“

უცბად მდინარის დუდუნი მომესმა. ერთბაშად მონოლილმა სიხარულმა გული ამიჩქროლა და თითქოს იდუმალი ძალითაც აღვივსე.

იუმირის გრძნობაც კი დამეუფლა. სხვისი თვალით წარმოვიდგინე ამ ტლაპოში მჯდომარე ჩემი თავი და კინალამ ხარხარი ამიტყდა. ტალახში ჩურჩხელასავით ამოვლებული, მართლაც, მშვენიერი სანახავი ვიქნებოდი.

ფეხზე რომ წამოვდექი, ტანსაცმლის სიმძიმესთან ერთად გუბის აყროლებული სუნი შევიგრძენი. გამიკვირდა, რადგან შიგ რომ ვინეკი, მაშინ ეს სუნი არ მიგრძენია.

„ჰმ, ჭაობში რომ წევხარ, ჭაობის სუნს ვერ გრძნობ!“

ისეთი განცდა მქონდა, თითქოს საცაა, ან ეს სლიპინა სიმძიმე მომიღებდა ბოლოს, ან ეს სულისშემხუთავი სუნი.

ღმერთო ჩემო, ასეთ სიტუაციაში რა იმედისმომცემად მოისმოდა სულ რაღაც ასი-ასორმოცდაათი მეტრის იქიდან კალმახებითა და ღორჯოებით დაჩითული მდინარის ხმა!

სულ რაღაც ასი-ასორმოცდაათი მეტრიდან!

ლამის მივრბოდი.

ისე გამოდიოდა, თითქოს ამ ტალახს და ამ სუნს კი არა, საკუთარ ტანსაცმელს გაუფრბოდი.

და მერე ისეთივე სულმოუთქმელად, როგორც ჩემს ბავშვობაში სიცხით გაფიცხებულ და აღტაცებულ დღეს, მდინარის ნაპირზე თითქოსდა წყურვილის მოსაკლავად ჩამოგორებული უზარმაზარი ლოდიდან, რა თქმა უნდა, ტანსაცმლიანად ვისკუპე...

მაისი ჯერ, ის-ის იყო ძალაში შედიოდა, მაგრამ, ჩემდა გასაოცრად, მდინარის წყალი თბილი მეჩვენა და ამ სითბოსთან ერთად აღქმული სიმსუბუქე, ოო, რა იდუმალი ძალითა და ენერგიით მავსებდა!

სწრაფმა პატარა მდინარემ უმალ გამიტანა მეჩხერ ადგილზე და აქ ქვებს შორის მდინარეს ამოდევნებული ორაგულივით გავიჩხირე.

იყო სიმსუბუქე, სილალე, სისაესე და კიდევ... და კიდევ იყო სუნი რალაც ამალღებულისა, რალაც ახალდაბადებულისა, რომელიც მდინარის ტალღების შრიალს მოჰყვებოდა თან...

როცა მდინარიდან ამოვედი, შევამჩნიე, რომ აღმოსავლეთით ცის კიდე გაბაცებულყო.

სადღაც ძალი ყეფდა, გამწარებით ყეფდა. ქალაქს კი მშვიდი ძილით ეძინა.

...და მაინც, თენდებოდა.

ახალი დღე იწყებოდა.

მურალ ჭანბურია

დამთავრა თსუ ჟურნალისტიკისა და ხელოვნებათმცოდნეობის ფაკულტეტები.

მუშაობდა ალმანახ „მართვეს“ კორესპონდენტად, გაზეთ „ლელოს“ საკუთარ კორესპონდენტად, ჟურნალ „სკოლა და ცხოვრების“ ტექნიკურ რედაქტორად, განყოფილების გამგედ (თბილისში); გაზეთ „ენგურის ჩირაღდნის“ რედაქტორის მოადგილედ, რედაქტორად, გაზეთ „ჯვარის მოამბის“ გამომცემელ-რედაქტორად (ჯვარში); საქართველოს მწერალთა კავშირის ზუგდიდის რეგიონული ორგანიზაციის კონსულტანტად, ალმანახ „ვერისის“ მთავარ რედაქტორად (ზუგდიდი). ამჟამად შპს „პრესა-იალონის“ დამფუძნებელი და დირექტორია.

1991-94 წლებში ქალაქ ჯვარის საკრებულოს სპიკერად იყო არჩეული (1992 წელს გადადგა, მაგრამ აფხაზეთში დატრიალებული მოვლენების გამო კვლავ დაუბრუნდა თანამდებობას და პარალელურად, ლტოლვილთა საერთო კრების თხოვნით, უშუალოდ ხელმძღვანელობდა ქალაქში საგანგებოდ შექმნილ ლტოლვილთა საქმეების კომიტეტს.

1992 წლიდან – საქართველოს მწერალთა კავშირის (ერთ პერიოდში – მისი გამგეობის), ხოლო 2013 წლიდან საქართველოს მწერალთა აკადემიის წევრია.

არის ჟურნალ „ნიანგის“ შემოქმედებითი კონკურსის გამარჯვებული და პრემიის ლაურეატი (1981).

რამდენიმე წიგნის გამომცემელ-რედაქტორია.

1994 წელს გური ხიოლიას ფსევდონიმით გამოვიდა მისი იუმორისტული მოთხრობების კრებული – „ვინ არის ყველაზე ლამაზი?“;

2000 წელს – მოთხრობების კრებული – „თერთმეტ საათზე ქუჩაში“;

2010 წელს გამოსცა მხატვრულ-დოკუმენტური ნოველების კრებული - „წუთისოფლისა ანუ შუბლით დანახული ამბები“, I ნაწილი;

„დათვი“ მისი მეოთხე წიგნია.

სარჩევი

დათვი	3
მეზობლის ძალღიჯი	33
მეგობრის დაკრძალვის დღეს	47